

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
TASAVVUF BİLİM DALI

**REENKARNASYON (TENASUH) VE BU
MESELEYE TASAVVUFÎ AÇIDAN BAKIŞ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa AŞKAR

Hazırlayan
Murat ÖZ

Ankara, 2016

REENKARNASYON (TENASUH) KAVRAMI ve BU MESELEYE TASAVVUFÎ AÇIDAN BAKIŞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
-------------	---

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ, KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ,	2
I. Araştırmanın Problemi	3
II Araştırmanın Konusu	3
III. Araştırmanın Amacı	4
IV. Araştırmanın Önemi	4

BİRİNCİ BÖLÜM

REENKARNASYON/TENASUH ve HULÛL KAVRAMLARI, TENASUHUN İSLAM İNANCINDA ve DİĞER DİNLERDEKİ YERİ	5
1.1. Reenkarnasyon ve Tenasuh Kavramları	5
1.2. Hulûl	9
1.3. İslam’da Tenasuhe Bakış	12
1.3.1. Kur’an ve Tenasuh	16
1.3.2. Hadis Literatüründe Tenasuhe Yaklaşım	25
1.4. Diğer İnanç Sistemlerinde Tenasuhe Bakış	39

İKİNCİ BÖLÜM

TASAVVUF ve TASAVVUF LİTERATÜRÜNDE REENKARNASYON/TENASUHUN DEĞERLENDİRİLMESİ	47
2.1.Tasavvufun Tanımları ve Tasavvuf Tarihinin Dönemleri	47
2.2.Sûfî kimdir?	50
2.3. Bazı Fırkalar	51
2.4.Mutasavvıflar ve Ruh	53

2.5.Tasavvuf Açısından Tenasuh/Reenkarnasyon	57
2.6. Mutasavvıfların Tenasuh/Reenkarnasyona Bakışı	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

REENKARNASYON İNANCI İLE ALAKALI DEĞERLENDİRİLMELER .. 72

3.1. Reenkarnasyona Neden İnanma İhtiyacı Hissediliyor?	72
3.2. Allaha İmanın Beraberinde Getirdiği Sorumluluklardan Kaçınma	78
3.3.Âhirete İman Perspektifinden Reenkarnasyon	84
3.4.Hipnoz ve Reenkarnasyon	85
3.5.Halüsinasyon ve Reenkarnasyon	87
3.6.Şeytan ve Reenkarnasyon	89
3.7.Reenkarnasyon Öyküleri	93
3.7.1.Reenkarnasyon Öyküsü-1	93
3.7.2.Reenkarnasyon Öyküsü-2	97
3.7.3.Reenkarnasyon Öyküsü-3.....	99

SONUÇ

104

ÖZET

105

ABSTRACT

106

KAYNAKÇA

107

ÖNSÖZ

Günümüzde Amerika'nın %20'si, Avrupa'nın %20'si, Güney Asya'nın büyük bölümü tenasuh/reenkarnasyon inancını kabul etmektedir. Tenasuh/Reenkarnasyon düşüncesinin yayılması adına sistemli bir çalışma yapılmakta ve bu bağlamda kitaplar yazılmakta, filmler çevrilmekte ve konferanslar verilmektedir. Gençler tarafından örnek alınan ünlü kişilerin de tenasuh/reenkarnasyonu destekleyen açıklamaları ön plana çıkarılmaktadır. Bu gerekçeler de tenasuh/reenkarnasyon konusunda çalışma yapmanın ne kadar önemi haiz olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızın giriş bölümünde reenkarnasyon ve tenasuh kavramları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümünde; Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerin ışığında tenasuh/reenkarnasyonun mümkün olamayacağı ortaya konulmuştur. İkinci bölümünde; mutasavvıfların tenasuhu doğrudan ya da dolaylı olarak reddettikleri ifade edilmiştir. Üçüncü bölümünde ise tenasuh/reenkarnasyon inancının neden benimsendiği konusu üzerinde durulmuş ve tenasuh/reenkarnasyon yaşadığını iddia eden kişilerin öyküleri psikoloji, tıp ve dinî açıdan ele alınmıştır.

Bizden desteklerini esirgemeyen değerli hocamız Sayın Mustafa AŞKAR'a en derin ve samimi teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ, KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

Rabbimiz “Şüphesiz, Âhiret hayatına inanmayanların işlerini biz kendilerine güzel göstermişizdir de o yüzden bocalayıp dururlar¹” buyuruyor. Her insanın nefsi vardır. Nefis terbiye edildiğinde insanı en yüksek makamlara yüceltebilecekken, ıslah edilmediğinde de insanı hayvanlardan bile aşağılara düşürebilir.²“Rabbimin merhamet ettikleri hariç nefis daima fenalığı ister ve kötülüğe sevk eder.”³ âyetinden de anlaşılacağı üzere nefsi kontrol etmek zordur. Bu zorluk karşısında ve cehennem korkusuyla,⁴ cennete ehil bir kul olmanın dünya zevkleri karşısında zor gelmesiyle, insanların kendilerine kaçış yolu aramaları çok doğaldır. Tenasuh/Reenkarnasyon meselesi de dayanağı olmayan, zoraki deliller ya da uydurma anılarla gerçeğe dayandırılmaya çalışılan bir kaçış yoludur.

Hangi çağa veya topluma bakarsak bakalım, insanoğlunun mutlaka bir şeyleri kendisine ilâh edindiğini görürüz. Bu da inanmanın insanın doğasında var olduğunu gösterir. Ve yine çok eski çağlardan beri insanların eşyaları ile birlikte gömüldükleri tespit edilmiştir ki bu da ölüm sonrası hayata olan inancı göstermektedir.

¹ Neml Sûresi 27/4.

² Osman Nuri Topbaş, *İmandan İhsana Tasavvuf*, İstanbul: Erkam Yayınları 2014, s.111.

³ Yusuf Sûresi, 12/53.

⁴ Meryem Sûresi 19/86: "Ve günahkârları da susamış olarak cehenneme sevk edeceğiz."

I.) Araştırmanın Problemi

Uzun zamandır gündemi meşgul eden ve önümüzdeki yıllarda daha da önemli bir konu haline gelecek olan tenasuh/reenkarnasyon meselesine dair akademik alanda pek fazla çalışma bulunmamaktadır.

II.) Araştırmanın Konusu

Çalışmamızın giriş bölümünde, reenkarnasyon, tenasuh ve hulûl kavramları açıklanmıştır ve reenkarnasyon ile tenasuh arasındaki farklara değinilmiştir.

Birinci bölümde; Kur'an'daki tenasuh/reenkarnasyona delil olarak gösterilen âyetlere yapılan kasıtlı yorumlar elen alınmıştır. Daha sonra ise tenasuh/reenkarnasyonun kesinlikle mümkün olamayacağını gösteren âyetler açıklanmıştır. Bu bölümde son olarak da bir tek ruhun sadece bir bedeni olacağını ifade den hadis-i şeriflere yer verilmiştir.

İkinci bölümde tasavvuf ve sûfî kavramlarına kısaca değinildikten sonra, mutasavvıfların ruh hakkındaki görüşlerine yer verilmiş ve tenasuhun imkân dâhilinde olmayacağına dair görüşlerine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, tenasuh/reenkarnasyon inancının yaygın olmasının nedenleri değerlendirilmiştir. Bununla birlikte reenkarnasyon yaşadığını iddia eden kişilerin anlattıkları reenkarnasyon öyküleri incelenmiştir ve bu vakaların; dini, mantıkî ve tıbbî yönden mümkün olamayacağı ifade edilmiştir.

III.) Araştırmanın Amacı

Kitaplar, filmler, seminerler vb. araçlar kullanılarak, insanları tenasuh/reenkarnasyona inandırma konusunda sistemli bir çalışma yürütölmektedir. İnsanları, ruhunun birden fazla yaşam hakkına sahip olacağına inandırmakla dini vecibelerini yerine getirmekten uzak tutmak amaçlanmaktadır. Nitekim kişi tenasuh/reenkarnasyona inanarak, iyi bir insan olmayı bir sonraki yaşamına bırakmayı düşünebilir. Ya da başka yaşam fırsatları olacağına inandığı için mevcut yaşamında yaşayışına çok dikkat etmeyebilir.

Bu çalışmanın amacı tenasuh/reenkarnasyon fikrinin temelsiz ve herhangi bir gerçekliğı olmadığını, Kur'an âyetleri, peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in hadis-i şerifleri, mutasavvıfların görüşleri ve reenkarnasyon öykülerinin dayanaksızlığı açısından ortaya koymaktır.

IV.) Araştırmanın Önemi

Tenasuh/reenkarnasyon alanında pek fazla akademik çalışma olmaması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Bunun yanı sıra, hadis-i şerifler açısından tenasuh/reenkarnasyon inancının mümkün olamayacağı kapsamlı olarak ispatlanmıştır. Ayrıca, örnek olarak birkaç reenkarnasyon öyküsünün; dinimiz, mantık ve tıp açısından ele alınarak gerçek olamayacağı ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

REENKARNASYON VE TENASUH KAVRAMLARI, REENKARNASYON/ TENASUHUN İSLAM İNANCINDA VE DİĞER DİN VE DÜŞÜNCELERDEKİ YERİ

1.1. Reenkarnasyon ve Tenasuh Kavramları

Reenkarnasyon kelimesi Latince kökenli bir sözcüktür. İngilizcesi reincarnation'dır. Kelimenin başındaki “re” ön ektir ve kelimeye bir işin yeniden yapıldığı veya yapılacağı anlamını verir. Sonundaki “tion” ise fiili isim hâline getiren ektir. Kelime anlamı olarak incarnate ete girmek demektir,⁵ reincarnation ise yeniden ete girme, yeniden bedenlenme manasına gelmektedir.⁶

Reenkarnasyon kelimesi yerine “ruh göçü” tabiri de kullanılmaktadır. Ruhun bir bedendeki hayatının son bulması ile başka bir bedene geçmesine ruh göçü - reenkarnasyon- denilmektedir. Ruhçuların savunduğu öğretilerde hiçbir zaman bir insanın hayvan ya da bitkiye dönüşmeyeceği anlayışı yer alır. Tekâmülde aşağıya düşme yoktur.⁷

Reenkarnasyon temelde tekâmül yani olgunlaşma, mükemmelleşme fikri üzerine kurulmuştur. Ruh, her bir yeni bedende biraz daha olgunlaşmaktadır. Yalnız tüm reenkarnasyoncular hemfikir değildir, kimisine göre ise en son bedenindeki

⁵ www.cambridge.org/online dictionary.

⁶ Redhouse, Sev Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.817.

⁷ Sadi Çaycı, *Ruhçuluğa göre Kur'an Öğretisi*, İstanbul: Ruh ve Madde Yay., 1986, s.91.

yaşadığı hayata göre ceza sayılabilecek bir şekilde bedenlenebilirler. Papus bu konuda şöyle bir örnek vermektedir: “Servetini kötüye kullanan bir zengin, elindeki gücü sulistimal eden bir iktidar sahibi, bütün yaşamı boyunca ters bir talihle mücadele etmek zorunda kalacak olan bir insan bedenine reenkarne olurlar.”⁸

Reenkarnasyon temelde -önümüzdeki bölümlerde ifade edeceğimiz- dayanaksız görüşlere dayandığı için savunucularının görüşleri de birbirinden çok farklıdır ve bazıları Tanrı’nın ruhunun kendisinde olduğunu iddia ederek⁹ bu inancı kendi çıkarlarına göre yontarken, bazıları da insanları ölümü düşünmekten alıkoymak için “Reenkarnasyon hatalarımızdan ders çıkarmak için bir fırsattır.”¹⁰ gibi tanımlarıyla süslemişlerdir. Ayrıca, kimi taraftarlarınca da “İnsanlığa sunulan en büyük lütuf” olarak kabul edilmektedir.¹¹ Bazı reenkarasyon savunucuları herkesin ruhunun bedenden bedene dolaşabileceğini iddia ederken, bazıları ise bunun bir ayrıcalık olduğunu ve sadece önemli olan kişilerin yaşayabileceğini iddia etmişlerdir.¹²

Ruhun insandan hayvana veya hayvandan insana, başka bir ifade ile ölünün ruhunun eski bedenini bırakıp başka bir bedene geçmesini ifade eden inanıştır.¹³ Ruhun insan bedenine intikaline nesh, kendisine uygun bir hayvan bedenine intikaline mesh, bitki cisimlerine intikaline rash, cansızlarla madenlerin kalıplarına intikaline ise fesh denilir.¹⁴

⁸ Veysel Güllüce, *Kur'an Işığında Reenkarnasyon*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004, s.38.

⁹ Şemseddin Günaltay, *Felsefe-i Ülâ*, İstanbul: İnsan Yayınları, 1994, s.179.

¹⁰ Prophet, Elizabeth Clare, *The Missing Link in Christianity*, MT: Summit University Press, 1997, s.7.

¹¹ Adnan Bülent Baloğlu, *İslam'a göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, Ankara: Kitabiyat Yay., 2001, s.11.

¹² Antonia Mills ve Richard Slobodin, *Amerindian Rebirth*, Canada: University of Toronto Press, 1994, s.66.

¹³ Vahdi Boydaş, *Ruh Göçü Makalesi*, Diyanet Yayınlar, cilt 31, sayı 2, s.33.

¹⁴ Günaltay, a.g.e., s.162.

Tenasuh, Arapça’da bir diğeri takip edip yok etmek anlamındadır. Özellikle Hint kültüründe, bedenden ayrılan ruhun bir başka bedene tekâmül etmek üzere girmesidir. Tekâmül sağlanana kadar ruhun bu gidiş gelişine, “samsara” adı verilir. Az da olsa, bazı Ehl-i Sünnet dışı tasavvuf okullarında tenasuhü andıran görüşler vardır.¹⁵

Karl Marx; dini insanları uyutmak için verilen morfin¹⁶ olarak kabul etmekte ve insanların dini kurallar nedeniyle dünya zevklerinden mahrum bırakıldıklarını öne sürmektedir. Oysaki biraz önce de belirttiğimiz gibi aslında insanlar reenkarnasyon ya da tenasuh gibi inanışlarla uyutulmakta aynı zamanda âhiretleri de tehlikeye atılmaktadır. Burada bir kesimin dünyalık rahatı da söz konusudur. Alt tabakadaki insanların bu şekilde huzursuzluk çıkarması engellenmektedir. İslam’da ise insanları günah olarak addedilen eylemlerden sakınmak için cehennem, iyi ameller işlemesi için de cennet mevzularından bahsedilmektedir. Ancak burada dünyalık bir çıkar mevzu bahis değildir. Bir kişinin cenneti kazanma adına namaz kılması, Kur’an okuması ya da oruç tutmasının hiç kimseye doğrudan ya da dolaylı maddi bir kazanç sağlamaz, bunlar; kişinin kendi ahiretini kurtarması adına yapması gereken hayırlı amellerdir.

Tenasuh inanışına göre ruh ceza alması durumunda bir sonraki hayatında dünyaya bitki ya da hayvan bedeninde gelebilir. İnsanlara bu inanış dayatılarak, onların bulundukları durumu kabullenmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. İnsanların her türlü olumsuz eylemi gerçekleştirmesini engellemek adına tenasuh inancı çıkar

¹⁵ Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Yay., 2009 s. , s.270.

¹⁶ https://tr.wikipedia.org/wiki/Din_halk%C4%B1n_afyonudur, Karl Marx’ın 1843 yılında kaleme aldığı *Hegel’in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Katkı* başlıklı yazısı, <https://tr.wikipedia.org> 25/06/2015

prensibine dayalı olarak kullanılmıştır ve kullanılmaktadır. Kişinin mevcut hayatından şikâyet etmemesi için de bir sonraki hayatında kişiye çok zengin birisi olarak dünyaya gelebilirsin şeklinde umut verilerek asi bir insan olmasının önüne geçilmek istenmektedir.

Bu çalışma boyunca reenkarnasyon ve tenasuh kelimelerini kullanacağız. Tenasuh reenkarnasyonu kapsamaktadır. Ancak günümüzde daha çok yaygın olan reenkarnasyon inanışıdır. İnsanlar ruhlarının hayvan ya da cansız bedenlerden ziyade tekrardan insandan insana geçeceği görüşünü benimsemişlerdir. Bununla birlikte; genel anlamda güncel meselelerde “reenkarnasyon”, dinimiz ile alakalı hususlara yer verirken ise “tenasüh” kelimesi tercih edilmiştir.

İki kelime de aynı anlama gelmektedir: Farklı bir bedende doğarak dünyaya yeniden gelmek. Reenkarnasyon ve tenasuhte ruh ya olgunlaşmak ya da ceza çekerek olgunlaşmak için geri gelmektedir. Reenkarnasyon ve tenasuh temelde bazı ilkelere farklılaşmakla birlikte, her iki inanç da dinimizdeki âhiret akidesi ile kesinlikle örtüşmemekte ve hiçbir gerçek tasavvuf ehli tarafından da kabul edilmemektedir. Tenasuhte ceza mevzu bahistir. Ruh bir insan bedeninin yanı sıra bitki ya da hayvan bedenine de girebilmektedir ve ruhun kendini olgunlaştırma kavramı yoktur. Reenkarnasyonda ise ruh sadece insan bedeninde bedenlenebilir ve ruhun sürekli olarak tekâmül durumu söz konusudur.¹⁷ Reenkarnasyonun, Hint felsefesi ve dinlerindeki tenasuh inancı ile aralarında herhangi bir bağ bulunmamaktadır.¹⁸

¹⁷ Hamdi Kalyoncu, *Ölümsüzlük İhtiyacı*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2011, s.99.

¹⁸ Güllüce, a.g.e., s.38.

Tenasuh inancında ruhların bir sonraki hayatlarında bir bitki mi yoksa bir hayvan bedenine mi gireceği mevcut hayatındaki amellerinin sonucunda tayin edilir. Reenkarnasyonda ise ruhun tekâmülü şart olduğu için ruhun ceza alması ve geriye doğru bir çöküşü kabul edilmemektedir. Her beden ruh için kendini geliştirme adına yeni bir fırsattır.¹⁹

1.2. Hulûl

Hulûl; iç içe girme,²⁰ bir şeyin diğer bir şeye girmesi, Allah'ın bazı eşya veya kişilere girmesi inancıdır.²¹ Bu inancı taşıyanlara hulûlî denir.²² Hulûliyye; Allah'ın bazı sıfatlarının insana hulûl ettiğine inanan ve de bu hâlde iken haramlar helal imiş gibi işleyen, sahte ve İslâm dışı, kendilerini tasavvuf yolundaymış gibi gösteren erbab olarak tanımlanmaktadır.²³

Abdulkadir Geylânî'ye (ö.561/1165) göre tasavvuf ehli on iki gruptur ve bu gruplardan sadece bir tanesi sünîdir, yani amelleri ve yaptıkları şeriat ve tarikata münasip düşmektedir, ehl-i sünnet ve'l cemaattir. Geriye kalan grupları bidatçiler olarak görür ve Hulûliyye de bunlardan biridir. Hulûliyye'nin görüşlerini tam bir küfür olarak tanımlamıştır.²⁴

¹⁹ Kalyoncu, a.g.e., s.100.

²⁰ Cebecioğlu, a.g.e. s.222.

²¹ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yay., 2001, s.172.

²² Cebecioğlu, a.g.e. s.222.

²³ Cebecioğlu, a.g.e. s.124.

²⁴ Abdulkadir Geylânî, *Geylânî Külliyyatı*, trc.:Mehmet Eren, İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2012 s.845, Hücvirî, *Hakikat Bilgisi, Keşf'ul Mahcub*, trc.:Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yayınları, 2010, s.322.

Ömer Neseî (ö.567/1171) de “Kitabun fî Mezahibî'l-Mutasavvîfa” adlı eserinde tasavvufî fırkaları on ikiye ayırmış ve sadece birini hak yolda görmüş, diğerlerinin de bid’at ve dalâlet üzere olduklarını söylemiştir.²⁵

Ehl-i sünnet çizgisindeki tasavvuf ehli insanlarda kesinlikle bu inanış yoktur, ancak bazı mutasavvıfların hulûl meselesini savundukları iddia edilerek, hulûl inancı tasavvufta varmış gibi yansıtılmaya çalışılmıştır.

“Firavun ben Hakk’ım dedi alçaldı;

Aynı sözse Mansur’u yüceltti.

O benlikte söz Hakk’ın lâneti oldu.

Bu benlikteyse hâl, Hakk’ın rahmeti oldu.

Çünkü o kara taş idi, bu ise akik.

O nurun düşmanıydı, bu ise o nura âşık.

A fodul bu “Ben” sırren O demektir

Hem de hulûl yoluyla değil, ışıkların birleşmesi yoluyla.²⁶

Mevlana (ö.672/1273) yukarıdaki beyitlerinde Hallac-ı Mansur’a isnat edilen hulûl inancının gerçeği yansıtmadığını ifade etmektedir. Mansur, kendisini hiç görerek, sadece Allah’ı gördüğü için tarihteki meşhur cümlesini söylemiştir. “Ene’l Hak” yani ben Hakk’ım demiştir ancak bu cümle ilk anda akla gelen anlamıyla ele

²⁵ Süleyman Uludağ, *Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay., XXX.dizi, sayı no:3, 2005, s.31.

²⁶ Mevlâna Celaleddin-i Rûmî, *Mesnevî*, İstanbul: Timaş Yayınları, c.V, 2014, s.585.

alınmamalıdır. Büyük zatların sözlerini anlamak zordur. Kimi cümlelerinin üzerine uzun uzun mütalaalar yapıldıktan sonra ancak anlam verilebilir. Marifet uzun uzadıya anlatmak ya da konuşmak değil az sözle çok şey anlatabilmektir. Hallac-ı Mansur da “Ben fani oldum, geriye Allah kaldı” diyerek benliğini hiçe saymıştır ve bu cümlede tevazuunu göstermiştir.²⁷

Yunus Emre’nin (ö.721/1321) “Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm”²⁸cümlesi de hulûl inancına örnek olarak yorumlanmıştır. Bu cümlenin bile hulûl inanışına örnek olarak gösterilmesi konuya ne kadar subjektif yaklaşıldığını göstermesi açısından önemli bir noktaya işaret etmektedir.

Mevlâna Celâleddin-i Rumî (ö.672/1273) şöyle demiştir: “Kul varlığından mutlak olarak yok olmadıkça Allah’ın indinde birlik gerçekleşemez. Tevhid/birlik hulûl demek değildir, kişinin yok olmasıdır. Saçma sözlerle, olmayacak işlerle hak, batıl olamaz.” Nakşibendi Şeyhi ve İslam Âlimi Mevlana Halid-i Bağdadî’nin (ö.1242/1826) hulûl hakkındaki görüşleri şu şekildedir: "Allahû Teâlâ üzerinden ne gece-gündüz ne de zaman geçmesi düşünülemeyeceği gibi Allahû Teâlâ’da hiçbir bakımdan ve hiçbir değişiklik olmayacağı için, Allah geçmişte, gelecekte, şöyleydi ya da böyleydi denemez. Allahû Teâlâ hiçbir şeye hiçbir şekilde hulûl etmez ve etmemiştir. "İmam Rabbani de hulûl ile alakalı olarak: " Allahû Teâlâ hiçbir şeyle birleşmez ve hiçbir şey de O'nun ile birleşmez. Allahû Teâlâ’ya

²⁷ Bilal Kemikçi, *Tasavvuf Edebiyatında Hulûl ve İttihada dair bir risale*, Ankara: Tasavvuf Dergisi, 2001, s.114.

²⁸ <http://www.ihvanforum.org/showthread.php?126362-Yunus-Emre-k%C3%A2fir-miydi/page2>, “Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm” <http://www.ihvanforum.org> 30/09/2015.

hiçbir şey hulûl etmez; O da bir şeye hulûl etmez. Allahû Teâlâ'nın eşi ve benzeri yoktur. Nasıl olduğu anlaşılamaz, düşünülemez." diye vurgulamıştır.²⁹

Molla Câmi (ö.898/1492) de Nefahâtü'l-Üns min Hadarâti'l-Kuds adlı eserinde hulûlün gûnahtan daha ileri olduğunu belirtmiştir.³⁰

Tasavvuf yolunun ileri gelenlerinden olan bu zatların, hulûl inancını tasavvufun içindeymiş gibi göstermeye çalışanlara cevapları açık ve nettir.

1.3. İslam'da Tenasuhe Bakış

Kur'an-ı Kerim'de; "Allah katında din ancak İslam'dır."³¹ buyrulmuştur. İslâm dininin yani İslâm kelimesinin hakikati de teslim olmak ya da teslimiyet anlamlarına gelen istislâmdır. Önce İslâm dinini kabul etmek sonra da teslimiyeti nefislerimize kabul ettirmek gerekir. Zahirimizi İslâm ile batınımızı da istislâm ile temizlemek gerekmektedir. Teslimiyet dinimizde önemli bir yer tutmaktadır.³²

Evrende 100 milyar galaksi bulunmaktadır. Bu galaksilerden biri de dünyamızın da içinde yer aldığı Samanyolu galaksisidir. Yani Samanyolu galaksisi evrenin yüz milyarda biridir. Samanyolu galaksisinin içinde ise 200 milyar yıldız bulunmaktadır. Kâinat ile karşılaştırıldığında boyutları sayılar ile ifade edilemeyecek kadar güç bir büyüklükte olan bir dünyada yaşamaktayız. Zihnimizce canlandırmamız adına dünyamızı bir toplu iğne ucuna benzetirsek, bir insan olarak

²⁹ Kemikçi, a.g.m., ss.111-116.

³⁰ Molla Câmi, *Nefahâtü'l-Üns min Hadarâti'l-Kuds*, trc.:Kâmil Candoğan, İstanbul: Bedir Yay., 1971, s.75.

³¹ Âl-i İmrân Sûresi, 3/19.

³² Geylânî, a.g.e., s.486.

ne kadar küçük olduğumuzu kısmen idrak edebiliriz. Açık bir alanda çevremize bakarsak 15-20 kilometrelik bir alanı net olmamakla birlikte ancak müşahade edebilmekteyiz. Küçük bir bahçede oturduğumuzda belki kendimizden başka bir canlı görememekteyiz oysaki milyonlarca canlı kendine rızık aramakta ve kendisine dünyalık olarak verilen vazifeyi yapmaktadır. Ne gökyüzünde ne de yerin altında çok sınırlı bir mesafeden ileri gidilememekte ve etrafımız da okyanuslarla çevrilidir.³³

Allahû Teâlâ bize bir yaşam alanı çizmiş ve bu sınırlarda yaşam imkânı vermiştir. Daha yanı başımızda yaşayan canlıları bile sınırlardan ötürü ne görebilmekte ne de duyabilmekteyiz. Daha sırtımızı bile göremezken böylesine sınırlı bir gözle; 100 milyar galaksiyi yaratan, her galakside milyarlarca yıldız halk eden Allah'ı görmek istemek ya da neden göremiyorum demek uygun değildir. Bu sebeple teslimiyet gerekir. Bizi yaratan Rabbimize teslim olmamız gerekir.³⁴

Allah'ın kullarına gönderdiği son din İslâm, son Peygamber de Hz.Muhammed (s.a.v.)'dir.³⁵ Peygamber Efendimizin dâr-ı bekâya irtihâlinden beri bir iki küçük peygamberlik iddiası vakasından başka ciddi manada peygamberlik iddiasında bulunan olmamış ve bu kişiler de kabul görmemişlerdir. İslâm'dan sonra da Allah'ın başka bir din gönderdiğine dair iddia da bulunan da olmamıştır. Kur'an-Kerim'de Allahû Teâlâ İslâm dinini koruyacağını belirtmiştir.³⁶ İslâm'dan önce gelen dinlerin mukaddes kitaplarının tahrif edilmesi nedeniyle, bu mukaddes kitaplar farklı yorumlara açık bırakılmıştır. Kur'an-ı Kerim ise 1400 küsur yıl önce indirildiği

³³ Taşkın Tuna, *Ol dedi Oldu-2*, İstanbul: Şule Yayınları, 2011, s.124.

³⁴ Tuna, a.g.e., s.125.

³⁵ Ahzab Sûresi, 33/40: "Muhammed hiçbir erkeğin babası değildir. Fakat o Allah'ın Resulü ve Nebîlerin sonuncusudur."

³⁶ Hicr Sûresi, 15/9: "Şüphesiz o Kur'an'ı biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz!"

hâldedir. 2015 yılı içerisinde İngiltere’de bir kütüphanede 1370 yıllık el yazması bir Kur’an-ı Kerim bulunmuştur. Bulunan el yazması Kur’an-ı Kerim, Kur’an-ı Kerim’in tamamlanmasından neredeyse hemen sonrasına aittir ve şu anda evlerimizde bulunan Kur’an-ı Kerim ile aynı olduğu görülmüştür.³⁷

Kur’an-ı Kerim’de Allah’tan başka hiç kimsenin herhangi bir sözü bulunmamaktadır ve dünyanın neresindeki Kur’an’ı elimize alırsak alalım ve ne kadar karşılaştırırsak karşılaştıralım birbirinden ne bir sözcük eksik ne de bir sözcük fazla olduğu görülecektir. Kerim’in üçte biri âhiret hayatı ile ilgilidir ve dünyaya geri dönüş kesinlikle mevzu bahis değilken ve geri dönülemeyeceği müteaddit defa zikredilmişken bazı âyetlere yorum yapılmakta ve farklı manalar verilmeye çalışılmaktadır. Kur’an-ı Kerim’in hiçbir yerinde insanlara hayata çok defa gelebilme konusunda pek çok şans verileceği, ceza olarak hayvan ya da bitki olarak dünyaya döndürüleceği vb. ifadeler geçmemekte; bilakis insanın dünya hayatına veda ettikten sonra bir şans daha verilmeyeceğine dair âyetler bulunmaktadır.³⁸

Ayetlerde de açıkça belirtildiği üzere biz insanoğluna tek bir bedende tek bir hayat fırsatı verilmiştir. Allah’ın gücü dilediğini yaratmaya elbette Kâdir’dir ve bir ruh için birden çok beden de yaratabilir. Ancak, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in de hadis-i şeriflerinde buyurduğu gibi; “Allah tektir ve teki sever.”³⁹

Kur’an-ı Kerim’de tenasuh ya da reenkarnasyonun imkân dâhilinde olduğuna dair bir âyet bulunmamaktadır. “Ve arkalarında dirilecekleri güne kadar dünyaya

³⁷ http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150831_kuran_times, “En Eski El yazması Kur’an” 31/08/2015, www.bbc.com, 01/09/2015.

³⁸ Mü’minun Sûresi, 23/99-100.

³⁹ Müslim, “Zekat”, 65 (1015).

gelmemek için bir engel vardır.”⁴⁰ âyeti ile tenasuh/reenkarnasyonun mümkün olmadığı nasıl çok anlaşılır bir şekilde belirtilmişse; eğer mümkün olsaydı, mümkün olduğu da açık bir şekilde belirtilirdi. Tenasuh/reenkarnasyonun İslam dininde yeri yoktur.⁴¹

Hurûfler ve Gulat-ı Şia’yı⁴² istisna olarak tutarsak, Müslümanlar tenasuh/reenkarnasyon inancından en az etkilenenlerdir. Eğer tenasuh/reenkarnasyon inancı, ebedi olmak isteyen insanın bu talebine bir çare olarak sunulmuş bir felsefe ise, İslam varken böyle bir inanca insanların ihtiyaç duymaması gerekir. Kur’an ve sünnet ile yapılması ve yapılmaması gerekenler belirtilmiştir.⁴³ Bunlara uyulduğu takdirde Allah ebedî cenneti vaat etmektedir. Cennet hayatına nazaran çok çok kısa olan bu dünya hayatını istikamet çizgisinde yaşamaya mukabil hadsiz nimet ve lütuflar âhirette Rabbimiz tarafından bahşedilecektir.⁴⁴ Talep edilen ebedi hayat ve cennet ise bu amaca Allah’ın da razı olacağı bir şekilde ulaşma imkânı bulunmaktadır. Hatta cennetteki mutluluğun bin kat üzerinde Zat-ı Zülcelal’in cemalini görme şerefi de inşallah nasip olacaktır.⁴⁵

Sonuç olarak; Allahû Teâlâ tenasuh/reenkarnasyonu mümkün kılsaydı bunu kullarına âyetlerinde açıklardı ve bu âhret inancımız adına çok önemli olurdu.

⁴⁰ Mü’minun Sûresi, 23/99-100.

⁴¹ Enam Sûresi 6/59: "Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır."

⁴² Ali İhsan Yitik, DİA, Cilt 40, 2011, s.443, "Hulûl ve ruh göçü gibi inançları benimseyen fırkadır."

⁴³ Müslim, Müsakat 107 (1599) "Şurası muhakkak ki haramlar apaçık bellidir, helaller de apaçık bellidir."

⁴⁴ Ankebut Sûresi 29/58: "İman edip sâlih amel işleyenler var ya onları altında ırmaklar akan Cennetteki yüksek makamlara yerleştireceğiz. Orada ebedi olarak kalacaklar."

⁴⁵ Kiyâmet Sûresi, 75/22-23: "O gün bir takım yüzler Rablerine bakıp parlayacaklardır."

1.3.1. Kur'an ve Tenasuh

Gizli bir hazine iken bilinmek⁴⁶ ve kendisine ibadet etmemiz için bizi yaratan,⁴⁷ bize bir ömür ihsan eden Rabbimiz, bize bir kez hayat fırsatı vermiştir. Bahşedilen bu ömür doğrultusunda, bizim görevimizde verilen bu ömrü en iyi şekilde değerlendirerek, bu dünyadan dar-ı bekaya said kullardan olarak irtihal adına elimizden geleni yapmaktır.⁴⁸

Aranan tüm soruların cevapları kitab-ı kâinata mevcuttur Bu sorulara “Reenkarnasyon var mıdır? sorusu da dâhildir ve bu görüşü nehyeden pek çok delil de mevcuttur lakin direkt olarak reenkarnasyon -yeniden doğuş- yoktur diye bir cümle geçmemektedir. Zaten, eğer geçse idi imtihan sırrına aykırı olabilirdi. Rabbimiz şöyle buyurmuştur: "Ne göklerde ne de yerde zerre kadar bir şey ondan uzak kalamaz, bundan küçük ve büyük ne varsa apaçık bir kitapta yazılmıştır." ⁴⁹

“Şüphesiz, âhiret hayatına inanmayanların işlerini biz kendilerine güzel göstermişizdir de o yüzden bocalayıp dururlar.”⁵⁰ Bir insan âhiret hayatına inanmak istemedikten sonra, bu konuda kendisini muknâ edecek kadar kendince deliller bulabilir.

Bir âyetten kimisi âhiretin var olduğunu, hesaba çekileceğimizi ve sonuçta amel defterimize göre cennet veya cehenneme gireceğimizi sonucuna varırken; kimisi de aynı âyeti tenasuh/reenkarnasyon kavramının gerçek olduğunu destekleyen

⁴⁶ Keşf'ul Hafa, II, 132, hadis no:2016.

⁴⁷ Zâriyât Sûresi, 51/56.

⁴⁸ Osman Nûri Topbaş, Faziletler Medeniyeti, İstanbul: Erkam Yay., 2007, s.73.

⁴⁹ Sebe Sûresi, 34/3: "Ne göklerde ne de yerde zerre kadar bir şey ondan uzak kalamaz, bundan küçük ve büyük ne varsa apaçık bir kitapta yazılmıştır."

⁵⁰ Neml Sûresi, 27/4.

âyetler arasında saymıştır. Bir konuda yapılacak yorum ve çıkarımların tıpatıp aynı olmasa da en azından temel noktalarda benzerlik göstermesi gerekir. Bununla birlikte, günümüzde eğer bir kişi bir fikri benimsemişse artık her yerde kendi fikrini destekleyici bilgiler aramakta ve bulduğu küçük bir benzerlikte bunu delil olarak öne sürmektedir. Kur'an-ı Kerimde şöyle bir âyet geçmektedir: “Allah’a nasıl nankörlük edersiniz ki, ölüler idiniz, O sizi diriltti; yine öldürecek, yine diriltecek; sonra O’na döndürüleceksiniz.”⁵¹

Yukarıda belirttiğimiz üzere ilim sahibi kişiler tarafından bu âyet tenasuh/reenkarnasyonun olmadığına delil olarak gösterilebilirken, ruh göçünün varlığını savunan kişiler tarafından da var olduğuna delil olarak gösterilmektedir. Yalnız, bu âyetin tenasuh/reenkarnasyonu desteklediğini söylemek zorlama bir çıkarımdır. Reenkarnasyon var neden sadece iki defa hayat şansı veriliyor ya da ruhun olgunlaşması gerekiyorsa, her ruh iki hayatta nasıl olgunlaşabilir? Mezkûr âyet “O’na döndürüleceksiniz” hitabıyla sona eriyor. 2 diriltme, 2 öldürme yaşayacak ve O’na döndürüleceğiz. Tenasuh/Reenkarnasyonun varlığını iddia edenlere göre ise ruh olgunlaşana kadar sürekli bir ruh göçü yani yeniden doğuş söz konusudur. Sonuç olarak bu âyet hem sadece her ruh için eşit öldürme ve yaşatmadan bahsettiği ve hem de bu iki diriltme ve öldürme sonunda Rabbimize döndürüleceğimizi belirtmesi nedeniyle tenasuh/reenkarnasyonun varlığını değil reddini desteklemektedir. “Onlar, ‘Rabbimiz bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin. İşte günahlarımızı da itiraf ettik. Şu ateşten kurtulmanın bir çaresi yok mu’ derler.”⁵² Mümin suresindeki bu âyet de Bakara suresindeki 2 diriltme, 2 öldürme bahsini bu kez kul açısından hatırlatarak,

⁵¹ Bakara, 2/28.

⁵² Mü’min, 40/11.

sayısız yeniden doğuşun ve ruh göçünün aksine hak olan öldürme ve diriltmeyi bize nasihat etmektedir.⁵³

İnsan yaradılış itibariyle ebediyeti talep eder. Fıtratın bu talebine tenasuh felsefesinin cevap vermesi mümkün değildir. Çünkü bu anlayışa göre birey amellerinin mükâfatlandırılması ya da cezalandırılması için aynı dünyaya, aynı ruhla fakat başka bir bedende yeniden gelecek ve yeniden bir olgunlaşma süreci yaşayacaktır. Kimi zaman bir bitki, kimi zaman ise hayvan bedeninde tekrar bedenlenecek. Bu fasit ve kısır döngü sonsuza kadar ya da ruh tam anlamıyla olgunlaşınca kadar sürüp gidecektir. Hâlbuki fıtrata göre insan bu dünyaya bir defa gelir, yaşar ve sonra da bütün hayatı son bulur. Daha sonra âhirette insanın bu dünyada yaptıklarının tam karşılığı olarak ceza veya mükâfatın verileceği başka bir hayat başlar. Tenasuh inancı kabul edilecekse, o hâlde ruh hangi bedenindeki iyi amellerinden ötürü mükâfat görecektir ya da hangi bedenindeki günahlarından ötürü cezalandırılacaktır. Tenasuh akidesinin kabulü durumunda bu gibi karışıklıklar söz konusudur. Oysaki Kur'an-ı Kerim'de Fatır suresinde şöyle buyrulmuştur: "Hiç kimse bir diğerrinin günahını yüklenemez."⁵⁴ Her kişi kendi günahlarının cezasını çekecektir.⁵⁵

Tenasuh anlayışına göre eğer insan dünya hayatını kötü ameller ile geçirmişse bir sonraki hayatında dünyaya bir hayvan ya da bitki olarak gelebilir. Bir kişinin 80 yıllık ömründe muhtemelen iyi amellerde de bulunmuştur. Tenasuh akidesinin bu anlayışı Allahû Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de de belirttiği tam adalet anlayışıyla ters

⁵³ Veysel Güllüce, *Kur'an Işığında Reenkarnasyon*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004, ss.86-87.

⁵⁴ Fatır Sûresi, 35/18.

⁵⁵ Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dîni Kur'an Dili*, İstanbul: Emir Yayınevi, c.VI, 1996, ss.393-394.

düşmektedir. Kur'an-ı Kerim'de, kim zerre kadar hayır işlemişse mükâfatını, kim de zerre kadar şer işlemişse cezasını görecektir.” buyruluyor.⁵⁶

Kitab-ı kâinata muhtelif âyetlerde tekrar bedenlenmenin kesinlikle var olamayacağı açıklanmıştır. Reenkarnasyon/tenasuh yanlıları kendilerince anlamını muğlâk olarak düşündükleri âyetlerden istifade ederek tenasuh/reenkarnasyonun varlığına deliller aramaktadırlar. Lâkin bu durum şu ayetle sabittir: “Ey Rabbim! Beni geri gönder. Belki, ayrıldığım dünyada faydalı işler yaparım.” Hayır! O geri gelmeyecektir. Bu, sadece boş bir sözdür. Ve arkalarında dirilecekleri güne kadar dünyaya gelmemek için bir engel vardır.”⁵⁷

'Kur'an-ı Kerim de reenkarnasyona delil olarak gösterilen âyetlerden biri de şudur: “Onlar: Ya Rabbena, derler, Sen bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin. İşte günahlarımızı itiraf ettik. Şimdi, telafi etmek için buradan çıkmaya yok mudur bir yol?”⁵⁸

'Sen bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin.' ifadesini reenkarnasyona işaret şeklinde yorumlamaktadırlar. İnsanın annesinin karnından önceki hayatı ölüm olarak düşünülmüştür. Anne karnında hayata ilk adımını atar, doğar ve tekrar ölür. İki ölüm ve iki diriltme ile kast edilen budur. Bu âyette iki ölüm mevzu bahistir. Birinci ölüm ve dirilme biyolojik olarak gerçekleşmektedir. İkinci ölüm kader planındaki hayatın ecelinin gelmesiyle son bulması şeklinde olacak ve kıyametin kopmasından sonra ise dirilme olacaktır. İslam âlimlerinden hiç birinin bu âyeti tenasuh/reenkarnasyon ile bağlantılı olarak yorumladığı kayıtlarda görülmemiştir. Bu âyetin

⁵⁶ Zilzal Sûresi 99/7-8.

⁵⁷ Mü'minun Suresi, 23/99-100.

⁵⁸ Mümin Sûresi, 40/11.

tenasuh/reenkarnasyon zaviyesinden yorumu, tenasuh/reenkarnasyon inancının İslam'ın içine yerleştirilerek Müslümanların âhiret inancını zayıflatmak gayesi olan zorlama bir yorumdan öteye gidememektedir. Tenasuh/reenkarnasyonda ruhun tekâmül ilkesi vardır ve ruh tam olgunlaşma seviyesine gelinceye kadar sürekli beden değiştirmektedir. Az önce zikrettiğimiz âyeti tenasuh/reenkarnasyonun varlığına delil olarak kabul edersek, o hâlde tüm ruhların 2 beden değiştirmede tekâmülün zirvesine ulaşacağını kabul etmiş oluruz ki bu hiç kimsenin mantıkî bulamayacağı bir görüş olur. Böyle bir genellenmenin mantıkî izahı yoktur.⁵⁹

'Bir görseydin o suçluları: Rablerinin huzurunda, mahcupluktan başları önlerine eğilmiş şöyle derken: 'Gördük, işittik ya Rabbena! Ne olur bizi dünyaya bir daha gönder! Öyle güzel, makbul işler yapalım! Çünkü gerçeği artık kesin olarak biliyoruz. Allah şöyle buyurur: Eğer dileseydik bütün insanlara hidâyet verir, doğru yola koyardık. Lakin 'Cehennemi cinlerden ve insanlardan bir kısmıyla dolduracağım' hükmü kesinleşmiştir. Öyleyse siz nasıl bugünkü buluşmayı unuttunuz ve bu unutmayı ömür boyu sürdürdüyseniz, biz de bugün size unutulmuş olma muamelesi yaptık. Yaptıklarınızdan ötürü tadın bakalım sürekli azabı!'⁶⁰

Burada zikredilen âyette dünyaya tekrar dönme talebinde bulunanlar aldıkları cevap karşısında hüsrana uğramaktadırlar. Maalesef bir kısım insanlar âhireti, kendilerince buldukları inanışlar ya da görüşler ile unutmakta ve dünya hayatlarını

⁵⁹ Veysel Güllüce, *Kur'an Işığında Reenkarnasyon*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004, ss.86-88.

⁶⁰ Secde Sûresi, 32/12-14.

bir çırpıda geçirmektedirler. Rabbimiz de âhirette hesap vereceklerini unutanlar, tekrar dünyaya dönmek istediklerinde, onlara unutulmuş muamelesi yapmaktadır.⁶¹

Ego; id ve süperegonun istekleri arasında sıkışmış bir güçtür. Bundan dolayı olaylar karşısında yaşanan endişe düzeyi kişiden kişiye değişir ve bu duruma karşı savunma mekanizmaları geliştiririz.⁶²

Nefsi kontrol altına almak zordur.⁶³ Ancak terbiye edildiğinde, uygun olmayan taleplerini yerine getirmeme gücünü kendimizde bulabiliriz.⁶⁴ Günlük olağan süreçte pek çok hadise yaşamakta ve bunlara karşı reaksiyon göstermekteyiz. Kimi olaylara verdiğimiz tepkiler anlık iken, kimi tepkilerimiz ise çok uzun yıllar sürebilir. Kötü bir sınav sonucu karşısında, suçu zor sorulara atarken kullandığımız savunma mekanizması uzun süreli değildir. Ölüm gerçeğine karşı ise uzun süreli bir savunma mekanizması kullanırız. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Lezzetleri acılaştıran ölümü çokça anınız.”⁶⁵

Nefsimiz ölümü anmak istememekte hatta ölümü anan birinin yanında bile olmaya bile tahammül edememektedir. Hatırlamamak bir yana, öleceğini unutmak için savunma mekanizmaları kullanmakta ve bu duyguyu bastırmaya çalışmaktadır. Keskin bir basirete sahip olan kimse nefsini tanır, tanıyınca da onu arındırma imkanı olur.⁶⁶

⁶¹ Ebu'l-Leys Semerkandî, *Tenbihu'l Gâfilîn-Bostanu'l Arifîn*, trc.:Ömer Faruk Yılmaz, İstanbul: İpek Yay., ss.85-86.

⁶² Kaan Arslanoğlu, *Yanılmanın Gerçekliği*, c.I, İstanbul: İthaki Yay., 2005, s.99.

⁶³ Yusuf Sûresi, 12/53: “Nefs her daim kötülüğü emredicidir.”

⁶⁴ Şems Sûresi, 91/9: “Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.”

⁶⁵ Tirmizî, Zühd: 4.

⁶⁶ İmâm Gazâlî, *İhyâ-i Ulûm'id-Din*, c.III, İstanbul: Merve Yayınları, s.153.

'Onlar ateşin karşısında durdurulup da 'Ah ne olurdu, dünyaya bir geri döndürülsek de Rabbimizin âyetlerini inkâr etmesek, müminlerden olsak!' dedikleri zaman bir görsen, neler olacak neler! Hayır! Öteden beri gizledikleri utandırıcı çirkin hâlleri, münafıklıkları yüzlerine vuruldu da ondan böyle söylüyorlar. Yoksa geri gönderilseler de, yine kendilerine yasaklanan kötülükleri yapmaya dönecek ve diyeceklerdi ki: “Hayat, sırf dünya hayatımızdan ibaret, biz bir daha diriltilecek de değiliz!” Onlar, hiç şüphesiz yalancıdırlar.”⁶⁷

Bu âyette de âhireti inkâr edenlerin tekrar dünyaya dönmek istedikleri ama buna izin verilmediklerinden duydukları pişmanlık konu edinilmiştir. İnsanoğluna tek bir yaşam fırsatı verilmiştir ve ikinci bir hakkı olmayacaktır. Bundan ötürü hayatımızın, hayatta olmamızın kıymetini en iyi şekilde bilmeli ve cennete ehil bir kul olma yolunda gerekenleri yapmalıyız. İnsanların ruh göçü fikrini benimsemelerinin bir sebebi de yapmakla mükellef olduğu amelleri yerine getirememesidir. Çünkü âhireti kabul ettiğinde, mevcut yaşamına baktığında gerçek bir mümin gibi davranmadığını anlayacak bunun sonucunda da cennete giremeyeceğini düşünerek inkâr yolunu seçmektedir. Oysaki Allah çok merhametlidir ve herkes ayrı ayrı hesaba çekilecektir. Bazen küçük ve basit görünen bir amel cenneti kazandırabilmektedir. Allah Esirgeyen ve çok Bağışlayandır. Günümüzün pek çok anında ölümü hatırlamak, ahiretteki hesap gününe

⁶⁷ En'am Sûresi, 6/27-29.

hazırlanmamız konusunda bize yardımcı olacak ve ibadetlerimize karşı hassasiyet göstermemize vesile olacaktır.⁶⁸

Hayatını bir inancın gereklerine göre planlamayan kişiler, dünyada kendilerine göre cennet uydurmaktalar. Fakir bir kişiye, isyan etme belki bir sonraki hayatında çok zengin bir insan olursun diyerek tenasuh fikrini aşılama ve kendi huzurlarının bozulmasını engellemeye çalışmaktalar. Ayrıca, dini hoş gösterme adına, en başta gelen rükünlerini yıkarak ya da zedeleyerek dinde yeri olma yan inançları içindeymiş gibi göstermek saf zihinleri bulandırma adına yapılan sistemli ve kasıtlı bir çalışma ürünüdür.

Kur'an'da reenkarnasyon vardır diye iddia edenlerin ortaya koydukları bir diğer âyet ise: “Ey kâfirler! Allah'ı nasıl inkâr edebilirsiniz ki! Siz ölü iken size hayatı veren O'dur. Şunu bilin ki, tayin ettiği vaade gelince sizi öldürecek, yine diriltecek ve sonunda O'nun huzuruna götürüleceksiniz.”⁶⁹

İnsana hayat veren sonra da verdiği bu hayatı vakti geldiğinde alan Allah'tır. Hayat, ruhun giydiği elbise içinde ömrümüz boyunca yaptıklarımızdır. Hayat cenin anne karnında iken Allah'ın müvekkel meleği göndermesi ile başlar,⁷⁰ verdiği ruhu geri almasıyla da sona erer. Yine bu âyette de sürekli bir bedenlenme ve öldükten sonra hayata tekrar dönme gibi konulardan bahsedilmemiştir. Basit bir ifade ile yok

⁶⁸ Abdulkadir Geylanî, *İlâhî Armağan*, trc.Abdulkadir Akçiçek, İstanbul: Bedir Yay., ss.267-268.

⁶⁹ Bakara Sûresi, 2/28.

⁷⁰ Müslim, Sahih, Kitab'ül Kader-1, 2645 “Nutfе rahimde kırk gece kalır, sonra melek ona şekil verir.”

iken yani ölü iken Allah bizi yaratmıştır. Verdiği ömür bitince öleceğiz ve hesap günü gelince de diriltileceğiz.⁷¹

"Âyetlerimizi yalanlayan ve onlara inanmaya tenezzül etmeyenler var ya, işte onlara gök kapıları açılmayacak ve deve iğne deliğinden geçinceye kadar onlar cennete giremeyeceklerdir...⁷² " âyeti kâfirlerin ebedi olarak cehennemde kalacaklarını ifade etmektedir, yoksa fizikî kurallara göre bir devenin iğne deliğinden geçmesi mümkün değildir. Mümkün olmayan bir örnek verilerek, kâfirlerin cehennemden çıkma ihtimalinin de imkânsız olduğu benzetme sanatıyla bize gösterilmiştir. Tabîî ki tüm fikirlere saygı duymak ve fikirlerini savunan kişileri de edep ile dinlemek gerekir. Ancak bu âyetten bile tenasuh delili çıkarılabiliyorsa, bunu maalesef sâfiyane bir fikir olarak düşünölemeyecek kadar sinsi ve Müslümanların imanlarını sarsmaya yönelik sistemli bir çalışma ürünü olarak görmekten başka çaremiz kalmamaktadır. Tenasuhçüler; deve bedenindeki ruhun tasaffi ede ede, iğne deliğinden geçebilecek meyve kurdu bedenine girebilecek kadar saflaşacağını söylemişlerdir. Bu âyetten bu manayı çıkarmak izan terazisinde tartılamaz. Aynı zamanda, âyetleri tek tek dikkatle tetkik ederek acaba hangi âyette kendimize göre bir açık bulabiliriz de insanların zihinlerini bulandırabilir niyetiyle yapılan bir çalışma ürünüdür.

⁷¹ İmâm Gazâlî, *İhya-i Ulûm'id-Din*, c.IV, İstanbul: Merve Yayınları, ss.949-950.

⁷² A'raf Sûresi, 7/40.

1.3.2. Hadis Literatüründe Tenasuhe Yaklaşım

Buharî ve Müslim; İbn Mesud (r.a.)’dan rivâyetle şu hadiseyi nakletmişlerdir: İbn Mesud Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ile bir gün yolda yürürken bir grup Yahudi’ye rastlamışlardır. Bu kişiler içlerinden bazıları istemese de Efendimize ruh ile alakalı soru sordular. Efendimiz de “Ve sana ruhtan sorarlar. De ki: Ruh rabbinin emrindedir.”⁷³ diyerek âyet ile cevap vermiştir. Ebu Nuaym bu konuda şöyle demiştir: Allah tarafından indirilen önceki kutsal kitaplarda da belirtildiği üzere Hz. Muhammed (s.a.v.)’in peygamberliğinin alametlerinden biri de kendisine ruh hakkında bir soru sorulduğu zaman, bu ilmi Allah’a havale etmesidir. Ruhun mahiyeti ve hakikatının ancak Allah tarafından bilinebileceğini bildirmesidir. Yahudiler de böyle olması gerektiğini biliyor ruh hakkında soru sorarak Efendimizi imtihan ediyorlardı.⁷⁴ Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in diğer kutsal kitaplarda müjdelenen kişi olduğu bu vaka ile açıkça ortaya konulmuştur. Kur’an-ı Kerim’de belirtildiği üzere Hz. Muhammed (s.a.v.) bize gönderilmiş apaçık bir elçidir.⁷⁵ Elçinin görevi kendisine tevdi edilen mesajı sahibinden alıcısına götürmektir. Bir elçi aldığı mesajı hiçbir şekilde değiştirmeye mezun değildir. Nitekim hadis-i şeriflerde tenasuh varlığına ya da olabileceğine dair hiçbir ifade yer almamaktadır. Ancak tenasuh savunan bazı kişiler –önceki bölümde belirtildiği üzere- Kur’an-ı Kerim’de geçen bazı âyetleri reenkarnasyona delil olarak göstermektedirler. Eğer tenasuh/reenkarnasyon mümkün olsaydı ve Kur’an’da geçen âyetler bunun delilleri

⁷³ İsrâ Sûresi, 17/85.

⁷⁴ Celâleddin es-Suyutî, *Peygamberimizin Mucizeleri ve Büyük Özellikleri*, Cilt 01, trc.: Ömer Temizel, Ankara: Uysal Kitabevi, 1990, s.334.

⁷⁵ Se’be Sûresi, 34/28: “Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler.”

olsaydı, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kesinlikle bunun aksine bir görüş bildirmez ya da hadislerde bu meselenin varlığını ifade ederdi.

Kabir azabı ve nimetleri pek çok hadis-i şerifte zikredilmiştir. Bu hadisler dolaylı yoldan tenasuh fikrini de çürütmektedir. Hadis-i şeriflerinde âhiret âlemine ait bilgileri detaylı bir şekilde anlatan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) eğer gerçekten var olsaydı, tenasuhten bahsetmemesi mümkün olmazdı. Bu kadar önemli bir konuda tek bir cümlesinin bile olmaması düşünülemezdi. Tekrar hayata gelebilme gibi bir şansımıza dair böyle bir müjdeden bahsetmiş olsaydı tabî ki bu bilgi diğer hadisler nasıl ulaşmışsa günümüze kadar ulaşır.⁷⁶

Bu bölümde kişinin imanını zedeleyebilecek ya da tamamen kaybetmesine neden olabilecek olan tenasuh/reenkarnasyon inancının, mümkün olamayacağına işaret eden hadislerle yer vereceğiz.

“Sizlerden biri öldüğü zaman ona sabah akşam kalacağı yer gösterilir; cennetlik ise cennetteki yeri, cehennemlik ise cehennemdeki yeri gösterilir ve ona, işte burası kıyamet koptuğu zaman senin götürüleceğin ve kalacağın mekândır denilir.”⁷⁷

Tenasuh/reenkarnasyon savunucularına göre, ruh sürekli beden değiştirir ve bu süreç ruh olgunlaşmaya kadar devam eder. Lakin bu hadiste öldükten sonra kişinin cennet ya da cehenneme gideceğinin belli olacağı belirtilmiştir. Yani dünya

⁷⁶ Güllüce, a.g.e., s.152.

⁷⁷ Buhârî, Rikâk, 42; Müslim, Sıfât’ül-Cenne, 65-66; Tirmizî, Cenâiz, 71, Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 2/16; Deylemî, Müsned’ül-Firdevs, nr.1122.

hayatı o ruhun sahibi için sona ermiştir. Bu da ruhun başka bedenlere girmeyeceğini göstermektedir.

“Ölüm insan için bir kıyamettir. Kim ölmüşse onun kıyameti kopmuş demektir.”⁷⁸ Günümüzde kıyametin ne zaman kopacağı sorusu oldukça popülerdir ve bu konu ile alakalı belgeseller, televizyon programları ve çok sayıda haberler yapılmaktadır. Aslında önemli olan bizim kıyametimizin ne zaman kopacağıdır. Alkame (r.a.)’ın da bir cenazeyi göstererek dediği gibi “Şu ölen adam var ya işte onun kıyameti kopmuştur.”⁷⁹

Yukarıdaki hadiste de belirtildiği üzere kişi ölünce onun için kıyamet kopmuş ve her şey sona ermiştir. Artık kişinin ruhunun başka bedenlere geçerek hayatını idame ettirmesi mevzu bahis değildir.

“Kabir ya cehennem çukurlarından bir çukur ya da cennet bahçelerinden bir bahçedir.”⁸⁰ Bu hadis meâlen mevtanın hak ettiğini kabirde bulduğuna işaret etmektedir. Yani günahlarının cezasını ya da sevaplarının mükâfatını kabirde görmüş olacaktır. Bu da ruhun başka bedenlere geçeceği fikrini çürütmekte, aksine bir ruhun bir bedenle birlikte olduğuna, o ruh için amel defterinin kapandığına delil getirmektedir. Ölüm yalnızca mekân değişimidir. Dünya yurdundan âhiret yurduna geçiştir. Ruh cesetten ayrıldıktan sonra ölmez, yok olmaz, ya azap ya da nimet içinde kalır.⁸¹

⁷⁸ Deylemî, *Müsned’ül Firdevs*, nr.1121; Süyûtî, *Camîu’l-Ehadisü’l-Kübrâ*, nr.2528.

⁷⁹ İmâm Gazâlî, *İhya-i Ulûm’id-Din*, c.IV, İstanbul: Merve Yayınları, s.1048.

⁸⁰ Tirmizî, *Sıfat’ül-Kıyâme*, 26; Müttakî-i Hindî, *Kenz’ul-Ummâl*, nr.42109; Münzirî, *et-Tergîb ve’t-Terhîb*, nr.4884

⁸¹ İmâm Gazâlî, *Ahiret Hayatı*, trc.: Hüseyin Okur, İstanbul: Semerkand Yayınları, 2011, s.166.

Resulullah (s.a.v.) şöyle anlattı: “Mümin kul âhirete irtihal etmezden biraz önce Allah Teâlâ, beraberlerinde onun için hazırlanmış kokular ve kefen bulunan, yüzleri güneşin ışığı gibi parlak meleklerini bu kulunun yanına gönderir. Bunlar o kişinin görebileceği bir yere geçerek beklerler. Ruhu çıktığı zaman yerde ve gökte ve bu gönderilen meleklerin haricinde gökyüzünde ne kadar melek varsa ona rahmet isteyip affı için Allah’a istiğfarda bulunurlar. Ardından gökyüzünün bütün kapıları açılır. Her kapı bu kişinin ruhunun kendisinden girmesini ister. Ruhu gökyüzüne yükseldiğinde melekler, Rabbimiz! Falanca kulun geldi derler. Allahû Teâlâ, onu geri götürün ve kendisi için hazırladığım ihsanlarımı ona gösterin zira kullarıma: ‘Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız’ diye vaatte bulundum. (Böylelikle ruh mezara, cesedine götürülür.) Kâfire gelince: O artık dünyadan ilişkisini kesip âhirete intikal etme noktasına gelince, yanında ateşten elbiseler, katrandan gömlekler bulunan, azabıyla acımasız bir grup melek gelerek onu çepeçevre kuşatır. Ruhu çıktığı zaman yerde ve gökte bulunan bütün melekler ona lanet eder. Gökyüzünün bütün kapıları kapanır. Hiçbir kapı o kişinin kendisinden geçmesini istemez. Ruhu semaya vardığı zaman melekler Rabbimiz yeryüzünün de gökyüzünün de kabul etmediği kulunuz geldi derler. Allah (c.c.) ‘Onu geri (mezarına-cesedine) götürün ve hazırlamış olduğum azap çeşitlerini gösterin.’ buyurur; zira kullarıma, ‘Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız.’ diye vaatte bulundum. (Böylelikle ruh mezara, cesedine götürülür.)⁸²

⁸² Tirmizi, Tefsir, 15.

Bu hadisten de anlaşılacağı üzere, ruh ister olgunlaşmış isterse de olgunlaşmamış olsun, içinde bulunduğu bedenin ömrü sona erdikten sonra kıyamet gününe kadar kabrinde ya cennet bahçesi gibi bir bahçede ya da cehennem çukuru gibi bir mekânda bekleyecektir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurmuştur ki: Rabbimiz mahlûkatı yarattıktan sonra akrabalık (er-rahim) ayağa kalkıp: Ya Rabbi, akrabalık makamı akrabalık ilişkilerini kesmekten sana sığınanların makâmıdır, dedi. Bunun üzerine Allahû Teâlâ: Sen akrabalığı gözetenleri benim de gözetmemden, seninle münasebeti kesenlerden Benim de alâkayı kesmemden hoşlanır mısın? dedi. Akrabalık evet hoşlanırım deyince Rabbimiz bu senin için böyledir buyurdu.⁸³

Kişi dünyalık hayatında eğer akrabalarıyla olan bağıni koparmışsa, bundan dolayı âhirette hesaba çekilecektir. Buradan cesedin ruhlarla beraber haşrolduğu sonucuna varılmakta ve tenasuh/reenkarnasyonun mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

Sizden önceki ümmetlerde bir adam vardı. Tevhidi dışında işe yarar hiçbir ameli de yoktu. Bir gün aile efradını toplayıp “Ben vefat edince beni yakın, kemiklerimi havanda dövün, toz hâline getirin. Sonra da rüzgârlı bir günde tozun yarısını karaya yarısını da denize savurun” diyerek vasiyette bulundu. Adam vefat edince ailesi vasiyetini istediği gibi yerine getirdi. Azamet sahibi Allah rüzgâra “Dağıttığın tozu topla” diye buyurdu. Rüzgâr tozu toplayıp Rabbinin huzuruna

⁸³ Müslim, Birr, 16.

getirdi. Allahû Teâlâ “Niçin böyle yaptın?” diye adama sorunca, adam “Senden hayâ ettim Ya Rabbi” diye cevap verince Allah ona mağfiret etti.⁸⁴

Allah Rasûlu (s.a.v.)’in bu hadisinden anlaşılacağı üzere Allah beden ile de muhatap olacak ve hesaba çekecektir. Hadisin sonunda Allah mağfiret etti buyruluyor. Yani çekecek cezası varken affedildi. Bedeni bir araya getirildiğine göre cezayı çekecek de bedendi. Yoksa Allah ruhu çağırıp ona sorabilirdi. Buradan hareketle ruh için bedenın önemli olduğu ve ikisinin beraber hesaba çekileceği sonucuna varılmaktadır. Sonuç olarak; beden ruhun bindiği önemsiz bir binit değil, âhiret yoldaşıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün sahabe efendilerimiz ile birlikte mescitte oturuyordu. Bu sırada büyük bir sarsıntı duyuldu. Allah Resulü dostlarına bu sarsıntının ne olduğunu sorunca ashabı “Allah ve Resulü daha iyi bilir.” dediler. Bunun üzerine Efendimiz açıklamaya başladı: “70 sene önce cehennemın üzerinden bir taş aşağı bırakıldı ve şimdi o taş dibe ulaştı. Bu ses de o taşın cehennemın dibinde çıkardığı sarsıntıdan meydana geldi.” Resulullah konuşmasını bitirince bir evden feryat sesleri duyulmaya başlandı. Bu ev bir münafiğa aitti. Bu evin sahibi 70 yaşında vefat etmişti. Bunu öğrenen Peygamber Efendimiz “Allahû Ekber” dedi ve ashabın bilginleri de o taşın o münafiği temsil ettiğini idrak ettiler.⁸⁵

Bu hadis-i şerifte bahsedilen kişinin âhirette haşrolduktan sonra cehenneme gideceği Peygamber Efendimiz tarafından söylenmiştir. Peygamberimiz bu hadisi ile tenasuhun olamayacağını belirtmiştir. Kötü bir hayat yaşayan bu kişinin ruhunun

⁸⁴ Buhârî, Enbiyâ, 54; Müslim, Tevbe, 24.

⁸⁵ Müslim, Cenne ve Sıfatı Na’îmihâ ve Ehlihâ, 12/31.

olgunlaşmadığı kesindir. Eğer olgunlaşmamışsa da tenasuh/reenkarnasyon ile tekrar dünyaya gelmesi gerekir. Lakin cehennemlik olduğu ifade edilmiş. Demek ki tekrar dünyaya gelemeyecek. Allah (c.c.) tenasuh/reenkarnasyonu mümkün kılsaydı, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifi ifade etmezdi ve o zat da cehennemlik olmaz ve ruhu da olgunlaşmak için tekrar dünyaya gelirdi.

Efendimiz (s.a.v.) buyurmuşlardır ki: Allahû Teâlâ kulunu karşısına alır ve “Ben sana ikram etmedim mi? Ben seni Efendi yapmadım mı? Atları ve develeri senin emrine vermedim mi? Ben sana izin verdim de kavmine baş olup da onlardan vergi almadın mı? diye sorunca kul da “Evet” der. Bunun üzerine Rabbimiz “Bir gün bana kavuşacağını hiç düşünmedin mi? diye sorar, kul da “Hayır” der. Allah da “Beni vaktiyle unuttuğun gibi, şimdi de ben seni unutuyorum” buyuracak. Bu kul da; “Allah’ım, ben Sana, kitabına, peygamberine iman ettim, namaz kıldım, oruç tuttum ve sadaka verdim diyecek ve Allah’ı hayırla sena edecek. “Sen dur şurada. Şimdi senin aleyhine olan şahidimizi getirelim” buyrulacak ve kul bu şahidi merak ederken ağzına mühür vurulacak. Bundan sonra; uyluğuna, etine ve kemiğine “konuş” denecek. Emri alan uyluk, et ve kemik bu kişinin amelleri hakkında konuşacak. Kul da bu konuşmalardan ötürü perişan olacak.⁸⁶

Bu hadis-i şerif ruh ve cesedin beraber haşır olduğunun ve tek ruhun tek bedeni olduğunun ispatıdır. Bir ruh olgunlaşmak için 100 bedende hayat sürmüş ise hangi bedeninin eti kemiği amellerinden haber verecekti. Burada; bir beden ve onun organları söz konusudur. Sonuç olarak bir ruh, bir bedende yaptığı amellerden hesaba çekilecektir.

⁸⁶ Müslim, Zühd, 16.

Mümin kul ölmek üzere iken cennetten getirdikleri kefen ve güzel kokularla gelirler ve ruha; “Çıkıp Allah’ın rıza ve merhametine kavuş.” derler. Ruh bu emir üzerine bedenden çıkar ve ölüm meleği onu alır ve yükseltir. Ölüm meleği mümin kulun ruhunu yükseltirken rastladıkları her melaîke topluluğu bu güzel kokunun sebebi nedir diye sorarlar. Gök kapıları açılır ve yedinci kat semaya kadar yükselirler. Böylece; Rabbimiz “Kulumun kitabını (dünyadaki iyi amellerini) İliyun’a Levh-i Mahfuz’un bir kıtasına yazın ve ruhunu yeryüzüne geri gönderin. Ben Azimü’ş-Şân, onları topraktan yarattım ve tekrardan toprağa çevireceğim ve ikinci defa topraktan çıkaracağım.” buyurur ve melekler ruhu yeryüzüne indirir.⁸⁷

Rabbimizin buyruğu üzerine ruh tekrardan topraktan çıkarılacağı ana kadar kalmak üzere kabrine getirilir. 2 defa dirilttin 2 defa öldürdün âyetini suiistimal ederek reenkarnasyona destek olarak görürken bu hadis-i şerifi hiç dikkate almamışlardır. Çünkü bu hadisle tenasuh/reenkarnasyonun mümkün olmadığı net bir şekilde ifade edilmiştir. Belirtildiği üzere ruh başka bir bedende hayatına devam etmek üzere değil, kıyametin kopmasını beklemek üzere kabrine gönderilmektedir.

Kâfir bir kişi öldüğü zaman sema ehli, habise bir ruh geldi, derler ve emir üzerine onu Siccîn’e⁸⁸ götürürler. Ebû Hureyre (r.a.) “Resulullah (s.a.v.) Efendimiz üzerinde bulunun bir ince örtüyü burnuna götürdü de şöylece kapattı.” demiştir.⁸⁹ İyi ruh semaya yükseltilirken nasıl güzel kokular yayılıyorsa, kötü ruh yükseltilirken de nahoş kokular yayılmaktadır. Peygamber Efendimiz bu kokuyu duymuş ve burnunu

⁸⁷ İbn Mâce, Zühd 31; Müsned 2/364-365; 4/287-288.

⁸⁸ Mutaaffîfîn Sûresi,83/18-21:“Hayır! Hileye sapmayın, âhireti inkâr etmeyin! Doğrusu, yoldan sapan kâfirlerin hesap defterleri Siccîn’dedir. Siccîn nedir bilir misin? Siccîn kâfirlerin yaptıkları işlerin kaydedildiği defterdir. Hakkı yalan sayanların o gün, vay hallerine.”

⁸⁹ Müslim, Cennet 17.

kapatmıştır. Eğer tenasuh/reenkarnasyon gerçek olsaydı, kötü ruh veya kâfir bir ruh denmezdi çünkü bu hatalarını telâfi etmek üzere yeni bedenlerde yaşama fırsatı olurdu. Ancak Resulullah'ın beyanıyla da gösterildiği üzere, başka bir şansı olamayacağı için kötü ruh olarak nitelenmiştir.

Efendimiz (s.a.v.) buyurmuştur ki “Ey Aişe! Fakirleri sev ve onları yaklaştır ki, Allah da kıyamet günü sana yaklaşsın.”⁹⁰ Bu hayatında fakirleri sev ki Allah da âhirette seni sevsin mealindeki bu hadisi tenasuh/reenkarnasyon penceresinden incelersek şu sonuca varırız. Bir kişi bir hayatında fakirleri sevebilir, ancak sonradan bedenleneceği yetmiş bedeninde sevmeyebilir. O hâlde bu hayatında fakirleri sev ki âhirette Allah seni sevsin demek hâşâ yanlış bir cümle olurdu. Her türlü hakaretlere uğramasına rağmen hiç kimse Peygamber Efendimize yalan ya da yanlış söz isnadında bulunmamıştır. Peygamber olmadan önceki hayatı için bile bu durum geçerlidir. Resulullah'ın sözü son derece doğrudur. Tenasuh/Reenkarnasyon ise bu hadis ile bir başka yönden çürütülmüştür.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki; “Kim Kur'an okur, ezberler, helâl kıldığını helâl kabul eder, haram kıldığını da haram kabul ederse Allah o kimseyi Cennetine koyar. Ayrıca bu kişilerin hepsine ailesinden Cehennem şart olmuş bulunan on kişiye şefaathakı verilir.”⁹¹

Hayatı boyunca Kur'an yörüngeli yaşayan emirleri yerine getiren ve ezberleyen kişiye âhirette akrabalarından on kişiye cehennemlik iken cennete girmesine vesile olma hakkı verilecek. Reenkarnasyon var ise bir hayatında hafız

⁹⁰ Tirmizi, Zühd 37.

⁹¹ Tirmizî, Sevabu'l-Kur'an 13.

olan ve Kur'an-ı sadece dilinde değil gönlüne de indiren bu kişi, belki sonraki hayatında günahkâr bir insan olacak. O hâlde nasıl bir hayatına göre şefaât hakkı tanınabilir? Bu hadisten de şu mana çıkıyor ki bir ruh bir beden içindir ve tekrar dünyaya gelmeye izin verilmemektedir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki; “Kim Kur'an okur ve onunla amel ederse, kıyamet günü babasına bir taç giydirilir. Bu tacın ışığı güneşin dünyadaki bir evde bulunduğu anda vereceği ışıktan daha güzeldir. Öyleyse Kur'an ile bizzat amel edenin ışığı nasıl olacak düşünabiliyor musunuz?”⁹²

Bu hadiste de baba-oğul ilişkisine dikkat çekilmiş ve geride hayırlı bir evlat bırakmanın önemi vurgulanmıştır. Diyelim ki geride bıraktığımız hayırlı bir evlat olsun. O hâlde hangi babasına taç giydirecek? Bir hayatında hayırlı bir evlat ise tüm babalarına mı taç giydirecek? Yoksa hayırlı bir evlat olduğu bedenindeki babasına mı sadece taç giydirecek? Ama reenkarnasyona göre ruhun tekâmülü ilkesi var. Yani ruh her hayatta biraz daha olgunlaşır. Öyleyse, her babanın bu evladın eğitiminde hakkı olacağı için tüm babalarına taç giydirmesi gerekmez mi?

Görüldüğü gibi çok basit bir konu içine reenkarnasyon kavramı dâhil edildiğinde ne kadar da karmaşık bir hâl alıyor. Çokluk konuyu karmaşık hâle getirirken teklik ise gayet anlaşılır kılıyor. Tek ruh tek bir beden içindir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur ki “Şu öldürülen müşriklere sövmeyin çünkü sizin söylediklerinizden hiçbiri onlara ulaşmaz. Ayrıca onlardan

⁹² Ebû Dâvud, Salât 349.

geride kalanlarına da eziyet etmiş olursunuz. Dikkatli olun! Çirkin sözler yasaklanmıştır.”⁹³

Allah Resulü (s.a.v.) kabrinde yatanlar müşrik bile olsa onlara sövmeme konusunda ashabını uyarmıştır çünkü bu davranışların geride kalan yakınlarını inciteceğini öngörmüştür. Bu hadis-i şerifle toplum içinde sürtüşme ya da sorunların çıkmaması adına tavsiyede bulunmuştur. Efendimizin ne kadar merhamet ve feraset sahibi olduğu görülmektedir. Müşrik bile olsa, geride kalanlarının üzülmemesi için önlem almakta ve aynı zamanda toplum içince çıkabilecek fitne ve huzursuzluklara da bir cümle ile set çekmektedir. Burada dikkat çeken bir diğer nokta ise kabrinde yatan kişileri “müşrik” olarak nitelendirmesidir. Reenkarnasyona göre bu müşrik kişi öldükten sonra, ruhu başka bir bedende dünyaya gelecektir. Bedeninin önemi de yoktur. Çünkü belki de bir sonraki bedeninde Allah’ın sevdiği bir kul olacaktır. O hâlde müşrik demenin bir manası yoktur. Eğer tenasuh/reenkarnasyon hak olsaydı Peygamber Efendimiz müşrik ifadesini kullanmazdı.

Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz lânet ediciler kıyamet günü ne şefaate edebilir ne de şahit olabilir.”⁹⁴

Bu hadis-i şerif ile Efendimiz lanet okumamanın gerekliliği konusunda ümmetini çok ciddi bir şekilde uyarmaktadır. Eğer kişi dünya hayatında kişi ya da nesnelere lanet etmişse ona şefaate hakkı verilmeyecek ve şahitliği de kabul edilmeyecektir. Eğer tenasuh/reenkarnasyon var olsaydı, Peygamber Efendimiz

⁹³ Tirmizî, Birr ve’s-Sıla, 51; Nesâî, Kasâme, 22-23; Ahmed, Müsned, 4/252; Süyûtî, Câmiu’s-Sagîr, no.9783.

⁹⁴ Buhârî, Edebü’l-Müfred, no.316; Müslim, Birrve’s-Sıla, 85.

böyle bir hadis irat etmezdi. Nitekim bir hayatında lanet okuyan bir insan, belki sonraki 80 hayatında hiç lanet okumayacaktır. Bu sebeple o kişiye şefaah hakkı verilmeyecek ve şahitliği de kabul edilmeyecek denilmezdi. Demek ki bir tek ruh bir beden içindir ve bundan dolayıdır ki dünya hayatımızda lanet okuduğumuz takdirde yukarıda zikredilen şekilde cezalandırılırız.

Allah Resulü (s.a.v.) buyurdu ki “Ölülerinize sövmeyin. Çünkü onlar, gönderdiklerine kavuşmuşlardır.”⁹⁵

Ölülerimizin arkasından kötü sözler söylemek dinimizce hoş görülmemiştir. Bu hadis-i şerif ile kişinin dünyada yaptığı amellerinin mükâfat veya cezasına ölmekle kavuştuğu belirtilmiştir. Kişi kabre konulduğu andan itibaren sadece amelleriyle baş başadır. Amel defterinde yazılı olanlardan Allah’ın hoşnutluğunu kazandıran fiiller için mükâfat, tersi içinde azap görecektir. Yani, bu dünyada iken gönderdiklerine kavuşmuş olacaktır. Ölmeden önce ölüme hazırlıklı olmak gerekir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in bir başka hadis-i şerifi şu şekildedir: “Dünyada gurbette olduğunu unutma ve hep garip gibi davran yahut yolcu gibi yaşa. Asıl ve ebedi vatanına gideceğine öyle inan ki, ölmeden önce ölmüş ol ve kendini kabir ehlinden say.”⁹⁶

Eğer tenasuh/reenkarnasyon dinimizin kabul ettiği bir inanç olsaydı, “Ölülerinize sövmeyin. Çünkü onlar, gönderdiklerine kavuşmuşlardır.” hadisi ile çelişirdi. Nitekim tenasuh/reenkarnasyona göre ruhun tekâmülü tamamlanmadıysa, ruh başka bir bedende dünyaya gelecektir: Belki de daha elliden fazla hayat

⁹⁵ Buhârî, Cenâiz, 97.

⁹⁶ Tirmizi, Zühd, 25; İbn Mace, Zühd, 3.

yaşayacaktır. O hâlde gönderdiklerine kavuşmuştur demek doğru olmazdı çünkü başka bedenlerde başka hayat şansları olacaktı. Özetle, gönderdikleri henüz bitmemiş olacaktı. Bu hadis ile de kesin bir şekilde anlaşılacağı üzere tenasuh/reenkarnasyonun gerçekliğinin olmadığı vurgulanmıştır.

Efendimiz (s.a.v.) Taif'e giderken bir kabrin yanından geçince bu kimin kabri diye sorunca, Hz.Ebubekir (r.a.) bu kabir Allah ve Resulüne karşı asi olan Said bin Âs'ın kabridir dedi. Bunun üzerin o kişinin oğlu olan Amr bin Said kızdı ve "Ey Allah'ın Resulü! Bu kabir Hz. Ebubekir'in babası Ebu Kuhafe'den daha fazla yemek yediren ve daha çok düşman kellesi vuran adamın kabridir." diye cevap vermiştir. Hz. Ebubekir de "Ey Allah'ın Resulü bu adam benimle nasıl konuşuyor?" deyince, Efendimiz, "Dilinle Ebubekir'e sataşma buyurmuş ve "Kâfirlerden bahsedince umumi lafızlarla anın. Hususi kelimelerle andığınızda çocukları babaları için kızarlar."⁹⁷ demiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in hemen önünde böyle bir tartışma yaşanmıştır. Tartışmanın sebebi ise Hz. Ebubekir (r.a.)'ın Amr bin Said'in babasına Allah ve Resulüne karşı asi olan biri demesidir. Bunun üzerine bir münakaşa yaşanınca Efendimiz kâfirleri hususî isimleriyle anmayın demiştir. Reenkarnasyona göre kişi kâfir olarak ölse bile sonraki hayatlarında mümin mi yoksa müşrik olarak mı öleceği belli değildir. Kabrinde yatan beden ile ruhun herhangi bir ilişkisi kalmamış ve muhtemelen ruhu başka bir bedende hayatına başlamıştır. Bu sebeple eğer tenasuh/reenkarnasyon inancı Allah'ın mümkün kıldığı bir durum olsaydı Peygamber Efendimiz kabrinde yatan kişiyi kâfir olarak nitelemezdi.

⁹⁷ Zebîdî, İthafü's-Sade, 9/203.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve Hz. Ömer (r.a.) konuşuyorlardı. Efendimiz; Ya Ömer! Vefat ettiğin, kabrin kazıldığı ve ardından akrabaların seni yıkayıp, kefenleyip ve seni çukura bıraktıklarında hâlin nice olur! Kabrin başından herkes ayrılınca, sesleri gök gürültüsü, bakışları ise şimşek gibi olan kabrin iki korkutucu meleği Munker ve Nekir gelince, seni korkutunca hâlin nice olur” deyince Hz.Ömer de “Kabirdeyken şu andaki aklım ve şuurum bende olacak mı?” diye sorar. Efendimiz de “Evet olacak.” deyince, Hz. Ömer “O zaman haklarından gelir ve sorularına bir bir cevap veririm.”⁹⁸ der.

İmam Gazâlî (ö.505/1111) bu hadis ile alakalı olarak şu yorumda bulunur: Kişi nasıl bu âlemde akli ve şuuru ile elem ve lezzetleri hissediyorsa, kabirde de aynı şekildedir. Akli başındadır. Ancak bu duyguları hisseden akıldır, bedenın azaları değildir. Akıl boyutları olmayan, parçalara ayrılması mümkün olmayan bir şeydir. İnsanın bütün vücudu ve uzuvları parçalara ayrılrsa, yine de kendisinde mevcut olan akli vasıtasıyla kâmil bir insandır. Akıl ve ruh için ölüm ya da yok olma mevzu bahis değildir.⁹⁹

Bu hadisten anlaşılacağı üzere kişi kabirde akıl ve şuuruyla birlikte sorulan sorulara cevap verecektir. Yani ruhu başka bedenlere geçerek hayat sürmeyecek, kabirde ceset ile beraber olacaktır. Eğer ruh başka bedenlere geçseydi, ceset nasıl olurda sorulara cevap verebilirdi ki?

⁹⁸ İmam Gazâlî, *İhyâ-u Ulûm'id-Din*, c.IV, trc.Ali Arslan, İstanbul: Merve Yayınları, 2010, s.1063, İbn Hacer, el-Metâlibü'l Âliye, nr.4603.

⁹⁹ İmam Gazâlî, a.g.e., c.IV, s.194.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.); babası Uhud'da şehit düşen Cabir (r.a.)'a "Sana bir müjde vereyim mi?" dedi. Cabir de bu müjdeyi duymak isteyince Efendimiz anlatmaya başladı. Allahû Teâlâ baban şehit olduktan sonra onu diriltip huzuruna getirtti ve "Benden ne dilerse dile, onu vereceğim." buyurdu. Baban da "Ya Rabbi! Dünyada iken sana hakkıyla ibadette bulunamadım. Senden dileğim şudur ki beni yeniden dünyaya göndermen, Resulün ile beraber bir daha savaşmam ve şehit olmamdır." dedi. Rabbimiz de "Ben hakkında olacakları ezelden takdir ettim artık dünyaya döndürülemeyeceksin" dedi.¹⁰⁰

Tabiinin önemli zatlarından olan Ubeyde b. Umeyr "Kabirde bulunanlar hayattakilerden haber beklerler. Aralarına bir ölü daha gelince, o kişiye tanıdıkları diğer kişileri sorarlar." demiştir. Cafer b. Süleyman'ın Said b. Müseyyeb'den naklettiğine göre de; "Kişi vefat edince, başkalarının kendisini karşıladığı gibi, kendisinden önce ölmüş olan evladı da onu karşılar." Mücahid (r.a.) da "Kişi kabirdeyken çocuğunun yaptığı iyi ameller ile müjdelendir." demiştir.¹⁰¹ Burada üç cümle ile tenasuh/reenkarnasyonun gerçek olmadığı ifade edilmiştir. Ruhun başka bedenlerde hayat sürmediği ve kabrinde hesap gününü beklediği vurgulanmıştır.

Nisa sûresinde geçen aşağıdaki âyet de sanki ruhun bedenden bedene geçişi gibi yorumlanmış ve tenasuhe delil olarak gösterilmiştir. "Derileri piştikçe azabı tatmaları için onlara başka deriler vereceğiz."¹⁰²

¹⁰⁰ Tirmizî, Tefsir, 4.

¹⁰¹ İmam Gazâlî, *İhyâ-u Ulûm'id-Din*, cilt IV, trc.:Ali Arslan, İstanbul: Merve Yayınları, 2010, s.1052.

¹⁰² Nisa Suresi, 4/56.

Âyet; cehennemliklerin azabı yeniden ve yeniden tatmaları için derilerinin değiştirilmesini ifade etmektedir. Aslında, tenasuhçüler kendilerine delil bulma adına âyetlere ya da büyük zatların sözlerine çok alakasız bir şekilde uydurma yorumlar getirerek görüşlerinin dayanaksızlığını daha açık bir şekilde ortaya koymaktadırlar. Hasan Basrî (ö.110/728) ise bu âyeti şu şekilde tefsir etmiştir: “Ateş her gün cehennemlikleri 70.000 kez yer ve bitirir. Onları her bitirişinde eski hâlinize dönün der ve onlar da eski hâline dönerler.”¹⁰³

İkrime (r.a.) anlatıyor: “Kıyamet günü baba oğlunu tutar ve oğlum ben senin babandım der ve evladını biraz övdükten sonra senin iyiliklerine ihtiyacım var. Vereceğin sevaplarla beni bu perişan hâlden kurtar der. Ancak oğlu kendisinin de zor durumda olduğunu söyleyerek babasının isteğini kabul etmez. Bu kez hanımına gider ve yalvararak senden bir hediye istiyorum, benim bu hâlden kurtulmama yardımcı ol der. Ancak eşi de ben de hâlimden korkuyorum ve sana hiçbir iyilik veremem der.”¹⁰⁴

Hesap gününün zorluğunun zikredildiği bu metinde geçen baba; sevaplarından istemek amacıyla oğlu ve eşine gitmektedir. Bu hadisten yapılacak çıkarıma göre âhirette ailemizin fertleri ile de görüşeceğiz. Kişinin aile fertleri ile görüşecek olması, reenkarnasyon/tenasuhun mümkün olamayacağına dalalet etmektedir.

1.4. Diğer İnanç Sistemlerinde Tenasuhe Bakış

¹⁰³ İmam Gazâlî, a.g.e., c.IV, s.1131.

¹⁰⁴ Ebu'l-Leys Semerkandî, *Tenbihu'l Gâfilîn-Bostanu'l Arifîn*, trc.:Ömer Faruk Yılmaz, İstanbul: İpek Yay., s.74.

Hristiyanlık dininde Tanrı'nın doğadaki tüm canlıların sahibi ve belirleyici olduğu görüşü vardır. Hayat Tanrı'nın elindedir, dilediğinde verir, dilediğinde alır.¹⁰⁵

Batılı ruhçular/spiritualistler¹⁰⁶ İncillerdeki bazı bölümlerden hareketle ruh göçünü savunmuşlardır. Ancak Katolikler bunu reddetmişlerdir. Pek çok Hristiyan da ellerindeki İnciller'in orijinal metinlerden oluşmadığını bilmektedir. Hristiyanlar içinde bir grup reenkarnasyona inanmaktadır ancak bu inancın Hristiyanlık dini ile ilgisi bulunmamaktadır.¹⁰⁷

Reenkarnasyona delil olarak Yuhanna İncilinde geçen pasaj şu şekildedir: Hz.İsa (a.s.) ve Havarileri yoldan geçerken âmâ bir adama rastlarlar. Havarileri; bu adamın âmâ olarak doğmasının sebebi kendi şahsi günahı mı yoksa onu dünyaya getiren anne-babasının günahı mı diye sorunca Hz.İsa da “Ne onun ne de onu dünyaya getirenlerin günahı, onun âmâ olarak doğması Tanrının kudretinin onda tezahürlerini oluşturmasındandır.” demiştir. Bu pasaja bakınca akla ilk gelen soru, reenkarnasyona delil olan husus nerede olacaktır çünkü mantık hep aynı şekilde işletilmiştir. Kur'an-ı Kerim'deki âyetlerden, tasavvuf ehl-i büyük zatların sözlerinden, İncil'deki pasajlardan ve Yahudilerin kutsal Kitabı Kabala'dan hep zoraki yorumlar çıkarılmıştır.¹⁰⁸

Musevilikte hayatın insana Tanrı tarafından verildiğine bu sebeple kişinin kendi hayatının sahibi olamayacağı, dilediğinde sonlandıramayacağı ve bir

¹⁰⁵ Kalyoncu, a.g.e, s.86.

¹⁰⁶ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Spirit%C3%BCalizm>, “Spiritüalizm: Spiritüalizm veya öte alemcilik terimi Latince “ruh” manasına gelen “spiritus” kelimesinin sıfatı olan “spiritualis” sözcüğünden türetilmiş olup ruhçuluk manasında kullanılmaktadır. Türkçe'de *tinselecilik* kelimesinin karşılığıdır.”

¹⁰⁷ Kalyoncu, a.g.e, s.86.

¹⁰⁸ Arslan, a.g.e. s.109.

başkasının canına kıyamayacağı düşüncesi vardır. Musevilik inanışlarında ruh göçü kavramı bulunmaktadır. Örneğin; Hz. Adem (a.s.)'ın önce Hz. Nuh (a.s.), sonra Hz. İbrahim (a.s.), sonra da Hz. Musa (a.s.) olduğuna inanılır. Kutsal kitapları Kabala'da da ruh göçü geçmektedir.¹⁰⁹ Ancak bazı gruplar hariç olmak üzere ilahi dinlerde reenkarnasyon inancı kabul görmemiştir. Yahudilerde de sadece bazı fırkalarında mevcuttur. Kabalada ve bazı kaynaklarda da bu inanca dair ifadeler bulunmaktadır.¹¹⁰ Cem Çobanlı Kabala'dan şu ifadeyi aktarmıştır: “İtaat etmekle yükümlü olduğu 613 kuraldan birine itaati ihmal edenler, önceki yaşamlarında ihmal ettikleri kurala uyuncaya kadar bir veya birkaç defa tekrardan dünyaya gelmeye mahkûm edilir.”¹¹¹

Yahudi asıllı yazar Solomon Zanvel Rappoport'un reenkarnasyon hakkındaki düşünceleri çok ilginçtir ve bu anlayışa yeni bir bakış açısı getirmektedir: “Bir insan eğer vaktinden önce ölürse, onun yaşanmamış hayatı, sevinçleri, üzüntüleri ne olur? Zamanı olmadığı için geliştiremediği fikirleri, yapmak isteyip de fırsatı olmadığı için yapamadıkları ne olacak? İnsan yaşamı kayıp değildir. Bir kişinin ömrü vadesinden önce dolarsa, onun ruhu geri kalan hayatını yaşamak, mutluluk ve acılarını tatmak ve yapamadıklarını yapmak için tekrar dünyaya döner.”¹¹²

Farz-ı muhal bir insanın 76 yıl ömrü olsun¹¹³ ve 38 yaşında vefat etsin. O hâlde bu kişi Museviliğin reenkarnasyona bakışı açısından tekrar dünyaya gelecek ve

¹⁰⁹ Kalyoncu, a.g.e, ss.87-94.

¹¹⁰ Güllüce, Veysel, a.g.e., s.30.

¹¹¹ Cem Çobanlı, *Yaşama Yeniden Başlamanın Yolu Reenkarnasyon*, İstanbul: Omega Yay., 2005, s.27.

¹¹² Elizabeth Clare Prophet, a.g.e., s.51.

¹¹³ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522> , Hayat Tabloları, 2013, 01/10/2014, <http://www.tuik.gov.tr/>, 01/05/2015.

geriye kalan 38 yılı yaşayacak ve ondan sonra başka bir bedende dünyaya gelecektir. Bu kişi ilk hayatında Mehmet isminde dindar olmayan bir öğretmen, ikinci hayatında ise Ahmet isimli bir esnaf ve dindar bir insan olsun. Farklı iki ailede ve çevrede yetişen ve farklı mesleklere sahip olan kişilerin çok büyük ihtimalle fikirleri de tabii olarak farklı olacaktır. Hayata dair planları ve hedefleri de yetiştirildikleri aile, çevre ve meslekleri itibarıyla şekillenecektir. Üstelik 38 yaşında, yani henüz yolun yarısı tabir edilen bir yaşta vefat eden kişi ilk hayatında da ikinci hayatında da yüksek olasılıklarla hedeflerine ulaşamayacaktır çünkü hayatının henüz daha başlangıcındadır.

Bu açıklamalar çerçevesinde Ansky'nin sözleri değerlendirildiğinde, reenkarnasyon düşüncesinin temelini sağlam olmadığı gözler önüne serilecektir. “Ecelleri geldiği zaman ne bir saat tehir edilir, ne de evvele alınır”¹¹⁴ âyeti ile dinimizde bir insanın ömrü hayatının ne kadar olduğu Allah katında belirlidir. Yani, erken yaşta ölmesi onun tekrardan geriye kalan ömrünü yaşamak için başka bir bedende dünyaya geleceği anlamına kesinlikle gelemez.

Kur'an-ı Kerim bozulmamıştır. Dünyanın hangi ülkesi ve şehrindeki Kur'an-ı ele alırsak alalım, tüm âyetlerin aynı olduğunu ve bir kelimenin bile farklı olmayacağı görülecektir. 4 din de semavî ve hâk dindir ve aynı Allah tarafından gönderildiğine inanılmaktadır. O hâlde Kur'an-ı Kerim'de ne yazıyorsa, diğer kutsal kitapların da başka kelimeler ile de olsa aynı manayı ihtiva etmesi gerekir. Bu tüm âyetlerin her kitapta olacağı anlamına gelmez ancak bir kitapta söylenenin diğer kitapta aksinin de söylenmeyeceği anlamına gelir. Kur'an-ı Kerim'e ters olan ifadeler

¹¹⁴ Nahl Sûresi, 16/61.

varsa, diğer semavî dinlerin kitaplarının maalesef tahrif edilmesinden kaynaklanmaktadır. Kur'an-ı Kerim'in indirilme sebebi de diğer dinlere ait mukaddes kitapların değiştirilmesidir.

Güney Asya'da, özellikle Hindistan'ın kültürü çok eskilere dayanmaktadır. Bu bölgede çok çeşitli din, inanış ve ilahlaştırdıkları Tanrılar da bulunmaktadır. İslam ise hicri birinci asırdan itibaren buraya yerleşmiştir. Ancak 13.asırda Delhi sultanlığının da kurulmasıyla yapılan fetihlerle de tarikatlar sistemli bir şekilde teşkilatlanmışlardır. Bu tarikatlardan en başta gelenleri Çiştîyye, Sühreverdiyye ve Kadiriyye'dir.¹¹⁵ Bu bölümde Hint dinlerinin inançlarının genelde dayandığı noktalara temas ederek bilgi vermeye çalışacak ve tenasuh inancına değineceğiz.

Hint kıtası dinlerinde varlıkların bütününe birden evren denilmektedir. Hatta Yaratıcıyı da evren ile bir görürler ancak zihinsel anlamda Tanrı'yı evrenden ayrı tutarlar. Evreni kutsal olarak görmelerinin sebebi Tanrı'nın tezahürü olarak kabul etmeleridir. Evreni kabul ettikleri için de her türlü varlığı ilahlaştırmanın önünü açmaktadırlar. Bu da politeizm yani çok tanrılı inanışa sebep olmaktadır. Kimileri ineğe, kimileri maymuna kimileri ise başka bir hayvana inanmakta ve kutsallaştırmaktadır. Tanrı mutlak olup evrene herhangi bir şekilde irâdî müdahalesi söz konusu değildir.¹¹⁶

Filozof Nietzsche'nin en popüler sözü –hâşâ- şudur: “Tanrı öldü.”¹¹⁷ Bunun sonucu olarak da Tanrı evreni yarattı ve artık müdahalede bulunmuyor demiştir. Bu

¹¹⁵ Alexandre Popovic ve Gilles Veinstein, *İslam Dünyasında Tarikatlar*, trc.:Osman Türer, İstanbul: Sûf Yayınları, 2004, ss.199-200.

¹¹⁶ Mehmet Bulğen, *İslâm Dini Açısından Tenâsüh ve Reenkarnasyon*, M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi 40 (2011/1), s.70.

¹¹⁷ Peter Pikkert, *Hristiyan Batı Efsanesi*, trc.: Zeynep Ovalıoğlu, İstanbul: GDK Yay., 2008, s.86.

görüŖe varmasının sebebi ise bu kadar savaş ve çatışmanın Tanrı'ya mal edilemeyeceğine olan inanıştır. Ancak dinimizce bu görüş kesinlikle uygun değildir. “Göklerde ve yerde bulunanlar O’ndan isterler ve O her an yeni bir ilâhi tasarruftadır.”¹¹⁸ âyeti ile Rabbimizin her an yaratmada olduğu açıkça ortaya konulmuştur.

Hint kıtası dinleri varoluğu ezeli ve ebedi olarak ele alır. Onlara göre evren neden-sonuç yasaşının yani karmanın kontrolündedir. Tüm evreni bir devir daim içinde görürler hatta bu devir daime kendilerince tanrı olarak gördüklerini de dâhil ederler. Evrenin ömrü bitince yeni bir evrenin doğacağına inanırlar. Tenasuh inancı gereği önceki hayattaki iyi ya da kötü durumlar bir sonraki hayatı etkiler.¹¹⁹

Tenasuh bu inanışların en önemli noktasıdır. Örneğin Budizm’e göre ölüm dünyaya yeniden gelmenin başlangıcı olarak görülür. Böylece canlıların ruhları devir daim hâlindeydir. Ruhlar kimi zaman insan, kimi zaman hayvan, kimi zaman ise bir bitki olarak hayata yeniden başlarlar. Devir daime Nirvana’ya ulaşıncaya kadar devam edilir. Ruhun bu süreçte çeşitli bedenlerde hayatlar yaşayarak sonsuz mutluluğa ulaşacağına inanırlar.¹²⁰

Nirvana’ya ulaşılabilmesi için halis iman, halis irade, doğru konuşabilme ve davranabilme gibi aşamaları içeren sekiz dilimli yolun geçilmesi gerekir.¹²¹

Fiziksel evrene inanmazlar ve onu hayal olarak görürler. Evreni tanrının bir tezahürü olarak görürler bu sebeple evreni kavramının mümkün olmadığına inanırlar. Gerçeğe ulaşmanın önünde gelenek-görenek ve vahyi birer engel olarak görürler.

¹¹⁸ Rahman Sûresi, 55/29.

¹¹⁹ Bulğen, a.g.m., s.71.

¹²⁰ Kalyoncu, a.g.e., ss.96-97.

¹²¹ Ali İhsan Yitik, *Hint Kökenli Dinlerde Karma İnancının Tenasuh inancıyla İlişkisi*, İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, 1996, s.192.

Hayatı insan için bir trajedi olarak gördüklerinden, doğum ölüm döngüsü yani samsaradan bir an önce kurtulmanın gerekliliğine inanırlar.¹²²

Yeni doğan bebeklerin önceki hayattaki yanlışlarından dolayı bu hayatlarında ceza çekeceklerine ya da iyi hâl ve tavırlarından dolayı mükâfat göreceklerine inanılır. Ruh, bir bedende ömrü bitince başka bir bedene geçeceği zaman Tanrı'nın müdahalesi olmadığına inanırlar. Kişi bir önceki hayatına dair herhangi bir şeyi hafıza ve bilinç gibi özelliklerin tekrar doğuşla tamamen silinmesinden dolayı hatırlayamamaktadır. Bedeni, ruh için bir hapishane olarak görürler. Bir kişiyi kurtuluşa erdiren Tanrı değil kişinin kendi kişisel çabaları olarak görürler. Bağışlanma ya da şefaet mümkün değildir.¹²³

Hint dinlerine genel hatlarıyla bakıldığında semavî yani Allah'tan olmadığı aksine; insan eliyle tasarlandığı aşikârdır. Birbiriyle çelişen olgular çok fazladır. Bir yandan ikinci ya da üçüncü hayat fırsatları vaat ederek umut verirken insanları isyan etmemeye teşvik etmekte, bir yandan da akıllarına acaba tenasuh hâk mı diye bir şüphe gelmesin diye önceki hayatlar hatırlanmaz kuralı insanların zihnine yerleştirilmiştir. Hem ruhların bedenden bedene geçerek sonsuz mutluluğa ulaşacağına inanılırken, hem de önceki hayatlarının hiçbir şekilde hatırlanmaması tamamen çelişmektedir. “Size düşünecek olanın düşüneceği kadar ömür vermedik mi?”¹²⁴ buyuruyor Rabbimiz. Bu ömrün kaç yıl olduğu ile alakalı çeşitli görüşler bulunmakla birlikte burada önemli olan husus, düşünmek için, Allah'ı bulmak için yeterli olmasıdır.¹²⁵

¹²² Bulğen, a.g.m., s.71.

¹²³ Bulğen Mehmet, a.g.m.,s.72.

¹²⁴ Fatır Sûresi, 35/37.

¹²⁵ Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dîni Kur'an Dili, İstanbul: Emir Yayınevi, c.VI, 1996, s.400.

İKİNCİ BÖLÜM

TASAVVUF ve TASAVVUF LİTERATÜRÜNDE TENASUH/REENKARNASYONUN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Tasavvufun Tanımları ve Tasavvuf Tarihinin Dönemleri

Bu bölümde kısaca büyük tasavvuf ehl-i zatların tasavvuf nedir sorusuna verdiği cevaplar üzerinde duracağız.

Cüneyd-i Bağdadî'nin hocası Muhammed b. Ali Kassâb tasavvufu “Tasavvuf, seçilmiş bir toplulukla birlikte seçkin bir insandan güzel bir zamanda zuhur eden güzel ahlaktır.” şeklinde tanımlamıştır. Talebesi Cüneyd-i Bağdadî ise “Yaratıklarla alâkayı kesip Allah ile olmaktır.” demiştir. Ruveyym b. Ahmed de “Nefsi Allah'ın iradesine teslim etmek.” olarak tanımlarken bir başka büyük tasavvuf ehli zat olan Semnûn “Hiçbir şeyin sana, senin de hiçbir şeye mâlik olmamandır.” diyerek ifade etmiştir. Tasavvufun diğer tanımları da şöyle yapılmıştır. “Kulun içinde bulunduğu zamanın gereğine göre o an ne yapılması gerekli ise onu yapmaktır” ve “Manevî makamları yaymak ve bu makamlara devamlı bağlı kalmaktır.” Serrâc (ö.378/988) da tasavvufu dini ilimlerden biri olarak görmüştür.¹²⁶ Şihabüddin Sühreverdî (ö.632/1234) ise; “Fakirlik tasavvufun temelidir, eğer kişi tasavvuf makamlarına ulaşmak istiyorsa yolu fakirlikten geçer. Tasavvufu bulduğu yerde fakirliği de bulur.” demiştir.¹²⁷

¹²⁶ Ebû Nasr Serrâc, *el-Lumâ*, trc.:H.Kamil Yılmaz, İstanbul: Erkam Yayınları, 2012, ss.7, 23-24.

¹²⁷ Şihabüddin Sühreverdî, *Avârifü'l Meârif*, trc.:Abdülvehhab Öztürk, İstanbul: Saadet Yayınevi, 2010, s.72.

Cüneyd-i Bağdadî başka bir yerde de “Tasavvuf kulun içinde ikamette bulunduğu sıfat ve vasıftır.” demiştir. Bu sözü şu şekilde yorumlanmıştır. Tasavvufun hakikatinin kulun sıfatının fani olmasını gerektirdiğini, kulun sıfatının fena bulması da, Hakk’ın sıfatının beka bulması ile olacağını belirtmiştir. Ayrıca tasavvufun kulun her zaman mücadele hâlinde olmasını gerektirdiğini ifade etmiştir. Cüneyd-i Bağdadî’nin tasavvuf tanımlarından biri de şudur. Hazret tasavvufun 8 haslet üzerinde olduğunu söylemiştir. Bunlar; sehâ, rıza, sabr, işaret, gurbet, sûf giyme, seyahat ve fakr. Bu hasletlerin hepsini de bir Peygambere nispet etmiştir. Sehayı Hz. İbrahim (a.s.)’a, rızayı Hz. İshak (a.s.)’a, sabrı Hz. Eyyûb (a.s.)’a, işareti Hz. Zekeriya (a.s.)’a, gurbeti Hz. Yahya (a.s.)’a, sûf giymeyi Hz. Musa(a.s.)’a, seyahati Hz. İsa(a.s.)’a, fakrı ise Hz. Muhammed (s.a.v.)’e.¹²⁸ Tasavvufun peygamber yolu olduğunu ifade etmiştir. Cüneyd-i Bağdadî ayrıca tasavvufu sırrın ve ruhun Hakk’a ulaşması olarak da tanımlamıştır. Bunu başarabilmenin ise ruhunu kuvvetlendirerek ve Hakk ile kaim olarak nefsin sebeplerini görmekten fani olma ile mümkün olacağını ifade etmiştir.¹²⁹

Ebu Hüseyin Nurî (r.a.) “Tasavvuf, nefsin tüm zevklerini terk etmektir.” demiştir. Hz. Ali (r.a.)’ın oğlu Hz. Hüseyin (r.a.)’ın torunu Muhammed Bakır “Tasavvuf güzel ahlâk ve huydur, huy olarak senden iyi olan tasavvuf bakımından da öyledir.” demiştir. Muhammed b. Ahmed Mükri “Tasavvuf Hakk ile beraber hâllerin istikamet üzere olmasıdır.” demiştir. Ebu Hafs Hadda Nişaburî de tasavvufu tümüyle edep olarak tanımlamıştır. Murtaîş de tasavvufu güzel ahlâk ve tümüyle ciddiyet

¹²⁸ Ali b. Osman Cüllâbî Hücvirî, *Keşful Mahcub*, Trc.: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yayınları, 2010, ss.99-101.

¹²⁹ Kelâbâzî, *Ta’arruf*, trc.: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yayınları, 2014, s.138.

olarak nitelendirmiştir. Ebu Ali Kırmısini'ye göre ise tasavvuf razı olunan bir ahlâktır.¹³⁰

Abdülkerim Kuşeyrî'ye (ö.465/1072) göre tasavvuf amel ve ilimden olmak üzere iki bölümden ibarettir. Amel bölümü ibadet, taat, takvâ, vera, zühd ve ahlâktır ve tasavvufun hareket noktasını teşkil eder. İlim bölümü ise; marifet, irfan, ilham, keşf, sır, hikmet ve hakikatten ileri gelir ve tasavvufun amacını oluşturur. Marifet seviyesine ulaşamayan kişi, zühdü tasavvuf olarak görmez. Şeriatın gerektirdiği amel ve ibadeti eksik olmadan yaptıktan sonra mümkün olduğu kadar marifete geniş yer vermeyi ise ideal tasavvuf olarak tanımlamıştır.¹³¹

İbn Atâ'ya göre tasavvuf “Kulun kendisini şartsız olarak Allah'ın iradesine teslim etmesidir.”¹³²

Tasavvuf tarihi zühd, tasavvuf ve tarikatlar olmak üzere üç ana döneme ayrılmıştır. Zühd dönemi asr-ı saadet ile başlamış ve hicrî ilk iki asrı kapsamıştır. Bu dönemde tasavvuf ve sûfî kavramları ortaya çıkmıştır. Fetihler ile birlikte gelen zenginliklere olan aşırı rağbete tepki olarak zühd dönemi ortaya çıkmıştır. Tasavvuf döneminde ise tasavvuf ve sûfî kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönem hicrî ikinci asrın sonundan, dördüncü asra kadar devam etmiştir. Tasavvufun başlangıç noktası bu dönem olmuş ve ilk eserler de bu dönemde verilmeye başlanmıştır. Tarikatlar dönemi de hicrî dördüncü asırda başlamış ve günümüze

¹³⁰ Ali b. Osman Cüllâbî Hücvirî, a.g.e., ss.102-105.

¹³¹ Abdülkerim Kuşeyrî, *Kuşeyrî Risalesi*, trc.:Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yayınları, 2008, s.24.

¹³² Kelâbâzî, a.g.e., s.137.

kadar devam etmektedir. Bu dönem tasavvuf müesseselerinin temsilcilerinin tarikatların kurulmasına vesile olması ile başlamıştır.¹³³

2.2. Sûfî kimdir?

Bu bölümde de yukarıda tanımını yaptığımız tasavvuf yolunun yolcularının hangi hasletlere sahip olmaları gerektiği açısından sûfî kavramının tanımlarına yer vereceğiz.

Hasan Basrî'nin (ö.110/728) seçkin talebelerinden biri olan Abdulvâhid b. Zeyd'e sûfî kimdir diye sorulunca “Üzüntü ve kederlerini aklıyla çözen, kalbiyle bunlardan uzaklaşan ve nefsinin şerrinden efendisine sığınandır.” cevabını vermiştir. Cüneyd-i Bağdâdî'ye göre sûfiler halk arasında Hakk'ın seçkin kullarıdır. Allahû Teâlâ isterse onları belli eder, isterse de gizli kılar. Husrî ise “Sûfî yerin taşıyamadığı, semânın da gölgelendiremediği kişidir.” demiştir.¹³⁴ Beyazid-i Bistamî “Sûfiler, Hakk'ın kucağında ve himayesindeki bebeklerdir.” demiştir.¹³⁵

Zünnûn Mısrî (ö.245/859) sûfileri şöyle anlatır: Onların sözlerindeki beyan; tavır ve davranışlarındaki hakikatlerdir. Yaşadıklarını anlatırlar. Sözleri sapasağlam bir esas üzerine dayanır. Fiilleri saf doğruluktur. Ağzından çıkan tüm sözler hakır.¹³⁶

¹³³ Mustafa Aşkar, *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006, s.35-36.

¹³⁴ Serrâc, a.g.e., s.24-26.

¹³⁵ Kelâbâzî, *Ta'arruf*, a.g.e., s.138.

¹³⁶ Hücvirî, a.g.e., s.99.

Bir başka yerde ise sûfî; “Talep etmekle yorulmayan, bir şeyi elinden zorla alındığında darılmayan, Allah’ı her şeye tercih edendir.” diye ifade etmiştir.¹³⁷

Abdülkerim Kuşeyrî (ö.465/1072) ise sûfilerde bulunması gereken hasletleri şu şekilde ifade eder: “Sûfî halvete girer. Sessiz ve kimsenin olmadığı yerlerde murakabelere dalar. Kendisini, Yaradan’ı, insanları ve kâinatı düşünür. Zühd, ibadet ve riyazet neticesinde Allah sûfilere ilham nasip eder ve keşfi açılır.”¹³⁸

2.3. Bazı Fırkalar

Bazı fırkalar kendilerini tasavvuf yolundaymış gibi göstermektedirler. Ancak bu fırkalar hak yol üzerinde değillerdir. Bunlar; Habibiyye (Hubbiye), Evliyaiyye, Şümrâhiyye, İbâhiyye, Hâliyye, Hulûliyye, Huriyye, Vâkıfiyye, Mütecâhiliyye, Mütেকâsiliyye, ve İlhâmiyye.¹³⁹

1.Habibiyye (Hubbiye) : Bu fırkanın mensuplarının inancına göre, eğer kul Allah’ı kendine sevgili ve dost edinirse, diğer tüm yaratılmışlardan ziyade yüzünü Allah’a çevirirse, ibadetler artık ona farz olmaz. Namaz kılmayabilir, oruç tutmayabilir. Haramlar da bu kul için helal olur. İbrahim Hakkı da apaçık küfür içinde olan bu kimselerden sakınma konusunda insanları ihtar etmiştir. 2.Evliyaiyye: Bunlar da Habibiye mensupları gibi velâyet yani Allah’a dost olma seviyesine yükselen insanların Allah’ın emir ve nehiyelerine muhatap olmak zorunda olmadığını iddia ederler. Bunlar da küfür ve dalalet içindedirler.3.Şümrâhiyye: Kadınları güzel

¹³⁷ Serrâc, a.g.e., s.25.

¹³⁸ Kuşeyrî, a.g.e., s.24.

¹³⁹ Geylânî, a.g.e.,s.845-846, Kelabazi, a.g.e., ss.263-266, Erzurumlu, İbrahim Hakkı, *Marifetname*, İstanbul: Çelik Yayınları, ss.775-776.

kokulu çiçeklere benzetirler ve bu çiçekleri koklamanın herkes için mübah ve caiz olduğunu iddia ederler. Bu grup da kendini farzlardan muaf görmüştür. 4.İbâhiyye: Kendilerini günah işlemekten uzak tutacak güçleri olmadığını iddia ederek günah işlemenin yolunu açmışlardır. Müslümanların mallarını ve namuslarını mübah saymışlardır. 5.Hâlîyye: Sema vaziyetinde iken dehşet hâlinde, vücutlarında hiçbir hareket yokmuş gibi bir durumda beklerler. Şeyhlerindeki şariat ile bağdaşmayan hâlleri helal sayarlar. 6.Hulûliyye: Güzel kadın ve erkeklere bakmanın helal olduğunu söylerler. Raks hâlindeyken Allah'ın sıfatlarının kendilerine hulul ettiğini yani sıfatların kendilerinde tecelli ettiklerini söylerler. Bu hâldeyken sarılmak ve öpüşmek gibi yaptıkları şeylerin helal olduğunu belirtirler.¹⁴⁰

7.Huriyye: Bunlar da Hulûliyye fırkasındakilerle aynı fikirdedirler. Onlara göre; kendilerinden geçmiş hâlde iken cennetten huriler gelir ve onlarlar cinsi münasebette bulunurlar ve bunu günah görmezler. 8.Vâkıfîyye: İnsanın Allah hakkında bilgi sahibi olamayacağını ve Allah'ı ancak Allah'ın kendisinin bilebileceğini iddia ederler. İnanişlarını kendilerinin dillendirdiği "Seni kimse bilemez, seni ancak sen bilirsin işte o kadar" şiiriyle özetlemek mümkündür. 9.Mütacâhiliyye: Genelde bu fırka cahil insanlardan oluşmaktadır. Maksatlarının riya ve gösterişten uzak olmak olduğunu söylerler. Bu sebeple sâlih gibi değil fâsık gibi giyinirler. 10.Mütekâsiliyye: Rızıklarını çalışarak temin etmektense, yalanlarla halkın evlerini kapı kapı dolaşırlar ve talepte bulunurlar. Tek amaçları bedenlerini doyurmaktır. Zekât ve vakıf malları ile geçimlerini sağlarlar. 11.İlhâmiyye: Kur'an okumaktan ve ondan ilim tahsil etmekten yüz çevirmişlerdir. Hükema ve filozofların

¹⁴⁰ Geylânî, a.g.e., ss.845-846, Kelabazî, a.g.e., ss.263-266, İbrahim Hakkı, a.g.e., ss.775-776.

eser ve şiirlerini okumanın "Tarikat-ı Kur'an" olduğunu iddia ederler.¹²Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat mezhebi: Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in sünnetine uyarlar ve dinimizin farzlarını yerine getirir, haram kıldıklarından da uzak dururlar.¹⁴¹

İnsanlar bu yoldan gidenlerin ellerinden, belinden ve dilinden emindir, onlardan zarar görmeyeceklerini bilirler. Allah yolunda olan fırka budur. Bu ehl-i sünnet insanları sevmek Allah ve Resulünü sevmektir. Bu kişiler Kur'an-ı Kerim'de aşağıdaki âyet ile nitelendirilmişlerdir. “Kalplerini Allah'ın takva için imtihan ettiği kimseler bunlardır. Onlar için bağışlanma ve ayrıca büyük bir mükâfat vardır.”¹⁴²

Görüldüğü gibi Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat Mezhebi dışındakiler nefse ağır gelen ibadetleri arka plana atarak kendilerine göre bir dünya kurmuş ve dinlerini de bu dünya arzularına göre yorumlamışlardır. Din ile uzaktan yakından alakası olmayan bir kişiye bile bu on iki fırkadan hangisi hak yoldur diye sorulsa tereddütsüz bir şekilde Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat mezhebini seçecektir. Allah'ın hak yolu alenen ortadadır. Diğerlerinin ise nefsin heva ve arzularının altında ezilmiş insanlar tarafından uydurulduğu ayan beyan görülmektedir.

2.4. Mutasavvıflar ve Ruh

Allahû Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de belirttiği üzere ruh hakkında insanlığa sunulan bilgi sınırlıdır. Bu bilginin sınırlı olması ile alakalı çok hikmetler olabilir. Bu sınırlı bilgi nispetinde sahabe efendilerimiz ve onları takip eden âlim ve tasavvuf ehli

¹⁴¹ Geylânî, a.g.e., ss.845-846, Kelabazî, a.g.e., ss.263-266, İbrahim Hakkı, a.g.e., ss.775-776.

¹⁴² Hucurât Sûresi, 49/3.

zatlar ruh konusunda görüşlerini belirtmişlerdir. Bu husus aşağıdaki ayet ile sabittir. “Ey Muhammed! Sana ruhtan soruyorlar. De ki Ruh Rabbimin bildiği bir iştir ve size ilimden ancak az bir şey verilmiştir.”¹⁴³

Hz. Ebubekir (r.a.)’a “Ruhlar bedeni terk edince nereye gidiyor?” diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir. “Allah katındaki derecelerine göre ruhların gittikleri yerler farklıdır. Peygamber ruhları Adn cennetine, gerçek âlimlerin ruhları Firdevs cennetine, Allah dostlarının ruhları yüksek cennete ulaşırlar. Şehitlerin ruhları da kuş misali diledikleri cennetleri gezerler. Günahkârların ruhları kıyamete dek arz ile sema arasında asılı kalır. Mümin çocukları Misk dağına uçarlar. Kâfirlerin ruhları ise kıyamete dek cehennemde azap görürler.”¹⁴⁴

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in en yakın dostu olan ve Efendimizden sonra ilk halife olma şerefine nail olan Hz. Ebubekir (r.a.) ölümden sonra ruhların akıbetini açıklamıştır. Tenasuh/Reenkarnasyon savunucularının dediklerinin doğruluk payının olmadığı açıkça görülmektedir.

İbn Salim’e (ö.350/961) göre ruh ve cesedin sevap ve cezayı beraber mi yoksa sadece cesedin mi çekileceği sorulduğunda şöyle cevap vererek diyerek ruhu açıklarken tenasuhün de mümkün olamayacağını vurgulamıştır: “Ruh olmadan bedenden ya da beden olmadan ruhtan sevap ya da günah bir amel ortaya konulamaz. Durum böyle olduğundan mükâfat ya da ceza ruh ve beden birlikte olmadan birine

¹⁴³ İsrâ Sûresi, 17/85.

¹⁴⁴ İmam Suyûtî, *Kıyamet Alametleri*, İstanbul: Ailem Yayınları, s.97-98.

verilemez ve uygun değildir. Ruhların tenasuhüne yani bedenden bedene dolaştığına inananlar sapkındır ve açık ziyandadırlar.”¹⁴⁵

Cüneyd Bağdadî “Ruh ile alakalı bilgileri Rabbimiz kendisine tahsis etmiştir. Yarattıklarından hiçbirini bu bilgiye vâkıf kılmamıştır.” demiştir. Abdullah Nebâî “Ruh hislerle tanınamayacak kadar latif ve dokunulmayacak kadar da büyük bir cisimdir, ruh konusunda onun mevcudiyetinden başka bir kelam edilemez.” diyerek görüşlerini ifade etmiştir. Kimisine göre ruh bedene hayat katan güzel bir rüzgârdır. Kelabâzi (ö.378/1010) de şöyle demiştir; Ruh bedendeki bir manadır ve beden gibi de bir mahlûktur. Sûfîlerin cumhuru ise ruhun bedene hayat veren bir mana olduğu konusunda ittifak etmişlerdir.¹⁴⁶

İbn Kayyim el-Cevziyye ruh hakkında şöyle demiştir: Bazı kişiler bir insanın vefatı ile bedenden ayrılan ruhun, yaşadığı hayat boyunca kazandığı özelliklere uygun başka bir bedene gireceğini iddia etmişler. Bunlara göre; yırtıcı bir karaktere sahip olan ruh, yırtıcı hayvanların ruhuna, köpek bedenine uygun ruhlar köpek bedenine, alçak ve sefil olan ruhlar da haşerelerin bedenine girerler. Bu görüş, tenasuhçülere aittir. Müslüman âlimlerin fikirleri ile bağdaşmamaktadır.¹⁴⁷

Abdülkerim Kuşeyrî (ö.465/1072) ruh mâhluk değildir diyenler büyük hataya düşmüştür demiş ve kendisine gelen haberler ve yazılan eserlere göre ruhun a’yân-ı latîfe olduğunu ifade etmiştir.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Serrâc, a.g.e.,s.7.

¹⁴⁶ Kelabazi, a.g.e., s.102

¹⁴⁷ İbn Kayyim El-Cevziyye, *Kitabu’r-Ruh*, trc.:Şaban Haklı, İstanbul: İz Yayıncılık, 2015, s.140

¹⁴⁸ Kuşeyrî, a.g.e.,s.24

Hücvirî'ye (ö.465/702) göre ruhun mevcudiyeti hakkındaki bilgi zaruridir. Ruhun varlığının künhünü idrak konusunda ise akıl acizdir. Âlim ve hükemanın ruh konusunda söyledikleri yaptıkları kıyaslara dayanmaktadır.¹⁴⁹

Ruhların bedenden ayrıldıktan sonra bulunduğu yer ile alakalı olarak da şu görüşler ileri sürülmüştür: Ebu Hureyre (r.a.) ve Abdullah b. Ömer (r.a.) mümin ruhlar eğer büyük günahları yoksa Allah'ın huzurunda ve cennette beklediklerini söylemişlerdir. İmam Malik'e göre ruhlar salıverilmiştir ve istedikleri yere giderler. Ahmed b. Hanbel; Müminlerin ruhları cennette, kâfirlerin ruhları ise cehennemdedir." demiştir. İbn Hazm da ruhlar bedenler yaratılmazdan önce nerede iseler, bedenden ayrılınca da yine oraya giderler demiştir. İbn Kayyim el-Cevziyye ise böyle önemli bir konuda farklı görüşlerin öne sürüldüğünü ancak en doğruya vahiy ile ulaşılabilceğini belirtmiştir.¹⁵⁰

İmam Gazâlî; (ö.505/1111) bedenın uzuvlarını ruhun kullandığı aletler olarak görmüştür. Ruhun el vasıtasıyla bir şeyi kavradığını, göz vasıtası ile gördüğünü ve kalbi ile de eşyanın hakikatini bildiğini ifade etmiştir. Hüzün, sevinç, kin, öfke ve neşe gibi duyguları da ruh hisseder demiştir.¹⁵¹ İmam Gazâlî (ö.505/1111) bir başka eserinde ise ruh hakkında şöyle demiştir: Ruhun miktar ya da keyfiyeti yoktur, bölünmez. Ruh kalp olarak tabir edilmiştir ve Rabbimizi tanıma yeridir. Ruh; latif bir cisimdir ve hakikatini gerçek manada bilmek güçtür çünkü Allahû Teâlâ fazla bilgi

¹⁴⁹ Hücvirî, a.g.e., s.323

¹⁵⁰ El-Cevziyye, a.g.e., s.138-139

¹⁵¹ İmam Gazâlî, a.g.e.,s.166

vermemiştir. Kişiyeye gereken ruhun ne olduğu konusunda araştırma yapmak değil, nefsinin tezkiyesine çalışmaktır.¹⁵²

2.5. Tasavvuf Açısından Tenasuh/Reenkarnasyon

Klasik dönem mutasavvıfları genel olarak ruhların bedenden bedene dolaşım vesilesiyle tekâmülünü kabul etmemiş ve bu tür görüşlere meyli olan Hallâciyye, Hulmâniyye gibi tarikatları da eleştirmiştir. Aynı şekilde Azîzüddin en-Nesefî¹⁵³, Niyâzî-i Mısrî (ö.1105/1694) gibi sonra gelen mutasavvıflar da tenâsühü reddetmişlerdir. Tenâsüh akidesi ilk önce Fârâbî ve İbn Sînâ olmak üzere İslâm filozofları tarafından da kabul görmemiştir. Fârâbî nefsin ezeli olmadığını ve bedenle birlikte yaratıldığını ifade etmiştir. Beden ömrünü tamamlayıp öldükten sonra, ruh hak ettiğine göre ya said ya da şâkî olur. Bu açıdan ruhun bir bedenden diğerine geçmesi imkân kabilinde değildir.¹⁵⁴ Mustafa Aşkar'ın İbn Sînâ'nın Resâil eserinden aktardığına göre de İbni Sina ruhun bedenden bedene dolaştığına dair görüşleri doğru bulmamıştır.¹⁵⁵ Ayrıca ruhun bedenden önce varlığını reddetmiştir. Bedenin ömrünün sona ermesinden sonra ruhun varlığı devam eder, fakat başka bedenlere geçerek değil çünkü tenâsühün kabul edilmesi durumunda biri dışarıdan gelen, diğeri

¹⁵² İmam Gazâlî, *Kimya-i Saadet*, trc.Hasan Dönmez, İstanbul: Hisar Yayınevi, 2011, s.15-16

¹⁵³ Azizüddin Nesefî, *Tasavvufî İnsan Meselesi-İnsan-ı Kâmil*, İstanbul: Dergah Yay., 1990, s.38

¹⁵⁴ Adnan Bülent Baloğlu ve Mehmet Bulğen, DİA, "Tenasuh maddesi," İstanbul, 2011, Cilt 40, s.443.

¹⁵⁵ Mustafa Aşkar, *Reenkarnasyon (Tenasuh) Meselesi ve Mutasavvıfların Bu Konuya bakışlarının Değerlendirilmesi*, Tasavvuf Dergisi, sayı no:3, Ankara, 2000, s.87-88

kendi içinde bulunan iki ruhun aynı bedende toplanması lazım gelir, bu da muhaldir.¹⁵⁶

Ruhçular, Feridüddin Attar (ö.589/1193) ve Behram Elahi gibi tasavvuf ehli kişilerin de ruh göçüne inandıklarını iddia ederek kendilerine İslam kanadından destek aramışlardır. Oysaki bu kesinlikle o mübarek zatlara vurulmaya çalışılan sinsî bir lekeden başka bir şey değildir. Bu zatların bir bakımdan âhiret inancını ve kaderi inkâra götürecek bir görüşü desteklemeleri kabul edilemez. Çünkü bu zatlar başta Resulullah ve her biri gökteki yıldızlar gibi olan ve hangisine tabi olsanız hidâyete erersiniz ¹⁵⁷ hitabıyla methedilen sahabe efendilerimizi kendilerine rehber edinmişlerdir.

Tasavvuf kimliği altında açıktan tenasuh anlayışını benimseyen gruplar da vardır. Bunların inancına göre ruhların bekası daimî devir usulü ile devrîdir. Kamil derecede olan ruhlar başka insan bedenine geçerek beka bulurlar. Şakîlerin yani günahkârların ruhları ise hayvandan hayvana geçerek kaybolur giderler.¹⁵⁸

Gulat-ı Şia genellikle hûlule taraftar olduklarından, doğal olarak tenasuhe de inanıyorlardı. Tenasuh inancının İran'ın Mazdekiye ve Hindistan'ın Brahmanizm dinlerinden Gulat-ı Şia'ya geçmiş olması muhtemeldir. Gulat-ı Şia'ya mensup olan Abdullah bin Muaviye tenasuhün yalnız insan bedenleri arasında mümkün olduğunu belirtmiştir ve tenasuh ettirdiği ruhu sadece Allah'ın ruhuna hasretmiş ve tuhaf bir hulûliye yoluna sapmıştır ve demiştir ki: “Allah'ın ruhu ilk önce Hz. Adem'in

¹⁵⁶ Baloğlu ve Bulğen, a.g.m., Cilt 40, s.444.

¹⁵⁷ Beyhakî, el-Medhal, s.164, Kenzu'l-ummal, h. no: 1002

¹⁵⁸ Günaltay, a.g.e.,s.178

bedenine, sonra Hz. Şit'e, ondan sonra da Hz. Ali ve üç evladına varıncaya kadar tüm peygamberlerin bedenlerine girmiş ve en son kendi bedeninde bulunmaktadır.¹⁵⁹

Tenasuh/reenkarnasyon inancının temelsiz oluşu, kişilerin bu inancı istediği gibi yorumlamalarına neden olmuştur. Tenasuh/reenkarnasyon düşüncesi İslam dünyasında yayılamamıştır. Bunun en önemli sebepleri de ehl-i sünnet âlimlerinin şiddetlice karşı çıkmalarıdır. Bu şiddetli itirazlar nedeniyle tenasuh/reenkarnasyon inancını yayma yolundaki teşebbüsler büyük ölçüde yolda kalmıştır.

2.6. Mutasavvıfların Tenasuh/Reenkarnasyona Bakışı

Bazı mutasavvıfların da tenasuhe inandıkları iddia edilmektedir lâkin bu iddia gerçeği yansıtmamaktadır. Tasavvuf erbabı tenasuhu kesin bir dille reddetmiştir. Mutasavvıfların taraftar oldukları husus büruzdur. Büruz kelime anlamı olarak ortaya çıkma, belirme ve aşikâr olma manalarına gelmektedir. Tenasuh ruhun bir cesetten ayrılmasına müteakip, bu ruhu kabule yetkin ve hazır olan bir cenine geçmesidir. Büruz ise, kâmil ruhlardan bir ruhun başka bir kâmil kişiye feyiz vermesi ve tecellilerini onda canlandırması demektir. Büruz ile o kâmil insan bu ruhun zuhur makamı olur ve kendisinin O olduğunu söylemektedir.¹⁶⁰

Hicrî 165 yılında Basra'da doğan Haris el-Muhasibî (ö.243/857) Cüneyd-i Bağdadî'nin şeyhidir ve çok değerli bir İslam âlimidir. İmam Şafîî'den de ders almıştır. Dinimizin en önemli âlimlerinden ilan İmam Gazâlî (ö.505/1111) üzerinde

¹⁵⁹ Günaltay, a.g.e.,s.179

¹⁶⁰ Günaltay, a.g.e.,s.178

çok etkisi vardır. Babası Mu'tezile'nin etkisiyle kader inancını tenkit ettiği için vefat edince kendisine bıraktığı 70 bin dirhem altına, kendisinin de çok ihtiyacı olmasına rağmen elini bile sürmemiştir. Hayatı boyunca zühd ve takva dairesinde yaşamıştır. Ölüm, kabir, kıyamet, haşır, sırat ve cennet-cehennem konuları ile alakalı görüşlerini ifade etmiş ve çevresi tarafından takdir edilmiştir.¹⁶¹

Vefat eden kişi ölüm acısının şiddeti ve üzüntüsü içinde Rabbinden gelecek haberi beklemektedir. Kişi cennetlik ise ölüm meleğini güzel bir çehre ile cehennemlik ise de çirkin bir çehre ile görecektir. Ölüm meleği ona ya “Ey Allah’ın dostu, Allah’ın mükâfatıyla sevin, ya da “Ey Allah’ın düşmanı, Allah’ın gazabıyla sevin” hitabıyla seslenecektir. Daha sonra kabirden bir pencere açılacak. “Ey Allah’ın kulu! Rabbinin senin dünyadaki amellerinin karşılığı olarak hazırladığına bak” denildiğinde ya karşımızda cenneti ve o harikulade güzellikteki nimetlerini ya da cehennemi ve ateşi göreceğiz.¹⁶²

Kişi öldükten sonra karşısında gördüğü ölüm meleğinin suretine ve kabrinden açılan pencereden müşahade ettiklerine göre cennetlik ya da cehennemlik olduğunu idrak edebiliyorsa, bu o kişinin başka bir hayat şansı olmadığı anlamına gelmektedir. Eğer tekrar bedenlenme imkânı olsaydı, yaşamı sonunda gideceği yerin ona gösterilmemesi gerekirdi. Kabirde, amellerimiz sonucunda hak ettiğimiz olan Allah’ın rıza ve mükâfatını, ya da gazap ve azabını beklerken, ruhumuza cennetteki makamı ya da cehennemdeki yeri gösterilecektir. Ruh, kabirde bedene girmeyi beklerken ya neşe ve sevinç içinde olacak ya da keder ve üzüntü. Sur’a üflenmesiyle,

¹⁶¹ Haris El-Muhasibî, *Kitabu't Tevehhüm*, trc.:Abdülaziz Hatip, İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 1995, s.25-29

¹⁶² El-Muhasibî, a.g.e., s.42

ruhların bekleme süresi dolacak, yer ve gök sakinlerinden boş kalacak ve hiçbir ses, bir kahkaha ve de bir kuşun kanat çırpması duyulmayacak. Geriye bir tek Kâdir olan Allah kalacak, çünkü o tek ezeli ve ebedî olandır.¹⁶³

İnsan, kabirde beklerken cennetlik ya da cehennemlik mi olduğunu bilmesi ve ruhun da kıyamet gününün gelmesini beklemesi tenasuh/reenkarnasyonun İslam dini ve âhiret inancı ile bağdaşmadığını alenen göstermektedir.

İmam Gazâli (ö.505/1111) kıyamet kopunca ruha yeni bir beden verilir der ve bunun ilk yaratmadan daha kolay olduğunu ifade etmektedir. İlk yaratmada hem ruh hem beden, ikinci de ise sadece çürüyen beden bir araya getirilmektedir.¹⁶⁴ Kıyamet günü tekrar yaratmayı ikinci yaratma olarak görmüştür. Eğer tenasuh/reenkarnasyon var olsaydı ve bu kabul edilseydi, kıyamet günü olan yaratma ikinci değil kimi ruh için belki yüzüncü belki de bininci olarak ifade edilirdi. “Kendi yaratılışını unutarak bize misal getirmeye kalkışıyor ve “Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?” diyor. De ki “Onları ilk defa var eden diriltecektir. O her yaratılmışı hakkıyla bilendir.”¹⁶⁵ Yasin sûresinde belirtildiği gibi ilk Yaratan, çürümüş kemikleri diriltecektir. İlkine nazaran daha kolaydır demek Rabbimiz için değildir çünkü haşa onun için zorluk ya da kolaylık yoktur. O “Ol” der ve olur.¹⁶⁶ Bu kolaylık tabiri sadece insanların mantık çerçevesine oturtmak için kullanılmıştır.

Kıyamet günü kul getirilir ve terazinin iki kefesi arasında kendisi için görevlendirilen melek eşliğinde bekler. Sevapları ve günahları kefelere

¹⁶³ El-Muhasibî, a.g.e., s.43.

¹⁶⁴ İmam Gazâli, *Kimya-i Saadet*, trc.:A.Faruk Meyan, İstanbul: Bedir Yayınevi, 2011, s.72.

¹⁶⁵ Yasin Sûresi, 36/78-79.

¹⁶⁶ Bakara 2/117.

konulduğunda, eğer sağ taraf ağır basarsa bu görevli bütün yaratılanların duyacağı şekilde “Falan oğlu falan, ebediyen hüznü duymayacağı bir mutluluğa ermiştir” günahları fazla ise ve sol taraf ağır basarsa da “Ey falan oğlu falan bir daha mutluluk göremeyeceği bir şekavete uğramıştır” diye bağırır. Eğer kişi ikincisini duymuşsa, görevli meleğe zebanileri getirmesi emredilir. Zebaniler ateşten elbiselerini giymiş bir şekilde ellerinde demir tokmaklarla gelirler. Kişi bu hâlde iken aniden yüksek sesle adı okunur ve orada hazır bulunan dünyada ömür tüketmiş tüm mahlûkatın huzurunda ismiyle nerede falan oğlu falan diye çağırılır.¹⁶⁷

Hesap günü kişinin babasının ve kendisinin adıyla çağrılacak olması tenasuh/reenkarnasyon inancını temelden sarsmaktadır. Yüz defa ya da bin defa farklı bedenlerde hayat sürmenin mümkün olmadığı tekrar gözler önüne serilmiştir. Eğer tenasuh/reenkarnasyon mümkün olsaydı ruhun hangi ismiyle çağrılacağı konusu muğlak kalırdı. Tenasuh/reenkarnasyon inancını âhiret inancına eklemeye çalışınca durum karışık bir hâl almaktadır.

Talha bin Amr’dan İbn Ebi Rabah rivâyetiyle gelen bir vaka vardır. İbn Ebi Rabah’ın Talha bin Amr’a “Ey Talha! Bizim ismimize benzeyen ya da aynı olan pek çok isim vardır. Kıyamet gününde ey falan oğlu falan diye çağrılınca kişi kendisinin mi yoksa başkasının mı çağrıldığını nasıl bilecek? Talha bin Amr da şu şekilde cevap vermiştir. Kişi ey falan oğlu falan denildiğinde hemen kendisinin kast edildiğini anlar ve ayağa kalkar. Başkası kalkmaz çünkü kişi kalben kendisinin çağrıldığını bilir. Kendisinin çağrıldığını duyan kişi bütün vücudu titrer hâlde hemen ayağa fırlar ve sanki organları çırpınmaktadır. Korkudan teninin rengi açılır. Korkmuş ve titreyen

¹⁶⁷ El-Muhasibî, a.g.e.,s.63

kalbi küt küt göğsüne vurur. Kişiyi almaya geldiklerinde, kişinin acı ve korkuları daha da artar. Celal ve azamet sahibi olan Allah'ın huzuruna bu şekilde götürülür.¹⁶⁸

Mutasavvıflara göre yokluk zulmet yani karanlık, varlık ise nurdur. Cennet Allah'ın rahmeti, cehennem ise Allah'ın gazabı olarak addedilir. Mutasavvıflar kıyamet gününde cesetlerin dirilip haşrolacağını inkâr etmezler. Molla Fenarî (ö.834/1431) “Yokken var edilen cevher ve canlılar yok olmaz, sadece ârız olan suretler değişmektedir.” der. Kuru ot nasıl alev almaya çok meyilli ise bu suretler de o kolaylıkla ruhları kabul ederler. Kıyamet günü birinci üflemede tüm canlılar ölecek, ikinci üflemede de rüyadan uyanır gibi ruhlarını giyip kalkacaklar. Haşr hem ruhen hem de bedenen olacaktır ve haşrın yalnızca ruhanî olduğunu iddia etmek cehalettir. Âyetleri ve hadisleri kendilerince yorumlayarak tenasuhe kapı açanlar da eksiktirler.¹⁶⁹

Molla Fenarî (ö.834/1431) de açıkça tenasuhü reddetmiştir. Tenasuh/reenkarnasyon savunucuları bu sebeple bu zâtı kendilerine destek olarak gösterememişlerdir. Bir kişinin eserlerinde açıkça bir fikri reddetmemiş olması, o fikri kabul ettiği anlamına gelmemektedir. Herkes her fikri kabul ettiğini ya da reddettiğini yazmakla da mükellef değildir. Her mutasavvıf eserlerinde dolaylı olarak da tenasuhun hak olmadığını ifade etmemiştir ancak bu kabul ettikleri anlamına da kesinlikle gelmemektedir.

¹⁶⁸ El-Muhasibî, a.g.e., s.64

¹⁶⁹ Süleyman Ateş, *İslâm Tasavvufu*, İstanbul:Yeni Ufuklar Neşriyat, 1995, s.541

Mevlana (ö.672/1273) “Ey doğanlar, Ölüm gelip çatinca ürkmeyin! Bu da, ikinci bir doğumdur; Doğun! Doğun!” demiştir.¹⁷⁰ Bu cümlesiyle insanları ölümü sevinçle karşılamaya çağırmıştır çünkü o ölümün, bir son değil Allah’a kavuşma olduğunu bilmektedir. Eğer Mevlana, (ö.672/1273) iddia edildiği üzere tenasuhe inansaydı ölümüne ikinci doğum dememesi gerekirdi, çünkü bu inanca göre ruh pek çok beden değiştirmektedir. Aksine ölümü ikinci doğum olarak ifade etmesi, İslam inancıyla birebir örtüşmektedir. İnsan ölür ama bu ölümü âhiret hayatına müteveccih ikinci doğumdur.

Mevlana Celaleddin-i Rûmî (ö.672/1273) ölüm ile Allah’a kavuşacağı için ölümü şeb-i arus yani vuslat gecesi olarak tarif etmiştir. İki ölüm türünden bahsetmiştir. İradî ölüm ile riyazatı, yani bir süreliğine dünyadan elini eteğini çekerek sadece Allah ile baş başa olmayı, tabii ölüm ile de ruhun hapishane olarak düşünülen bu ten kafesinden kurutuluşunu kast etmiştir.¹⁷¹ Tenasuhe göre ruh, beden ömrü bitince başka bir bedene geçmektedir. Yani bir kafesten diğerine geçmektedir. Mevlana (ö.672/1273) ise ölümü kafesten kurtulma olarak nitelendirmiştir. İnsan bir kere ölür ve beden hapishanesinden kurtulur. Bu görüşü de tenasuh ile bağdaştırmakta ve bu kavramı reddetmektedir.

Mevlana’nın (ö.672/1273) en meşhur sözlerinden olarak bilinen ve “Gel ne olursan ol yine gel” sözleri de reenkarasyona delil olarak gösterilmektedir. Öncelikle bu şiirin şairinin Ebu Said-i Ebu’l Hayr olduğuna dair rivâyetler bulunmaktadır.

¹⁷⁰ Kalyoncu, a.g.e., s.21

¹⁷¹ Aynı yer.

Tekrar gel, tekrar gel, (Önceki yaşamında) ne olursan ol, ister kâfir ol, ister putperest, istersen yüz kere tövbeni bozmuş olsan (yüz kere bedenlensen) yüz kere tövbeni bozsan yine gel, bizim kapımız umutsuzluk kapısı değildir, bu kapı umut kapısıdır. (Yeniden ruhsal doğma kapısıdır, yeniden dirilme kapısıdır) yine gel. Parantez içindeki ifadeler eklenerek Mevlana'nın (ö.672/1273) reenkarnasyon görüşünü desteklediğini öne sürmüşlerdir.

Kendilerine tenasuh/reenkarnasyon düşüncelerinde İslam dünyasından destek arayanların Mevlana'yı (ö.672/1273) seçmeleri olağan bir durumdur çünkü Mevlana (ö.672/1273) her kesimden insanın saygı duyduğu ve sevdiği bir şahsiyettir. Ancak Mevlana'nın Mesnevî adlı eserindeki 25618 beyitte, Divan-ı Kebir'deki 40.000'den fazla beyitte, Mektubatındaki 147 mektupta, Fihi Ma Fih adlı eserindeki 61 bölümde ve Mecalis-i Seb'adaki 7 vaazının hiçbir yerinde tenasuh/reenkarnasyonu destekleyecek bir cümle bulamamışlardır. Yukarıda belirttiğimiz zoraki ve kasıtlı eklemeler ile görüşlerine çıkar yol aramakta lakin daha da çıkmaza girmektedirler.

Cem Çobanlı Mevlana'dan (ö.672/1273) şöyle aktarmıştır: “Ben de cansız varlıkken öldüm, büyüyüp gelişen bitki oldum; bitkiyken öldüm, insan oldum; o hâlde ölmekten korkmak niye? Daha kötüye dönüştüğüm, alçaldığım görüldü mü?¹⁷² demiştir. “Ben bir kapının kuluyum o da Allah'ın kapısı, ben bir kapının kölesiyim o da Hz.Muhammed (s.a.v.)'in eşigidir.” “Ben yaşadıkça Kur'an'ın bendesiyim, ben Hz.Muhammed (s.a.v.)'in ayağının tozuyum. Birisi benden bundan başka bir şey naklederse; Ondan da bizarım, o sözden de.”¹⁷³ Allah'a, Kur'an-ı Kerim'e çok hassas

¹⁷² Kalyoncu, a.g.e., s.96

¹⁷³ Mevlâna Celaleddin-i Rûmî, a.g.e., c.V, s.24

bir şekilde bağı ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e bu derece sevgisi ve saygısı olan bir zat, Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerin aksine olarak ruhunun bitki, hayvan ve insan bedenlerinde dolaştığı iddia etmemektedir. Mevlana (ö.672/1273) kendisine yıllar sona gelebilecek eleştirilere aşağıdaki sözleri söyleyerek asırlar öncesinden harika ve ibretlik ders vermiştir. Bahar Akarpınar Mevlana'nın (ö.672/1273) kendisini tanımayan ve anlamayanlara şöyle seslendiğini aktarmıştır: “Bizim sarhoşluğumuzdan başkasına bahsetme, üzüm suyundan sanarlar.”¹⁷⁴.

İnsan ruhu, zat-ı Barî'nin yani küllî ruhun bir şe'ninden başka bir şey değildir. Celaleddin Devvani pek ünlü olan şu kıtasıyla bu kanaatini terennüm etmiştir:

“Senin varlığın zâtınla, bizimki ise senin görüntün,

Allah'ın farkı nereden nereye.

Senin varlığın mutlak zengin, yaratılmışlar ise dilenci,

Senden aldıkları varlık, kendilerindeki ise yokluk.”¹⁷⁵

İnsan bir deniz olarak düşünebileceğimiz mutlak varlığa nispetle bir dalga gibidir. Denizin üzerinde oluşan dalga şekli nedeniyle, etrafındaki eşya için bir ayna hükmündedir. Bu ayna kendisini çevreleyen şeylerden başka, doğduğu hatta üzerinde dalgalandığı denizi bile yansıtır. Dalga kendisine yansıyan eşyanın suretlerini, gerçekte oldukları gibi aydınlıklarıyla, gölgeleriyle, yakınlık ve uzaklıklarıyla yani

¹⁷⁴ Bahar Akarpınar, *Mevlana'da Üzüm*, Turkish Studies, c.3, sayı no:5, Ankara, 2008, s.148

¹⁷⁵ Günaltay, a.g.e., s.312

tüm ayrıntılarıyla beraber yansıtır. Ayrıca, yansıttığı eşyalara kendi rengini de verir. Dalga örneği tasavvufçulara göre ruh konusundaki tam ve net bir misaldir. Dalga sonsuz ve sınır olmayan bir denizden çıkıp gelmiştir ve hiçbir konuda çıktığı kaynaktan farklı değildir. Görünen farklılık kendine has şekli, içinde bulunduğu durumlar ve özelliklerinin sonucudur. Bu hâller ve özelliklerin değişmesine göre dalgalar birbirine çarpabilir, bazen de büyük bir dalgaya karışır ve yeni şekiller ortaya çıkarır. Ancak, dalganın bu yolculuğunda karşılaştığı zincir ne olursa olsun kendisini bir nihâyet beklemektedir. Sonuç olarak bu dalga, sonunda meydana geldiği denize dönüşür. Nasıl kaynağını almışsa denizden, yine o şekilde denize karışır ve kaybolur, onda fani olur. Demek ki ruh da mutlak varlıktan bir şe'dir. Dalga denize ulaşmak hasebiyle ruh, dalga olması itibariyle nefis ve şahsiyettir. Nefis hakiki ruhun bir cesette ortaya çıkması ve gerçekleşmesidir.¹⁷⁶

Tasavvuf eserlerinde görülen bitkisel, hayvanî, sultanî ve izafî ruh gibi tabirler, gerçekleşmek ve belirginleşmek itibariyle olan mertebelere göre verilen isimlerdir. Aksi hâlde bunlar hakikatte mevcut ve ayrı ayrı şeyler değildir. Tasavvuf ehlinin en önemli şahsiyetlerinden biri olan İbn Arabî'nin (ö.638/1240) ölüm hakkındaki değerlendirmeleri diğer tasavvufçulardan biraz farklıdır. İbn Arabî (ö.638/1240) "Allahû Teâlâ ölümle bu oluşumun yıkımını gaye gütmüyor. Ölüm bu oluşumu yıkmak değil ayırmaktır. Bu ayrımla Zat-ı Bari, ölen kişinin ruh ve hakikatini kendisine alır. İşlerin hepsi Allah'a dönücüdür. Rabbimiz, insanı vefatıyla kendine aldığı anda, onun ruh ve hakikati için bu merkepten (bedenden) başka bir

¹⁷⁶ Günaltay, a.g.e.,s.313

merkebe tesviye eder. Bu yeni merkebi, ölünün intikal ettiği yerin cinsindendir. Bu yurda beka âlemi denir çünkü o âlemin mevcudiyeti itidal üzeredir.¹⁷⁷

Muhyiddin Arabî (ö.638/1240) Fususu'l Hikem adlı eserinde bu görüşlerine yer vermiştir. Ölümden sonra insana verilecek olan bedenın âhiret âlemi cinsinden olduğunu izah ederek kendisini tenasuh düşüncesinden kurtarmıştır. Hâlbuki tenasuh, ruhun unsurî bir bedenden başka bir unsurî bedene geçmesidir. Unsurî beden ile misalî beden arasındaki fark alenidir çünkü unsurî beden yani sahip olduğumuz vücudun çözülmesi ve parçalarının birbirinden ayrılacak olması kesin olduğu gibi yaşadığımız bu âleme ait olduğu da kesindir. İbn Arabî'nin (ö.638/1240) tasvir ettiği ikinci beden ise varlığı itidal üzere olan beka âlemi cinsinden misalî bir bedendir. Buradan anlaşılacağı üzere Şeyh-i Ekber'in sözlerinden tenasuh anlamını çıkarmak haksızlıktır. Bazı ifadelerinden ötürü bu zatın tenasuhe taraftar olduğunu iddia edenler de bulunmaktadır. Ancak Şeyh'ul Ekber'in Fususu'l Hikem ve başka eserlerindeki açıklamalar aşikâr iken bu isnatta bulunmak o zata karşı yapılan büyük bir haksızlıktır. İbn Arabî (ö.638/1240) duygu ve şehadet âlemi ile kuvve ve melekût âlemi arasında berzah âlemi olarak isimlendirilen bir misalî âlem tasavvur etmiş ve ölen bir kişinin ruhunun kuvve ve melekût âlemine varmadan önce bu berzah âlemine geldiğini ve orada kendisine misalî bir beden hazırlandığını söylemiştir.¹⁷⁸

İmâm Gazâlî (ö.505/1111) insanlar dünyadaki işlerine göre haşr olunur der ve ekler: “Bir kavim ki ud çalmakla hayatlarını geçirmişlerdir. Burada ud ile kast insanları şehvete sevk eden her türlü çalgıdır. Hayatları boyunca da bu şekilde

¹⁷⁷ Günaltay, a.g.e.,s.313

¹⁷⁸ Günaltay, a.g.e., ss.313-315

yaşamlarını idame etmişlerdir. Sur'a üflendiği vakit kabirlerinden kalktıklarında sağ eliyle o udu ellerine alır ve o çalgı aletine “Lanet sana! Beni Allah’ı zikirden alıkoydun.” der ve atar. Ancak o çalgı aleti kendisine geri gelir ve “Allahû Teâlâ aramızda hüküm verinceye kadar ben senin arkadaşınım ve o vakte kadar yanından ayrılamam.” Aynı şekilde, alkollü içecekler içenler, sarhoş olarak haşrolurlar. Her kimse Allah yolundan hangi yol üzerine ayrılırsa, o hâl üzerinde haşrolur.”¹⁷⁹ Gazâlî (ö.505/1111) tenasuhun mümkün olamayacağını ve dinimiz ile bağdaşmadığını ifade etmiştir.

Ali İhsan Yitik’in İmam Gazâlî’den (ö.505/1111) aktardığına göre; bazı devirlerde yeniden dirilmenin sadece bedenen mi yoksa hem ruhen hem de bedenen mi olacağı konusu bazı filozoflarca tartışılmıştır. Filozofların bir kısmı sevap ve azap görececek olanların sadece ruh olduğunu, cesetlerin haşrolmayacağını iddia etmişlerdir. İmâm Gazâlî (ö.505/1111) de azabın ruhlara da dokunacağı konusunda hak yolda olmalarına rağmen, cesetlerin tekrar dirilmeyeceğini söyledikleri için onların küfre girdiklerini ifade etmiştir.¹⁸⁰

Gazâlî (ö.505/1111) haşir konusundaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “İnsanlar öldükten sonra, kıyamet kopana kadar kabirlerinde kalacaktır. Sûr’a üflenmesiyle birlikte ruhlar cesetlerine geri döneceklerdir. Bundan sonra, yeniden dirilme başlayacaktır ve mizan, sırat ve cennet-cehennem safhalarıyla devam edecektir.”¹⁸¹

¹⁷⁹ İmam Gazâlî, *Kur’an-ı Kerim’de Kıyâmet ve Âhiret*, trc.:Hüseyin Hilmi Işık, İstanbul: Salih Bilici Kitabevi Yayınları, 1976, s.41

¹⁸⁰ Yitik, a.g.e., s.192.

¹⁸¹ Aynı yer.

Filozoflara göre haşır olan cesetler değil ruhlardır. Şems-i Tebrizî'ye bu ifade edildiğinde felsefeciler için “Onlar ancak kendi bildiğini ve kendi yazdığını okurlar.” diyerek onların bu görüşünü reddetmiştir. Yani filozoflar niye bilmedikleri şeylerin olmadığını iddia ederler ve onlara göre kendi inançları dışındaki şeyleri afet olarak görürler diyerek iki hususta onları tenkit etmiştir.¹⁸²

Şems-i Tebrizî bu görüşü reddederek ruhun bedenle birlikte haşır olacağını ve hesaba çekileceğini belirtmiştir ki İslam'a uygun olan ve tenasuh/reenkarnasyonu da kabul etmeyen görüştür. Ruhun bedenle birlikte hesaba çekileceğini ifade etmek aynı zamanda tenasuh/reenkarnasyonun gerçekte var olamayacağını ifade etmektir.

Abdulkadir Geylânî (ö.561/1165) Müslümanları uyarmıştır ve Allah'tan dönüşün mümkün olmadığı ölüm günü gelmeden önce hayatınızı ganimet bilin demiştir. Hayatımızı bir ganimet olarak bilmek ve ona göre değerlendirmek için emellerimizi kısaltmalıyız çünkü bir emele ulaşır ulaşmaz, insanoğlu bir başka emel ya da hedef belirlemekte ve hayatımız bu şekilde geçmektedir.¹⁸³ Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün ashabıyla otururken eline üç tane odun parçası aldı. Birini önüne birini yan tarafına dikti, diğerini ise uzağa fırlattıktan sonra “Bununla neyi anlatmak istediğimi biliyor musunuz?” diye sordu. Sahabe efendilerimiz “Hayır Ya Resulullah.” deyince “Önünde olan odun parçasının insanı, hemen yanındakinin eceli ve uzakta olanın da insanın emellerini temsil ettiğini açıkladı ve insan emelleri ardında koşar ancak ecel onu yakalar ve emellerine yetişemez.” diyerek ölümün bizi ansızın yakalayabileceğini belirtmiştir.

¹⁸² Şems-i Tebrizî, *Makalat*, trc.: Mehmed Nuri Gençosman, İstanbul: Ataç Yayınları, 2010, s.91

¹⁸³ Geylânî, a.g.e.,s.486

Abdulkadir Geylânî (ö.561/1165) ölümü Allah'tan dönüşü olmayan gün olarak tanımlamış ve kişinin kendi kıyametini küçük kıyamet olarak ifade ederek âhirete yönelik tüm hazırlığını yapması gerektiğini belirtmiştir. Ölümden sonra geriye dönüş mümkün olmadığından bir şans daha olmayacağını belirtmiş ve kişinin kendi ölümü yani küçük kıyametten sonra herhangi bir amelde bulunamayacağını söylemiş ve bu görüşleri ile tenasuhün mümkün olmadığını açıkça beyan etmiştir.

Nefs, insandaki kötü ve sevimsiz huyların yeri olduğu gibi, ruh da güzel ahlakın yeridir. Kimisi ruha “hayat” demiş, kimisi ise onu insan bedeninde emaneten bulunan bir cevher olarak anlamışlardır. İnsan ruh ve cesedi ile insan olduğundan, âhirette de ruh, bedenle beraber olacak ve mükâfatı da cezayı da beraber göreceklerdir.¹⁸⁴

Abdülkerim Kuşeyrî (ö.465/1072) insanın ruh ve bedenden ibaret olduğunu belirtmiştir. Çünkü Allahû Teâlâ dünyadaki bütünlük içerisinde bir şeyleri diğerinin emri altına verirken, bazısını da diğerlerine muhtaç kılmıştır. Öldükten sonra dirilme ve neşir bu ruh beden birlikteliğiyle olacağı gibi mükâfat ya da ceza da birlikte görülecektir.¹⁸⁵ Kuşeyrî (ö.465/1072) de bu görüşleri ile tenasuhe açık kapı bırakmamaktadır. Abdülkerim Kuşeyrî'nin (ö.465/1072) ruh hakkındaki görüşleri de tenasuh/reenkarnasyon görüşünün gerçek olamayacağını desteklemektedir.

¹⁸⁴ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf İlmine dair Kuşeyrî Risalesi*, İstanbul: Dergah Yayınları, 2012, s.137

¹⁸⁵ Süleyman Uludağ, *a.g.e.*, s.182

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

REENKARNASYON İLE ALAKALI BAZI DEĞERLENDİRMELER

Ebu Sehl bin Kattan Emâli'sinin bir bölümünde şöyle demiştir: “Ebu Cafer Muhammed bin Ali'ye; Ya İmam! Hz.Muhammed (s.a.v.) en son peygamber olduğu hâlde, nasıl tüm peygamberlerin önüne geçiyor? diye sorunca o da bana “Allahû Teâlâ ruhlar aleminde Ademoğullarından misak alıp ve onları şahit tutup “Ben sizin Rabbiniz değil miyim” diye sorunca ilk olarak “Evet, Sen bizim Rabbimizsin.” diye cevap veren Peygamber Efendimiz olmuştur. Böylelikle O, tüm peygamberlerin önüne geçmiştir.¹⁸⁶ Burada belirtildiği üzere tüm ruhlar aynı anda hayattadırlar ve sırası gelince kendisi için tayin edilen bedene geçmektedirler. Şu anda dünyanın mevcut nüfusunun 7 milyarı aştığı ifade edilmektedir.¹⁸⁷ Bu nüfusun yanı sıra yapılan araştırmalara göre şu ana kadar dünyada 108 milyar insanın yaşadığı tahmin edilmektedir.¹⁸⁸ 108 milyar farklı şekil yaratan Rabbimiz hâşa yarattığı beden kadar ruh yaratmaktan aciz midir ki bir ruh birden çok bedende hayat sürsün?

3.1. Reenkarnasyona neden inanma ihtiyacı hissediliyor?

Ruhun bedenden bedene yolculuk yaptığına inanarak, bu yolculuğun sürekli devir daim edeceğini benimsemekle, insanların ölümün korkutuculuğunu azaltmak istemeleri reenkarnasyona inanma ihtiyacı hissedilmesi meselenin bir yönüdür.

¹⁸⁶ Celâleddin es-Suyutî, a.g.e., s.13

¹⁸⁷ <http://www.worldometers.info/world-population/>, “Güncel Dünya Nüfusu”,
<http://www.worldometers.info> 04/04/2015

¹⁸⁸ <http://www.prb.org/Publications/Articles/2002/HowManyPeopleHaveEverLivedonEarth.aspx>,
“Dünyada şimdiye kadar kaç insan yaşadı?” Carl Hub, <http://www.prb.org/>, 03/04/2015

Âhiret inancı olmayan bir kişi için ölüm yokluk bir sona erme demektir. Oysa insanoğlu doğası gereği ölümsüzlüğü istemektedir. “Onlardan her biri bin yıl yaşamayı ister.”¹⁸⁹ âyeti ile de insanoğlunun yaşama isteği sabittir. Bu noktadan hareketle ölümün bir son olduğu düşüncesini kabullenmek çok zor bir durumdur. Dünya hayatının sona ermesiyle, sevdiği kişi ve şeylerden ayrılmanın hüznü ve hayatının son bulmasının beraberinde getireceği korku, insanları farklı düşüncelere sevk etmektedir. Bu düşüncelerden biri de reenkarnasyon ya da tenasuhtur. Ruh göçü kavramına inanarak, hayatının bitki, hayvan ya da başka bir insan şekli ile olsa da devam edeceğine olan inancı, ölüm gerçeğinin beraberinde getirdiği hüznü ve korkuyu azaltmaktadır. Ancak ölüm hâktır. “De ki: Sizin kaçtığınız ölüm muhakkak sizi yakalayacaktır. Sonra siz görülen ve görülmeyen her şeyi bilen Rabbinize döndürüleceksiniz. O sizin tüm yaptıklarınızı haber verecektir.”¹⁹⁰ Ebu’l Leys Semerkandî der ki “Ey kardeşim, bil ki biz ölmek için yaratıldık ve ondan kaçış imkânı yoktur. “Ey Muhammed! Muhakkak sen de öleceksin onlar da ölecek.” Kaçış ihtimalimiz âyet ile sabit olduğu üzere bulunmamaktadır ancak ölüme hazırlanmak için vaktimiz hâlâ var iken bizden istenilenleri yapmamız gerekir. Büyüklerinde şöyle işittiğini anlatır. Arz insana seslenir ve şöyle der: Ey âdemoğlu! Sırtımda geziyorsun ama içime gireceksin. Sırtımda çeşit çeşit rızıklardan yersin ama içime girince böcekler de seni yiyecekler. Ey âdemoğlu! Sırtımda gülüyorsun ama içimdeyken ağlayacaksın. Sırtımdayken işlediğin günahların için içimdeyken azabı tadacaksın.”¹⁹¹

¹⁸⁹ Bakara Sûresi, 2/96.

¹⁹⁰ Cuma Sûresi, 62/8.

¹⁹¹ Ebu’l-Leys Semerkandî, *Tenbîhu’l Gâfilîn-Bostanu’l Arifîn*, İstanbul: İpek Yay., s.60.

İnsanoğlu; her an birileri ölmekte ve ölüm yanı başımızda olduğu hâlde bu gerçeği görmezden gelmekte ve ölüm duygusunu unutmak için bastırma savunma mekanizmasını kullanmaktadır. Maalesef bizden öncekiler öldüğü gibi biz de öleceğiz.¹⁹²

Eğer reenkarnasyon gerçekse hangi neden Rabbimizi bu inancın Kur'an-ı Kerim'de doğrudan belirtmesine engel olabilir? Eğer reenkarnasyon olsaydı, inancımızın en önemli ve en başta gelen rükünlerinden biri olurdu. Kesinlikle Kur'an-ı Kerim'de bahsedilmesi gereken bir mevzu olurdu. O hâlde, Allah Teâla bu kadar önemli olan reenkarnasyon meselesini neden biz kullarına bildirmesin?

Bu inanın tekâmül ilkesine göre ruh her beden değiştirdiğinde biraz daha olgunlaşır. Bir önceki yaşadığı hayatta yaptığı hatalardan dersler çıkararak, kazandığı tecrübeler doğrultusunda bir sonraki hayatına daha olgun bir ruh olarak başlayacaktır. Reenkarnasyon konusunda çalışan Amerikalı yazar Jim Tucker da eğer dünyaya çok defa gelirsek aynı hataları yapmaz ve daha iyi insanlar olurduk diyor.¹⁹³ Ancak hemen hemen hiç kimse, hatta –daha önce de belirttiğimiz gibi- reenkarnasyona inananların büyük bir kısmı bile varsaydıkları önceki hayatlarına dair neredeyse hiçbir şey hatırlamamaktadırlar. O hâlde hatırlamama sorunu tekâmül ilkesini temelden sarsmaktadır. Öğrenme, kazanılmış davranıştır, bir başka deyişle davranış değişikliğidir.¹⁹⁴ Kişi benzer bir olayla karşılaştığında, önceki tecrübelerine dayanarak aynı hatayı yapmamaya çalışır. Maalesef ki dünya gittikçe daha kötü bir

¹⁹² Ali İmran Sûresi 3/185, Enbiya Sûresi 21/35., Ankebut Sûresi 29/57: “Her nefis ölümü tadacaktır.”

¹⁹³ Jim Tucker, *Life Before Life*, New York: St.Martin's Press, 2005, s.5

¹⁹⁴ Nuray Senemoğlu, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, Ankara: Pegem Akademi Yayınevi, 2010, s.4

hâl almakta, vicdansızlıklar ve suç oranları da giderek artmaktadır. Eğer tekâmül ilkesi var olsaydı, Bu yüzyılda insanlar çok daha olgun olur ve tecrübesizlikten kaynaklanan hatalar da gittikçe azalır hatta suç oranlarının sıfıra yaklaşması gerekirdi.

Reenkarnasyon yanlılarının teorilerini desteklemek amacıyla öne sürdükleri bir diğer sav da evrende hiçbir şey yok olmaması felsefesi ile alakalıdır. Burdan hareketle reenkarnasyon fikrine kapı açmak istemektedirler. Eğer hiçbir şey yok olmuyorsa, ruhumuz mevcut bedenimize girmeden önce neredeydi? Ya da biz öldükten sonra ruhumuz nereye gidecek? sorularıyla bu durumu sorgulamakta ve ruhun tekrar başka bir bedene gireceğine inanmaktadırlar.¹⁹⁵

Reenkarnasyon savunucularının ruhu, cesedi terk ettikten sonra fikir planında başka bir bedene koymalarına sebep ebedî olma arzusudur. Yoksa dayandıkları hiçbir somut kaynak bulunmamaktadır. Neden ruh cesetten çıktıktan sonra, belirli bir yerde beklemiyor da başka bedene giriyor sorusuna cevap bulamamaktadırlar. Hiçlik korkusu ya da cehennem korkusu insanları kendilerini rahatlatacak başka inanışlar bulmaya sevk etmiştir.

Çok eski çağlardan beri insanlarda tekrar dirilme inancı vardı. Ölen insanlar eşyalarıyla birlikte gömülürlerdi ancak bu dirilme reenkarnasyon inancından kaynaklanmıyordu çünkü reenkarnasyon inancına göre ölen insanın nerede doğacağı belli değildir ve o kişi bebek olarak dünyaya geleceği için de o eşyalara ihtiyaç

¹⁹⁵ Swami Abhedananda, *Reenkarnasyon*, trc..Nur Yener, İstanbul: Okyanus yayınları, 2007, s.26.

duymayacaktır. Bu şekilde gömülmenin sebebi âhiret yani öldükten sonra dirilme inancıydı. Bu da insanın doğasında hep var olma duygusu olduğunun göstergesidir.

Yaradılış itibariyle insanın içinde bu duygu hep olagelmıştır. Rabbimizin bu duyguyu içimizde hasıl etmesinin pek çok hikmetleri olabilir. Hikmetlerinden biri de ebedî olarak kalacağımız yurdu düşünmemizin gerekliliği olabilir. İnsan ahsen-i takvim¹⁹⁶ olarak yaratılmıştır. Bu üstün yaratık tabiki kısacık dünya hayatı için mevcuda getirilmemiştir.

Mozart henüz 4 yaşındayken bir sonat ve 8 yaşındayken de opera yazmıştı. Theresa Milanola kemanda öylesine iyiydi ki onun keman çalışını duyanlar, bu yaşta bu kadar iyi çalınamayacağını ve daha önceden keman çalmış olması gerektiğini düşünüyorlardı. Pascal daha 12 yaşındayken düzlem geometrisini keşfetmeye başlamıştı. Zerah Colburn kendisine 48 yıl kaç dakikadır diye sorulduğunda ya da sonucu 15 basamaklı çıkan işlemlere çok çabuk cevap verecek kadar zekiydi. Çok genç yaşta istisnai örnekler sergileyen çocuklar hemen hemen her alanda rastlanmıştır.¹⁹⁷

Bu gibi çocuklara ait üstün yeteneklerin o çocuklara ait olmadığı, aslında bir önceki hayatlarında ünlü bir müzisyen, bir diğerinin ise dahi bir matematikçi olduğundan kaynaklandığı iddia edilmektedir. Yani bu kabiliyetleri reenkarnasyondan ileri gelmektedir diye savunmaktadırlar. Evet, bu çocuklar sıra dışıdır. Yetenekleri de harikuladedir. Bu sebeple onlara üstün yetenekli çocuklar denmiştir. Yetenekleri istisnaî olduğu için bu ad verilmiştir. Bahsedilen bu

¹⁹⁶ Tin Sûresi, 95/4.

¹⁹⁷ Abhedananda, a.g.e., s.42.

yeteneklerin kalıtım yoluyla geldiğini iddia etmek de çok uygun olmayabilir çünkü her ailede müzik ya da matematikte iyi olanlar varken bu kadar yetenekli ya da dahi çocuklar çıkmamıştır. Matematik profesörü olan bir babanın çocuğu matematik dersinden kalabilir de. Müzik alanını örnek olarak alırsak, bu alanda çocuk yaşta üstün yetenekli olarak kaydedilen ve tarihe geçenlerin sayısı bir kaçırdır. Madem yetenekler ruhların reenkarne olmasıyla bir sonraki bedenine aktarılıyor, o hâlde neden her ülkede onlarca dünyada ise binlerce tarihe damga vurmuş olan müzisyen varken sadece birkaç üstün yetenekli çocuk kaydediliyor. İstisnai bir çocuk hemen reenkarnasyona delil olarak gösteriliyor. O zaman müzik yeteneği olmadan doğan milyonlarca çocuk neyin delili olmalıdır. İstisnalar değil genel geçer olan durumlar kabule daha uygundur.

Reenkarnasyon savunucularının kendilerini bu inanışa ikna etmek için bulduğu sebeplerden birisi de enerjinin kaybolmayacağı görüşüdür.¹⁹⁸ Dinimizde kişi ölünce ruhu da ölür diye bir inanış yoktur. Aksine bu çalışmada da belirttiğimiz üzere ruh yok olmayacaktır ve kıyamet günü cesedi ile birlikte haşrolacaktır. Bir insan öldüğünde ruh da ölür denilmediği için enerji kaybolmaz görüşü reenkarnasyon için bir destek olamaz. Ruhun kaybolmaması ya da ölmemesi konusunda hem fikiriz ancak neden ölen insandan çıkan ruhu bir başka cesette bedenlendiriyorlar bu anlaşılmış değildir. Sadece enerji kaybolmaz görüşüne dayanarak madem enerji kaybolmaz, ruh da bir tür enerjidir o hâlde bedeninin yaşamı sona erince bir başka beden doğumuyla birlikte yaşama yeniden başlasın demek hem bilimsellikten hem de mantıktan uzaktır. Ruh bir başka bedende reenkarne olmasının istenmesinin

¹⁹⁸ William Walker Atkinson, *Reincarnation and the Law of Karma*, California: Kessinger Publishing, 2014, s.54.

sebebi insanlardaki ebedilik duygusu ve cehennem korkusudur. Bizi yaratan Rabbimiz, tabî ki bizi en iyi tanımakta ve içimizdeki ölümsüzlük arzusunu da bizden iyi bilmektedir. Bu sebeple inanan ve sâlih kullar için ebedî cennet, inanmayanlar için de ebedî cehennemi yaratmıştır.

3.2.Allah İnancının Beraberinde Getirdiği Sorumluluklardan Kaçınma

İnsanın doğasında inanmak vardır. Nitekim insanlar tarih boyunca hayvanlardan tutun da yeryüzündeki pek çok nesneyi kendilerine tanrı edinmişlerdir. Kimileri helvadan yaptıkları puta tapmışlar, hatta daha sonra acıkınca taptıkları putu yemişlerdir.¹⁹⁹ İnanma ihtiyacı açlık veya sevgi gibi, karşılanması gereken bir duygudur.

Allah inancı bulunmayan kimselerin bir kesiminde Allah'ın varlığını inkâr etmelerinin sebebi, inanmaları durumunun beraberinde getireceği sorumlulukları kaldıramayacaklarına olan inançlarıdır. Kendilerince, dininin farzlarını yerine getirmede ve bu sebeple cehennemlik bir kul olma ihtimali düşüncesi nedeniyle reenkarnasyona inanma ihtiyacı hissetmekte ve kendilerine bir çıkış yolu bulmak istemektedirler. Başvurulabilecek yollardan birisi de reenkarnasyondur. Buradan reenkarnasyona inananların ateist oldukları sonucu çıkartılmamalıdır.

Günümüz dünyasında özellikle gençler sırf orijinal ya da farklı görünme mülahazalarıyla farklı inanışlara ve inançlara yönelmektedirler. Reenkarnasyon inancının bazıları tarafından kabul görmesinin önemli bir nedeni de budur.

¹⁹⁹ Recep İhsan Eliaçık, *İhyadan İnşaya İslam Düşüncesi*, İstanbul: İnşa Yayınları, 2015, s.253.

Küreselleşerek küçük bir köy hâline gelen dünyada iletişim çok hızlı bir şekilde sağlanmakta ve düşünce akımlarına, yeni fikirlere hazırlıksız yakalanmaktayız. Bu sebeple özellikle gençler, daha üzerinde düşünme fırsatı bulmadan o akımın ilklerinden görünerek farklı olma adına kendilerini bir anda sağlam temelleri olmayan bu düşüncelerin sahipleri olarak bulabiliyorlar. Âhiret inancı gibi çok önemli bir konuya zarar veren ve insanları ne de olsa tekrar dünyaya geleceğim rahatlığıyla Allah'a yönelmekten alıkoyan reenkarnasyon inancı da tarihte ne kadar çok eski olsa da ülkemizde belirli kesim ve bölgelerde son yıllarda artış göstermiştir.

Artışın önemli bir nedeni de ruh çağırma seanslarıdır. Gençler bu seanslara davet edilerek etki altında bırakılmaktadırlar.²⁰⁰

Her canlının bedeni ruhuna uygun olarak yaratılmıştır. Bir canlının ruhu bir başka canlının bedenini istemez ve rahat edemez. Çevremize bir bakalım düşünelim. Kim olmayı ya da başka bir deyişle kimin bedeninde olmayı arzu ederdik? Çok önemli şahsiyetleri ve ünlüleri istisna tutarsak, bedeninde olmak isteyeceğimiz insan büyük ihtimalle olmayacaktır. Önemli şahsiyetleri bir ihtimalle arzu etmemizin sebebi tarihte iz bırakmış olmaları ve onların yaşadığı gururu yaşamak isteyişimizden ileri gelebilir. Ünlülerin hayatını ise içinde yaşadıkları şaşılağan dünyanın zevk ve güzelliklerinden ötürü isteyebiliriz. Ancak onların hayatlarını istememizin en önemli sebebi ise yaşadıkları sıkıntılardan haberdar olmayışımız ve kamera arkasındaki huy ve mizaçlarını bilmeyişimizden ileri gelir. Çevremizdeki insanlardan ise çok yüksek ihtimalle yerine geçmek isteyeceğimiz olmayacaktır. Çünkü o kişiyi tanırız ve bedenin bize göre olmadığını biliriz.

²⁰⁰ Kemal Osmanbey, *Reenkarnasyon ve Telepati*, İstanbul: Kitsan Yay., 1995, s.12.

Bir önceki yaşamında çok hareketli, gezip tozmayı, şakalaşmayı seven ve arkadaş canlısı olan bir ruh, bir sonraki hayatında asosyal, içine kapanık ve hiç arkadaşı olmayan bir bedende nasıl huzurlu olabilir. Bir önceki yaşamında atmaca olan bir ruh nasıl olur da bir serçe bedeninde huzur bulabilir. Tenasuhçüler bedene değil ruha önem vermişlerdir. Oysaki ruh ve beden bir bütün olarak düşünülmelidir. Ruh bedeniyle vardır. Atmaca ruhu, serçe bedeninde olmaktan ve her günü bir azap olarak geçirmektense belki de bedensiz kalmayı tercih edecektir. Hayatının büyük bölümünü gezerek ve arkadaşlarıyla vakit geçiren hayat dolusu bir insanı evde oturan asosyal bir bedene koymak, onu tek başına bir hapis hücreğine terk etmekten başka nedir? Bir canlı ruhunu başka bir bedende tasavvur etmek de bunun gibidir. Allah yarattığı beden kadar ruh yaratmaya da Kâdirdir.²⁰¹

Ruh-beden ilişkisinden sonra bir de aile içindeki irsiyet zaviyesinden meseleye bakabiliriz. Anne-baba ve çocuk arasında irsiyet yönünden bir bağ bulunmaktadır. Çocuk bazı yönlerden anneye bazı yönlerden ise babaya benzemektedir. Bazı huy ve alışkanlıkları itibariyle anne babanın kardeşlerine ya da dede ve nenesine benzemektedir. Hatta hemen hemen her ailede çocuğun sima olarak kime benzediği, duygusal tepkileri, hangi davranışının kimi hatırlattığı tartışma konusu olmaktadır. Çocuğun anne babaya benzerliği hem cismaniyet hem de karakter yöndendir. Hal böyle iken, başka bir bedende hayatı son bulan ruhun yeni bir bedende dünyaya gelmesi ve hem sûreten hem de ruhen anne babasına benzememesini aklın kabul etmesi mümkün değildir. Çocuk hem sûreten hem de karakter yönüyle ebeveynlerine benzediğine göre başka bedenlerde hayat yaşamış bir

²⁰¹ Güllüce, Veysel, a.g.e., s.154.

kişi değil, o anne babanın çocuğudur. Bu durum da bir açıdan reenkarnasyonun mantıklı olmadığını göstermektedir.

Sokrates'e atfedilen “Kâinatta tesadüfe tesadüf edilmez.”²⁰² sözü konumuz ile yakından alakalıdır. Hakkında peygamberdi ya da peygamber değildi²⁰³ diye yapılan tartışmaları bir kenara bırakarak sadece bu özlü sözle bile ne kadar bilge bir şahsiyet olduğu anlaşılacaktır. Sokrates'in bu sözü ile "Gaybın anahtarları O'nun katındadır. O'ndan başka kimse bilmez. Karada ve denizde olanı da O bilir. Bir yaprak düşmez ki; onu bilmesin. Yerin karanlıkları içindeki tek bir tane, yaş ve kuru müstesna olmamak üzere her şey apaçık bir kitaptır.”²⁰⁴ âyetinin bir açıklaması gibidir.

Reenkarnasyon savunucularına göre ruhun ömür sürdüğü bedeni yaşama veda edince hangi bedende tekrardan yaşama döneceği ya da ne kadar süre sonra olacağı belli değildir. Bir başka deyişle tesadüfe dayalıdır. Bazı reenkarnasyon yaşadığını iddia eden kişiler insanların hunhar bir cinayete kurban gittiklerinde²⁰⁵ yeniden bedenlenebileceklerini savunmuşlardır. O hâlde hasta yatağında ölen insanlar reenkarnasyon yaşayamayacaklar mı? Bu inanca insanları inandırmak için yapılan açıklamalar, reenkarnasyon kavramını daha da karmaşık bir hâle getirmekte ve temelsiz olduğunu daha da aşikâr bir şekilde ortaya koymaktadır. Aslında şiddetli ölümlerden sonra reenkarne olunabileceğinin iddia edilmesinin altında şu sebep

²⁰² <https://tr.wikiquote.org/wiki/Sokrates>

²⁰³ http://www.yenisafak.com/yazarlar/faruk_beser/sokrat-peygamber-mi-sehit-mi-, Beşer, Faruk, Sokrates Peygamber mi Şehit mi?, 10/01/2014, www.yenisafak.com, 14/02/2015

²⁰⁴ En'am Sûresi, 6/59.

²⁰⁵ Ali Bezgin, *Hatay'da Reenkarnasyon Memoratları*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2011, s.67.

yatmaktadır. Doğum izi ya da lekesi ile dünyaya gelen kişi, bunu önceki hayatındaki ölüm sebebi ile ilişkilendirmekte, bu da vakayı daha inandırıcı kılmaktadır.

Bir kişi bize yüksek bir yer gösterse ve ben oradan atladım dese, ona inanma ihtimalimiz düşüktür. Aynı kişi ben oradan atladım ve bacağım kırıldı dese, sebep sonuç ilişkisi planında inanma ihtimalimiz biraz daha artabilir. Aynı kişi, sargıdaki ayağını gösterse ve ben şuradan atladığım için ayağım kırıldı dese ona yüksek bir ihtimalle inanırız. Her üç durumda da olayı görmemekteyiz ancak üçüncü olayda sonucu ya da bize sonuç olarak gösterdiği kırık bacak inanmamızı sağlamaktadır ya da inanmaya yönlendirmektedir. Oysaki kırık bacağı da kesinlikle oradan atladığı anlamına gelmez. Bu bağlamda vücudunda parmak girecek kadar bir çukur ile doğan kişi bir önceki yaşamında kurşunla vurularak öldürüldüğünü, vücudundaki yanık lekelerini gösteren kişi ise yakılarak öldürüldüğünü²⁰⁶ iddia etmektedir. Bu sebeple de olayların inandırıcılığı artırılmaktadır.

Kâinatta tesadüf diye bir şey yoktur ve her şey bir düzen içerisinde yaratılmıştır. Maalesef biz insanlar bu düzeni bilerek ya da bilmeyerek bozmaktayız.

İLÂHİ ADALET

Her canlıya hak, layık olan cevheri verdi:

Tırtıl iki diş bulsa eğer ormanı yerd:

Şayet kediler haftada bir gün uçabilse.

Dünyada bütün serçelerin nesli biterdi.

²⁰⁶ Bezgin, a.g.e., s.72.

Şair Bekir Sıtkı Erdoğan; yukarıda yer verdiğimiz “İlâhi Adalet” şiirinde bu konuyu kısa ve öz şekilde açıklamıştır. “Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. O bir çocuk edinmemiştir, mülkünde ortağı yoktur. Her şeyi yaratmış, ona ölçü, biçim ve düzen vermiştir.”²⁰⁷ ve “Şüphesiz Biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır.”²⁰⁸ Rabbimiz öyle harika bir tarzda canlıları yaratmış ve öyle hassas bir denge kurmuş ki bu denge bozulduğunda çok feci sonuçlar doğurabiliyor. Çevremizdeki canlılar biz farkında olmasak da hatta bilgisizce bu canlı neden yaratılmış ki diye düşünssek bile o kadar önemli görevleri ifa ediyorlar ki hayatın devamına vesile oluyorlar. Albert Einstein'ın; “Eğer arılar olmazsa tozlanma olmaz. Tozlanma olmayınca bitkiler olmaz. Bitkiler olmayınca bu bitkileri yiyerek yaşayan canlılar üreyemez ve ölürler. Bu otçul canlılar ölünce de bunlarla beslenen etçil canlılar ölür ve nihâyetinde insan da olmaz ve insanlar ancak 4 yıl yaşayabilir.” dediği iddia edilmiştir. Bu sözün Albert Einstein'a ait olup olmadığı konusu tartışılmaktadır.²⁰⁹ Ancak bu sözü doğru olarak düşündüğümüzde dünyamızdaki hassas dengeyi daha iyi anlamamıza vesile olacaktır.

Elektron mikroskoplarla ancak görülebilen canlıları yaratan ve onlara çeşitli vazifeleri yükleyen Rabbimiz “Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik.”²¹⁰ âyeti ile nitelediği insanı hiç başıboş bırakır mı? Ya da tesadüflere emanet eder mi?

²⁰⁷ Furkan Sûresi, 25/2.

²⁰⁸ Kamer Sûresi, 54/49.

²⁰⁹ <http://www.forbes.com/sites/paulrodgers/2014/09/09/einstein-and-the-bees-should-you-worry/>, Rodgers, Einstein and Bees. Shoud we worry?, 09/09/2014, www.forbes.com, 10/01/2015

²¹⁰ Tin Sûresi, 95/4.

3.3. Âhirete İman Perspektifinden Reenkarnasyon

Âhirete iman etmenin dünya hayatının düzeni adına önemi hayati derecededir. İnsanlar hesap gününden korkmasaydı ve bu korkudan dolayı uzak durdukları suçları işleselerdi dünya yaşanmaz bir hâl alırdı. Şu anda bile hırsızlık, cinayet vb. suçların oranları ürkütücü boyutlardadır. Eğer inançlı insanlar olmasaydı, suç oranları belki de 3-4 katına çıkacak ve cehennemi dünyada yaşayacaktık.

Hiç kimsenin reenkarnasyon inancından ötürü günah işlemekten çekiniyorum ya da suç işlemiyorum dediği duyulmamıştır. Madem ruhlar reenkarnasyonla olgunlaşıyor, yapacağı herhangi bir hatadan dolayı endişe duymayan bir insanın olgunlaşmasında ruh göçü inancının nasıl olumlu bir katkısı olacak?

Elim bir trafik kazasında tüm sevdiklerini kaybetmiş bir insan düşünelim. Bu insanı, “Bu kaza ile sevdiklerinden ayrılmış olabilirsin ama üzülme ne de olsa onlar reenkarnasyonla tekrar dünyaya gelecekler diye teselli edebilir miyiz?” Reenkarnasyona inansa bile, bu inanca göre ölen bir kişinin ne zaman dünyaya geleceği belli değildir. Kaydedilen reenkarnasyon öykülerinde, kimi ruhların 3 yıl kimi ruhların ise 4 yıl sonra dünyaya döndükleri iddia edilmiştir. Yani ne zaman dönecekleri konusu tamamen muallâktır. Diyelim ki bu vefat eden ruhlar, tekrar bedenlendiler ve dünyaya döndüler. Hangi kıtaya gelecekler? Hangi Ülkeye ve hangi şehre? Hangi ailenin bir ferdi olarak gelecekler? Vefat eden bedene ait ruhun hangi ailenin çocuğu olarak dünyaya geleceği konusu da müphem olan bir diğer noktadır. Bu sebeple dünyaya tekrar gelseler bile ne zaman gelecekleri ve de nerede dünyaya gelecekleri belli olmadığı için reenkarnasyon inancı insanları teselli etmekten

uzaktır. Tekrar tekrar dünyaya gelme fırsatı sunduğu için de insanları menfi davranışlardan uzak tutmaktan beridir.

Âhirete imanı hakiki anlamda gönlünde taşıyan insanlar, kişilerin hakkına girmek bir yana, bir karıncayı bile incitemezler. Bu konu ile alakalı olarak şu örneği vermek çok yerinde olacaktır. Bâyezîd-i Bistâmî'nin Hemedan'dan hardal tohumu alır ancak Bistâm'a döndüğünde, hardal tohumuna birkaç karıncanın da karıştığını görür. Yani kendisiyle birlikte yanlışlıkla onları Bistâm'a kadar getirmiştir. Hayvanlara olan engin şefkatinden ötürü karıncaları gidip geri yerine bırakır.²¹¹ Âhirete ihlaslı olarak inananlar insanlar da bir yakınlarını kaybettiklerinde de âhîret inancı ile teselli bulurlar. Bu bağlamda, ruhların tekâmülünü sağlayan bir inanç varsa bu reenkarnasyon değil âhîret inancıdır.

3.4. Hipnoz ve Reenkarnasyon

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre günde 6 saatimiz televizyon karşısında ve 3 saatimizi de internete girerek tüketmekteyiz. Kitap okumaya ayrılan süre ise günde sadece 1 dakika. İhtiyaçlarımız sorulduğunda ise kitap okumak aklımıza diğer 234 maddeden sonra gelmektedir. Kitap okuma oranımız da maalesef %0,1'dir.²¹²

Kitap okuma oranı çok düşük olan ve dini hakkında çok fazla bilgi sahibi olmayan, anne-babasından gördüğüyle bilen insanımızın zihinlerine bir dönem

²¹¹ Süleyman Uludağ, TDV İslam Ansiklopedisi, Bâyezîd-i Bistâmî maddesi, cilt: 05; sayfa: 241.

²¹² <http://www.trthaber.com/haber/gundem/avrupada-yuzde-21-turkiyede-10-binde-1-72919.html>, “Avrupa’da yüzde 21, Türkiye’de, 10 binde 1”, 30/01/2013, www.trthaber.com, 08.07.2015

boyunca televizyon programlarında yapılan toplu hipnoz sahneleri ile reenkarnasyon fikrinin temelleri atıldı. Hipnoz; bazı yardımcı nesneler, söz ya da bakış kullanılarak telkin sayesinde oluşturulan özel bir bilinç ya da trans hâlidir. Hipnozun oluşması için gönüllülük, konsantrasyon ve hayal gücü olmak üzere üç temel öge vardır.²¹³ Bu programlarda hipnoz ile uykuya dalan kişi bir süre sonra verilen telkinlerle eski yaşamlarından bahsetmeye başlamakta ve bu hayatlarına dair olaylar anlatmaktadır. İnsanımız kısaca bu şekilde özetleyeceğimiz programlara maruz bırakılmış ve imanları zedelenmeye çalışılmıştır.

Ruh bilimi yaklaşımının en önemli temsilcilerinden olan filozof Erich Fromm batılı bir kişiyi duvarları beyaz renk olan ve içinde tik tak sesleri çıkaran bir saatin dışında hiçbir şey olmayan bir odaya koyarsanız belirli bir süre sonra paniğe girecektir. Bu boş odada geçen zamana odaklanacak ve kendisini düşünmeye başlayacaktır. Yoğun iş hayatı ve arta kalan zamanda eğlenerek geçirdiği yaşamından uzaklaşınca, geçen her saniyenin kendisini ölüme yaklaştırdığını hissedecektir. Batılı yaşam tarzında günlük hayat yoğun bir çalışma ile geçmektedir. Geriye kalan dinlenme saatleri de eğlenceye ayrılmıştır. Bu şekildeki ölümü hatırlatmama amaçlarına rağmen, bazı insanların düşünme ihtimaline karşı da reenkarnasyon gibi rahatlatıcı bir yöntem uydurulmuştur. Hipnoz seanslarıyla da reenkarnasyon fikrinin temelleri sağlamlaştırılmaya çalışılmıştır.²¹⁴

Bu tip programlar sadece ülkemizde değil, dünya çapında yapılmıştır. Glenn Ford da hipnoz seanslarına katılmış ve hipnoz esnasında 2 farklı hayattan

²¹³ <http://www.psikiyatri.org.tr/presses.aspx?press=315>, Özer, Şeref, Hipnoz ve Hipnoterapi www.psikiyatri.org.tr, 27/02/2015

²¹⁴ Kalyoncu, a.g.e., s.117-118

bahsetmiştir. Kendisinin Allah'tan korkan bir insan olduğunu ifade etmiş ve bu iki hayatın şimdiki dini inançlarıyla çatıştığını belirtmiştir.²¹⁵

Ruhu olmayan bir beden ne bir dine inanabilir, ne bir görüşü savunabilir ne de bir yemeği sevebilir. İnsan beynine açıp bakarsak ne bir din, ne bir düşünce ne de bir duygu tespit edilebilir. İnanış, fikir ve duygular ruh ile alakalıdır. O hâlde Glenn Ford'un bir önceki yaşamında inanmayan ruhu bir sonraki yaşamında nasıl inanacaktır? Reenkarnasyonda ruhun tekâmül ilkesi vardır. Demek ki ruh bir önceki yaşamındaki üstüne bir sonraki yaşamında bir şeyler ekleyecek ve tekâmül yolunda ilerleyecektir ancak Glenn Ford'un önceki yaşamındaki dini inanışlarının bu yaşamındaki inanışlarıyla çeliştiği görülmektedir. Bu sebeple bu durumu kendisi kabul edememekte ve bu durumdan üzüntü duymaktadır.

3.5. Halüsinasyon ve Reenkarnasyon

Bir duyu organını uyarıcı bir nesne ya da uyarıcı başka herhangi bir sebep olmadan, hissedilen bir duygunun varlığına inanma durumuna halüsinasyon denir. Aşırı oranda alkol alma durumunda ve ruh hastalıklarında halüsinasyon görme oranı artmaktadır. Halüsinasyon esnasında hastalar işittiklerine, gördüklerine ya da hissettiklerine tamamen inanırlar. Halk arasında sanıldığı gibi, bu durum sadece görme ile değil, işitme ve hissetme duygularıyla da alakalıdır.²¹⁶ Yani bir kişi duvarda asılı dev bir örümceğin kendisini yemeye çalıştığını görebileceği gibi,

²¹⁵ Joe Fisher, The Case of Reincarnation, New York: Citadel Press, 1992, s.46.

²¹⁶ <http://www.psikolojik.gen.tr/halusinasyon.html>, Halüsinasyon, 24/01/2014
<http://www.psikolojik.gen.tr/>, 01.09.2015

aslında olmayan şeyleri duyduğunu iddia edebilir ya da olmadık yerde aşırı duygu yoğunluğu yaşayabilir. Görülenler ya da işitilenler duyu organlarının gerçekte olmayan şeyleri algılamalarıdır.

Görsel halüsinasyon en sık karşılaşılan türdür. Görülenler kişi, hayvan ya da tuhaf varlık ya da görünüm olabilir. Bu görsel görüntülerin sebepleri hastalık, ilaç, beyindeki bazı değişimler ve görme yeteneğinin zayıf olma durumu ile alakalıdır. Görünenler kişinin hayal dünyası ya da korkuları ile ilgili de olabilir.

Hiçbir ruhsal problemi olmayan ve üniversitede ders veren bir yakınım kalp rahatsızlığı nedeniyle düzenli olarak bu rahatsızlığı için ilaç kullanmakta ve kendisi bana geceleri bazen yatmadan önce tavanda dev bir örümcek gördüğünü ifade etmektedir. Buradan da çıkarım yapılabileceği gibi her hâliyle normal olan bir insan bile halüsinasyon görebilir ve bu onun ruhsal problemleri olduğu anlamına gelmemektedir.

İşitsel halüsinasyonlar da kişiler duyulmayan ses ve gürültüleri duyduklarını iddia etmektedirler. Önceki yıllarda televizyonda yayınlanan bir habere şahit olmuşum. Katile maktulü neden öldürdüğü soruluyor, o da televizyon izlerken ünlü bir siyasetçinin kendisine git şu kişiyi öldür dediğini, o da cinâyeti bu emir üzerine işlediğini ifade etmiştir.

Dünyanın pek çok ülkesini kapsayan detaylı bir araştırma yapıldığında ve halüsinasyon gören tüm insanlarla görüşmeler yapılarak halüsinasyonlarında ne gördükleri ya da işittikleri ayrıntılı bir şekilde kayıt edildiğinde, eminim ki listeye baktığımızda kayıtlı olan görsel görüntülere ve işitilenlere inanmayı aklımız

almayacaktır. Nitekim hayal gücünün sınırı yoktur ve dünyada benzeri olmayan canavar ya da yaratıklar da bu kişilerin halüsinasyonlarında karşılına çıkmış olacaktır.

Önceki yaşamlarından anılar anlatanların tamamen halüsinasyon gördüklerini kast etmiyoruz. Ancak demek istediğimiz reenkarnasyon araştırmaları için harcanan paralar, basılan kitaplar, çekilen filmler ve dünyanın her ülkesine gidilerek harcanan zaman, halüsinasyon konusu için de yapılırsa görsel ve işitsel halüsinasyonlar esnasında görülen ve duyulanlar da reenkarnasyon kadar gündemi meşgul ederdi.

Alden Taylor Mann'a göre yeniden doğuş; hayaller, yönlendirilmiş imgeler, düşler, halüsinasyonlar, translar ve hipnotik gerilemeler yoluyla deneyimlenebilmektedir. Bu görüşten de anlaşılacağı üzere, reenkarnasyon öyküleri somut gerçeklikten ziyade hayal, halüsinasyon ve hipnoz gibi uygulamalar ile ortaya çıkarılmaktadır.²¹⁷

3.6. Şeytan ve Reenkarnasyon

Şeytan'ın diğer adı İblis'tir. Rahmetten kovulmuş olan, dünyası ve âhireti helak olan, dünyada ayrılık ateşiyle yanan âhirette ise cehennem ateşiyle yanacak olan, kötülük ve isyan odağı olan, isyanında devamlı olan, her hayırlı işi bozan, emelleri ve amelleri boşa çıkaran demektir.²¹⁸

²¹⁷ Alden Taylor Mann, *Reenkarnasyon Yeniden Doğuş*, Ankara: HYB Yay., 1998, s.49.

²¹⁸ Molla Fenârî, *Ayn 'ül-A 'yân*, trc.:Ali Akpınar, Ankara: Nasihat Yay., 2015, s.61.

Hz.Adem (a.s.)’a Allah’ın “Adem’e secde edin.”²¹⁹ emrine rağmen “Ben ondan hayırlıyım! Sen beni ateşten, onu ise çamurdan yarattın.”²²⁰ diyerek kibri nedeniyle secde etmeyen Şeytan Allah’ın rahmetinden kovulmuştur. Bunun üzerine Allah’a “Şu benden üstün kıldığın varlığı gördün mü? (Onun nesi varmış ki benden üstün kıldın?) And olsun, beni kıyamet gününe kadar ertelersen, onun zürriyetini, pek azı istisna, kökünden koparıp sürükleyeceğim.”²²¹

Şeytan –haşa- Allah’ı sığaya çekiyor ve benden üstün olmayan bir varlığı nasıl benim üzerimde tutarsın diyor ve senin bu yaptığın hikmetli bir iş değildir demiştir. Şeytanın kendisinin Hz. Adem (a.s.)’dan üstün olduğu konusunda şüphesi yoktu ve bunu kanıtlamak için de Hz. Adem (a.s.)’dan bu yana ve kıyamet kopana kadar elinden geleni yapacaktır.²²²

İbn-i Abbas (r.a.)’tan naklen Muaz bin Cebel’in rivâyet ettiği Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ile şeytan arasında soru-cevap şeklinde geçen bir hadis-i şerifte şeytanın insanları kandırma metotları ve bunu nasıl yaptığı şeytanın kendi dilinden anlatılmıştır. Şeytan 70 bin tane çocuğu olduğunu, bunların her birini ayrı vazifelere tayin ettiğini, 70 bin tane daha şeytan olduğunu bunları da belirli zümredeki kişileri yoldan çıkarmak için görevlendirdiğini anlatmaktadır.²²³

²¹⁹ Kehf Sûresi, 18/50.

²²⁰ Araf Sûresi, 7/12.

²²¹ İsra Sûresi, 17/62.

²²² İbn Kayyim el-Cevziyye, *Şeytanın Tuzakları*, trc.:Ömer Temizel, Konya: Uysal Kitabevi, 1993, s.164.

²²³ İbn Arabî, *Şeytanın Hileleri - Seceret’ul Kevn*, İstanbul: Hidâyet Yayınları, 2008, s.14-15.

Tüm insanlık Şeytanın hedefindedir. Özellikle gençler ve kendini Allah yoluna adayanlar. Bir kesim insan ile de şeytan neredeyse hiç uğraşmaz. Çünkü onlar yaptıklarıyla insî şeytan durumuna düşmüşlerdir.

Şeytan devamında Peygamber Efendimize “Eğer delalete sürüklemek yani insanları yoldan çıkarmak elimde olsaydı hiç kimseye “Lâ ilâhe illâllah Muhammed’er-Resulullah” deme fırsatı vermez ve hepsini yoldan çıkarırdım, eğer hidâyete erdirmek de senin elinde olsaydı Sen de bir tek kâfir bırakmazdın demiştir.²²⁴

Kişinin iradesi ahreti nispetinde çok önemi haizdir. Kişinin said mi yoksa şakî mi olduğu bilgisine tabî ki Allah sahiptir. Bazı kişiler madem Allah benim cennetlik ya da cehennemlik olduğumu biliyor o hâlde beni neden dünyaya gönderdi diyerek bu durumu sorgulamaktadırlar. Birincisi, eğer Allah bildiği üzere bizi doğrudan bu dünyaya göndermeden cennete koysaydı itiraz etmezdik ancak doğrudan cehenneme gönderseydi itirazda bulunur ve cennetlik bir kul olabilme ihtimalimiz nedeniyle durumumuza razı olmazdık. İşte bu sebeple dünyadaki amellerimiz âhirette karşımıza çıkarılacağı için herhangi bir itiraz hakkımız olmayacak. İkincisi, ya cennetlik ya da cehennemlik olacağımız gerçeğidir. Ancak bu bizim bilgimiz dâhilinde değildir. Lakin şeytan insanı ümitsizliğe sevk eder ve sen zaten cehennemliksin, şu günaha da girsen ne değişir diyerek daha da aşağı seviyelere düşmemiz için sürekli vesveselerini kulağımıza fısıldar. Bu da şeytanın bir oyunudur. İrademizi ortaya koyarak Rabbimizin sevdiği kullardan olabiliriz. Aksi takdirde dünyada oyalanacak pek çok işler mevcuttur.

²²⁴ İbn Arabî, a.g.e., s.30.

Şeytan kimi insanlarla arasının çok iyi olduğunu ve onlarla hiç anlaşmazlık yaşamadığını söylemiştir.²²⁵ Bazı insanlar insî şeytan hükmündedirler. Reenkarnasyon da insanların imanını zedeleyen bir inançtır. Savunucuları vasıtasıyla insanların zihinlerine şüphe tohumları ekilmekte, insanlar tereddüte sevk edilmekte ve kafalarda soru işaretleri oluşturulmaktadır²²⁶. İnsanlara hiçbir faydası olmayan, aksine zararı olabilecek bir düşüncedir.

Şeytan insanların günaha girmesi adına çok ince planlar yapmaktadır. Bu konuda Mevlana'nın (ö.672/1273) Mesnevîsinde naklettiği aşağıdaki vaka iblisin ne kadar sinsice hareket ettiğini gösterdiği için çok önemli bir örnektir. Ayrıca, Rabbimizin ne kadar merhametli ve cömert olduğunu da göstermektedir. Zâtın biri bir gün sabah namazına kalkamaz. Uyandığında güneşin doğduğunu görünce üzüntüsünden öyle derin bir eyvah çeker ki Allah o zâta sabah namazını kılacağında kazanacağı sevaptan daha fazlasını yazar. Çünkü namazını kılamadığına samimice o kadar çok üzölmüştür ki ahı göklere ulaşmıştır. Ertesi gün bu zât sabah namazına uyanır ve karşısında şeytanı görür. O zâtı namaza şeytan uyandırmıştır. Bu durum karşısında çok şaşırın zât, kendisini namaza kaldırma sebebini şeytana sorunca aldığı cevap çok ilginçtir. Şeytan; "Namazı yine kaçırıydın daha çok sevap alacaktın ve yine öyle bir ah diyecektin ki Allah seninle birlikte pek çok kişiyi de affedecekti. Bu sebeple seni uyandırdım."²²⁷

Bu kadar ince hesaplar yapan şeytan için reenkarnasyon çok önemli bir unsurdur. Çünkü pek çok insanın âhiretini mahvedebilecek bir inanıştır.

²²⁵ İbn Arabî, a.g.e., s.15.

²²⁶ Aşkar, a.g.m., s.85.

²²⁷ Mevlâna, a.g.e., c.II, s.230-235.

3.7. Reenkarnasyon Öyküleri

Çalışmanın bu bölümünde reenkarnasyon öyküleri üzerinden gidilerek mantığa ters düşen noktaları ortaya konulmaya çalışılacak ve İslam ile bağdaşmayan yönleri üzerinde durulacaktır.

3.7.1. Reenkarnasyon Öyküsü-1

Bu vaka Hatay'ın Samandağ ilçesinde yaşayan bir kişi tarafından 2010 yılında nakledilmiştir.

Hatice isimli bir kadın ile Süleyman babasının itirazına rağmen evlenirler. Süleyman'ın babası bu durumdan hoşnut olmaz ancak evliliğe de mani olamaz. Evlilikten bir süre sonra Süleyman askere gider ve kayınbabaya da gün doğar. Kayınbaba bu evlilikten o kadar gayri memnundur ki Hatice'ye seni öldüreceğim demektedir. Herkesin tarlada olduğu bir günü fırsat bilir ve Hatice yalnız başına odasında iken içeri girer benzini döker ve yangın çıkartır. Hatice maalesef burada yanarak can verir. Hatice ölümünden 7 gün sonra vefat ettiği aileye komşu olan bir ailede dünyaya geldiğini iddia etmektedir. Ölümünden tekrar doğumu arasında ise 7 günlük bir süre geçmiştir. Bu süre zarfında Cenneti, melekleri ve dünyadaki günahlarından dolayı azap çeken bazı insanları müşahade etmiştir. Doğumunda her tarafından kan aktığından ebe “Bu bebek yaşamaz.” deyince daha yeni doğmuş bebek “Valla Arabîye hala ben ölmeye gelmedim, yaşayacağım ve intikamımı alacağım.” diyerek çevresindeki herkesi şaşırtmıştır. Biraz daha büyüyünce önceki yaşamındaki Hatice'nin kayınbabası tarafından yakılarak öldürüldüğünü anlatmaya

başlamış ve kayınbabasının kimse yüzüne bakmaz olmuştur. Bu durumdan hoşnut olmayan kayınbaba Hatice'yi tekrar öldürmekle tehdit etse de bu emelini gerçekleştirememiştir ve hayatı olağan bir şekilde devam etmiştir.²²⁸

Bu reenkarnasyon öyküsünde çok fazla ayrıntıdan bahsedilmiştir. Kişi bir önceki hayatına dair çok fazla konuyu hatırlamaktadır. Bu sebeple konumuz ile ilgili olmayan ayrıntılar çıkarılmıştır.

Bu vakayı yaşayan kişi dünyadaki ölümünün yedinci gününde bir önceki yaşamındaki evinin çok yakınında dünyaya geldiğini dile getirmektedir. Oysaki Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hadis-i şeriflerinde; insanın kırk günde rahimde derlenip toparlandığı, ikinci kırk gün sonunda alaka (kan pıhtısı) olduğu, üçüncü kırk günün sonunda ise mudğa (bir çiğnem et) hâline geldiğini belirtmiştir. Bu sürecin yani yüz yirminci günün sonunda ise ruh üflenir.²²⁹ Buna göre, reenkarnasyon inancını var olarak kabul etsek bile, bir insanın öldükten hemen yedi gün sonra dünyaya gelmesi mümkün değildir çünkü ruh dördüncü ayın sonunda cenine üflenmektedir ve normal şartlar altında beş ayını daha anne karnında geçirmesi gerekmektedir.

Tarih boyunca doğar doğmaz konuşmaya dair nakledilen birkaç vaka olmuştur ve bunlardan bir tanesi de Hz. İsa (a.s.)'ın konuşması hadisesidir. Hz. İsa babasız olarak dünyaya gelmişti. Hz. Meryem annemiz de günah işlemiş olmakla

²²⁸ Bezgin, a.g.e., s.71-80

²²⁹ Buharî, bed'ul-halk, no 3036; Müslim, kader 1, "Sizin her birinizin yaratılışı annesinin karnında 40 günde derlenip toparlanır. Sonra bu sürede, böylece alaka olur. Sonra bu sürede, böylece mudğa olur. Sonra melek gönderilir ve ona ruh üfler ve dört şeyle emrolunur."

suçlanıyordu. Hz. İsa (a.s.) doğar doğmaz konuşunca²³⁰ bu suçlamalar da bertaraf olmuştu. Yani, doğar doğmaz konuşma hadisesi bir yönden şartlar gereği yaşanması gerekiyordu.

Meseleye manevi yönden bakıldığında sıradan bir insanın doğar doğmaz konuşması çok muhaldir. Biyolojik olarak bakıldığında da bebeğin ağız ve diş yapısı konuşmaya uygun değildir. Konuşma öncesi dönemde yaşaması ve geçirmesi gereken dönemler vardır. Dokuzuncu ayını tamamlayana kadar ise tek heceli kelimeleri ancak söyleyebilir.²³¹

Hatice yeni hayatında dünyaya gelir gelmez ben intikamımı almaya geldim demiştir. Doğar doğmaz konuşması ve ilk cümlesinin de bu olması reenkarnasyonun geldiği boyutun vahametini gözler önüne sermektedir. O halde haksız yere öldürülen herkes intikamını almak için dünyaya gelsin. Ya da hakkını yiyenden hakkını almak için, parasını çalandan parasını geri almak için, evini sağlam yapmadığı için depremde vefat eden kişi de müteahhitten gelip hesap sorsun ya da intikamını alsın. Dünyaya tekrar gelmenin mümkün olması durumunda bir açıdan bunun nasıl da kısır bir döngü ortaya çıkaracağı basit birkaç örnekle bile görülebilmektedir.

Reenkarnasyon var ise bu bazı ülke ya da inançlara özgü olamaz. Ben Dürzi mezhebindenim ve bu sebeple ruhumuz dünyaya hadsiz defa gelerek bedenlenebilir demek doğru olmaz çünkü bu ruh ile alakalı bir mevzudur ve herkes bir ruha sahiptir. Ateistin de Şamanistin de ruhu vardır. Eğer Allah ruhların tekrar bedenlenmesine

²³⁰ Al-I İmran 3/46 “Beşikte de, yetişkinliğinde de insanlarla konuşacaktır ve O Salihlerdendir.”

²³¹ http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/cocuklaritani_mateknikleri.pdf ,Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Çocukları Tanıma Etkinlikleri, 05/06/2015

imkân verseydi bu herkese açık olurdu. Bunun yanı sıra dünyada maalesef bazı insanlar Allah'ın varlığına inanmamaktadır. Yukarıda bahsi geçen reenkarnasyon öyküsünün anlatıcısı Hatice isimli şahıs ölümü ile tekrar bedenlenmesi arasında 7 gün beklediğini ifade etmiştir ve bu bekleme süresince, Cenneti, melekleri ve işledikleri kötü amellerin cezalarını farklı şekilde çeken insanları müşahade ettiğini belirtmiştir. Demek ki reenkarnasyon yaşayan ruh bekleme süresini bu şekilde geçirmektedir. O hâlde Cennetin ve meleklerin varlığını gören, üstelik azap çekenlerin durumlarına tanık olan bir kişi nasıl olur da Allah'ın varlığını inkâr edebilir? Eğer reenkarnasyon varsa ve dünya üzerinde pek çok insan bunu yaşıyorsa, Cenneti, Cehennemi ve melekleri reenkarnasyon ile gören Allah'ın varlığını inkâr edenlerin de olmaması gerekirdi.

Anne babasına, kardeşlerine ve birkaç da arkadaşına 5-10 cümle ezberleten herkes bir reenkarnasyon kurgusu kurabilir. Üstelik vücudunda bir de doğum lekesi ya da yara izi varsa inandırıcılığının artmasına olumlu katkısı olacaktır. Yukarıda geçen reenkarnasyon öyküsünde de Hatice doğduğunda vücudunda pek çok yanık izi olduğunu ancak uzun tedavi süresinde iyileştiğini iddia etmektedir. Meşhur araştırmacı Ian Stevenson da doğum izleri ya da deformasyonlarının reenkarnasyonu desteklediğini ifade etmektedir.²³² Ancak pek çok doğum lekesi ya da izi ile doğan bebekler hayatları boyunca reenkarnasyon yaşadıklarını iddia etmemektedirler. Savunulan fikrin lehine olan durumlar hemen değerlendirilmeye alınırken, aleyhine olan durumlar göz ardı edilmektedir. Nitekim doğum izi ya da lekesi ile dünyaya gelip ancak reenkarnasyondan hiç bahsetmeyen insan sayısı çok daha fazla olacaktır.

²³² Ian Stevenson, *Twenty Cases Suggestive of Reincarnation*, Virginia: University of Virginia Press, 1974, s.383.

Reenkarnasyon vakalarının olan olaylar üzerine kurgulanması inandırıcılığını artırmaktadır. Anlatımda sonuçtan sebebe gidilmektedir. Örneğin boğazı kesilerek öldürüldüğünü iddia eden kişinin boğazında bir iz bulunmakta bu da insanların inanmasını kolaylaştırmaktadır.

3.7.2. Reenkarnasyon öyküsü-2

Alaska’da bir kabile olan Tlingitler’de reenkarnasyon farklı bir boyut kazanmıştır. Kaydedilen 46 reenkarnasyon vakasında onda bir oranındaki vakalarda kişiler bir sonraki yaşamlarını anlatarak kimin çocuğu olarak dünyaya geleceklerini söylemişlerdir. Nitekim belirttikleri kişiler çocuk sahibi olduklarında çocuklarına bu kişilerin isimlerini vermişlerdir.

Şimdiye kadar hep geçmiş yaşamlardan bahsedildiğini biliyorduk ancak daha önce de belirttiğimiz gibi reenkarnasyon olgusu sağlam ilke ve temeller üzerine kurulmadığı için kişiler kendilerine göre bu kavramı şekillendirmektedir.

Bu kabileden Victor Vincent isimli kişi yeğenine onun oğlu olarak dünyaya geleceğini söylemiştir. Daha sonra vücudundaki bazı yaraları göstererek, muhtemelen sonraki hayatında da bu izleri taşıyacağını ifade etmiştir. 18 ay sonra Victor ölür ve yeğeni de bir çocuk dünyaya getirir. Çocukta Victor’un bahsettiği izler de bulunmaktadır. Hatta bu çocuk daha sonra kendisinin Victor olduğunu iddia etmiştir.²³³

²³³ Tucker, a.g.e., s.8.

İtiraf etmek gerekir ki tamamen doğru kabul edersek gerçekten de çok iyi kurgulanmış ve etkileyici bir vakadır. Mantık çerçevesinde düşünüldüğünde ise sonunun kolayca tahmin edilebileceği bir film senaryosundan öteye geçememektedir.

Reenkarnasyon öykü sahiplerine önceki yaşamlarına dair hatıralar sorulduğunda genel olarak unuttuklarını ifade etmektedirler. Unutmalarına neden olarak da üç gerekçe göstermektedirler.

Birincisi; önceki yaşamlarına dair hatıraları anlatmaya başladıklarında ebeveyn ve akrabaları tarafından kızılması ve hemen susturulmaları. Hiçbir şey anlatamadıklarından dolayı geçen zamanla birlikte unutulduğunu ifade etmektedirler. Bazı reenkarnasyon yaşayan kişiler de anne ya da babası tarafından ağızlarına tükürüldüğü için geçmiş yaşamlarını unuttuklarını belirtmişler. Diğer bir unutma sebebi olarak da yedi farklı kaşıkla yemek yedirilmesi öne sürülmüştür.²³⁴

Yukarıda geçen unutma sebepleri mantık çerçevesinde düşünüldüğünde izahı çok zordur. Tabii ki baskı, kızmak ya da anlatmasına izin vermemek insanların unutmalarına sebep olur. Ama pek çok zaman bu tür davranışlar ters tepebilir ve kişinin unutmamasından ziyade hayatında daha önemli bir yer almasına da sebep olabilir.

Ülkemizde nüfusa oranla çok az bir kesim reenkarnasyona inanmakta, inananların da çok düşük bir yüzdesi geçmiş hayatlarından bahsetmektedir. Eğer reenkarnasyon var ise neden bu oran çok düşüktür? Neden reenkarnasyon

²³⁴ Bezgin, a.g.e., s.44.

savunucuları bile kendilerine ait önceki hayatlardan bahsetmiyor? Ve neden belli bir coğrafyada görülüyor?

Reenkarnasyon öyküsü okunduğunda, akla uygun olmayan ve mucizevî yönleri çıkarılınca, kişinin anlattıkları inandırıcı gelebilir. Özellikle dini bilgisi fazla olmayan kişiler inandırıcı bulabilir. Bir de dinin gereklerini yerine getirmediği için âhiretinden endişe ediyor ve bu durum da iç huzurunu bozuyorsa kişi bu görüşü bir çıkış noktası olarak görüp reenkarnasyon öykülerine kendini daha kolay bir şekilde inandırabilmektedir. Ancak bir yandan da eğer reenkarnasyon var ise ben neden önceki hayatlarımı hatırlamıyorum şüphesi de zihnini bir yandan meşgul etmektedir.

3.7.9. Reenkarnasyon Öyküsü-3

Jim Tucker; reenkarnasyon yaşayanlar ile görüşüldüğünde istisnalar dışında neredeyse tüm çocukların sadece bir tane geçmiş hayattan bahsettiğini ifade etmiştir.²³⁵

Eğer reenkarnasyon varsa genel olarak ruhun pek çok bedende hayat sürmüş olması gerekir. Bir kişinin ortalama 60-70 yıl hayat sürdüğünü farz edersek, bu hayatlardan hiçbirinden bir cümle bile hatırlamaması normal karşılanabilir mi? 30 kere bedenlenmiş bir ruhu ele alalım. 28 tane hayatını bir kenara koyalım. Sadece son iki hayatını anlatması istendiğinde, yine bir cevap alınamamaktadır. Tucker'ın da dediği gibi istisnalar dışında sadece bir önceki hayat hatırlanmaktadır. Bir önceki hayata dair de bazen yalnızca beş-on basit bilgi ileri sürülmektedir. Reenkarnasyonda

²³⁵ Tucker, a.g.e., s.13.

ruhun tekâmülü ilkesi ile bu durum da bağdaşmamaktadır. Yani reenkarnasyon savunucuları kendi ağızlarıyla kendilerini yalanlamaktadır. En basit birkaç bilgiyi hatırlayan bir ruh, nasıl olacak da kendisini daha da olgunlaştıracak. Önceki hayatındaki hatalarını, günahlarını hatırlamıyorsa nasıl olur da kendisini olgunlaştırabilir. Bir öğrenci bir sınava çalışmamışsa, 100 kere de aynı sınava girse başarısız olacaktır. Eğer ruh önceki hayatlarındaki tecrübelerini hatırlayamıyorsa, bir sonraki hayatında nasıl daha kâmil bir insan olacaktır? Görüldüğü gibi reenkarnasyonun temel prensiplerinden olan giderek olgunlaşma hususu, bu görüşün kendi savunucuları tarafından çürütülmektedir.

Shamlinie Prima isimli Sri Lankalı bir çocuk banyo yapmayı hiç sevmemektedir. Hatta banyo sırasında 3 kişinin tutmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir. Daha sonra bu çocuğun önceki yaşamından bahsettiğinde, o hayatında boğularak öldüğü anlaşılmıştır.²³⁶

Çocukların hayal güçleri çok geniştir. Kimisi uçabildiğini söylerken kimisi de bir arabayı kaldırabilecek kadar güçlü olduğunu söyler. Çocukların bu tip hayal gücü ürünü söylemlerine hepimiz şahit olmuşuzdur. Bunları yalan olarak tanımlamaktansa kendisinde görmek istediği vasıfların çocukça ifadesi olarak da düşünebiliriz. Diğer bir yandan da beğenmediği bir yemeği yemesini istediğimizde, doğruluk payı olmadığı hâlde o yemeği daha önce yedikten sonra hasta olduğunu söylerken, sevmediği bir yere götürmek istediğimizde de oradaki bir tanıdığını kendisini dövdüğünü söyleyebilirler. Bunlar da hoşuna gitmeyen durumdan uzak kalmak için ileri sürülen bahanelerdir. Çocukların dünyası farklıdır. En çok sevdiği oyuncak, bir

²³⁶ Tucker, a.g.e., s.14.

anda en sevmediği hâline dönüşebilir. En sevdiği yemeği bir anda bir daha ağzına koymayabilir. Örneğin banyo yapmayı çok seven bir çocuk bir anda banyodan nefret edebilir. Ya da zorla banyo yaptırılırken, bir süre sonra çok sevmeye başlayabilir. Yukarıda bahsedilen çocuk bir süre sonra banyo yapmayı severse ne olacak? Önceki hayatında boğularak ölen biri yerine başka biri mi bulunacak? Banyo yapmaktan nefret eden tüm çocuklar önceki hayatlarında boğularak ölen kişiler mi? Yükseklik korkusu olan tüm insanlar önceki hayatlarında yüksekte düşüp ölen kişiler mi? Gök gürültülü gecelerde anne babasının arasına sığınan çocuklar fırtınalı bir günde hayatını kaybedenlerin reenkarnasyonu mu? O hâlde şimdiki hayatında maydanozu hiç yiyemeyen biri de bir önceki hayatında maydanoz yerken boğulan bir kişi olabilir mi? Takdirinizdir ki konu mantık çerçevesinin dışına kaymaktadır.

Tucker; reenkarnasyon yaşadığı iddia edilen çocuklar ile ilgili yaptığı araştırma sonucunda bazı çocukların belirli gıdalara hatta tütün ya da alkol ürünlerine sıra dışı bir şekilde ilgi duyduğunu tespit etmiştir. Pek çok ülkede tütün ve alkol ürünlerinin kullanımının yaygın olması ile birlikte, üç yaşındaki çocuklar tarafından tüketilmesi uygun görülmemiştir. Ancak üç yaşındaki bazı çocukların alkole olan aşırı ilgisi de reenkarnasyona yorumlanmıştır.²³⁷

Önceki hayatında çok alkol ya da sigara içen bir insanın bir sonraki hayatında çok küçük yaşta bu ürünlere ilgi duyması reenkarnasyona delil olarak gösteriliyorsa, dünyada pek çok alkolik ya da günde 2 paket bitirecek kadar sigara tiryakisi insan varken, 3 yaşındayken sigara ya da alkole bu denli ilgisi olan çocuk sayısının çok az olmasını nasıl açıklayabilirler? En küçük bir istisna hadiseyi bile kendilerine delil

²³⁷ Tucker, a.g.e., s.15.

olarak gösterirken, bu istisna dışında kalan yani çocukken alkol ya da sigaraya ilgi duymayan milyonlarca örneği hangi mantıkla göz ardı edebilirler?

Konu bağımlılık yapanlar ile alakalı olduğuna göre alkol ve sigaraya bağlı olmadan benzer şeyleri de örnek olarak verebiliriz. Mesela çevremizde hiç uyuşturucu bağımlısı 3-4 yaşında çocuk görebiliyor muyuz? Ya da yine aynı yaşlarda kumar bağımlısı çocuk var mı?

Şu anda çok sayıda 4-5 yaşlarındaki çocuklar sosyal paylaşım sitelerini bağımlı bir yetişkin gibi kullanmaktadırlar. Peki, bunlar önceki hayatlarında sosyal paylaşım sitelerini bağımlı olarak kullanan bireylerin reenkarnasyona uğramış hâlleri mi? Ancak 10-15 yıl önce bu siteler çok yaygın değildi ve bu sitelere bağımlı insan sayısı da yok denecek kadar azdı. O hâlde küçük yaştaki bağımlılık olarak tanımlanan alışkanlık ya da bazı şeyleri aşırı kullanma ya da tüketme isteğinin önceki yaşamlarla alakası olması mantıklı değildir.

Reenkarnasyona gerekçe olarak gösterilen bir diğer ilginç husus da şudur: 30 sene çalışmış ve ideali olan hedefe ulaşamadan vefat etmiş bir profesör düşünün. Bu kadar gayret gösterdiği ama amacına ulaşamadığı için dünyaya tekrar gelecektir çünkü yarım kalmış olan hedefi onu tekrar dünyaya çekecektir.²³⁸

Bir insanın tekrar reenkarne olması için profesör olması şart mıdır? 30 yıl çalışmış ama hedefine ulaşamamış olması mı gerekir? Vefat edenlerin büyük bir bölümü, belki de neredeyse tamamı emellerine ulaşamadan²³⁹ ölmüşlerdir çünkü

²³⁸ Sevim Asımgil, *Reenkarnasyon var mı?*, İstanbul: Gonca Yay., s.39.

²³⁹ Buhari, Rikak, 10, Müslim, Zekat, 116-119: “İnsan bir vadi dolusu altını olsa, ikinci bir vadi dolusu daha altın ister.”

emellerine ulaşamadan ecelleri gelmiştir.²⁴⁰ Hedefine ya da emeline ulaşamayan insan sayısı bu kadar çokken ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hadis-i şerifleriyle de bu durum sabit iken, enkarne olmak için sunulan yarım kalmış hedef gerekçesini mantıkî açıdan kabul etmek imkânsızdır.

²⁴⁰ Buhari, Rikak 3, Tirmizi, Kıyamet, 23 : “Hz.Muhammed (s.a.v.) yere bir çubukla kare gibi bir şekil çizdi. Sonra bu hattın ortasından itibaren bu ortadaki hatta istinad eden bir kısım çizgiler çizdi. Sonra bu çizdiklerini şöyle açıkladı: Şu çizgi insandır. Şu onu saran kare de ecelidir. Şu dışarı Uzan çizgi de onun emelidir. Bu emel çizgisini kesen şu küçük çizgiler de musibetlerdir. Bu Musibet oku yolunu şaşıarak insana değmese bile, biri değer. Bu da değmezse ecel oku değer.”

SONUÇ

Rabbimiz Yâ Sîn suresinde “Bütün nefisler ölümü tadacaktır.” buyuruyor. “Ey Rabbim beni geri gönder. Belki daha hayırlı işler yaparım” diyen kişiye, Rabbimizin “Hayır! O geri gelmeyecektir. Bu yalnızca boş bir laftır. Ve arkalarında ölecekleri güne kadar dünyaya gelmemek için bir engel vardır.” cevabıyla Kur’an-ı Kerim’de öldükten sonra dünyaya geri dönülemeyeceği konusu kesin bir dil ile ifade edilmiştir.

Kur’an- Kerim’deki âyetler, hadis-i şerifler ve mutasavvıfların açıklamalarıyla diğer semavî dinlerde olduğu gibi tenasuh/reenkarnasyonun dinimizce de kabul edilmediğini delil ve açıklamalarıyla ortaya konulmuştur. Âyetlere ve mutasavvıfların sözlerine zoraki yorumlar ile tenasuh/reenkarnasyon inançlarını savunuyormuş gibi gösterilmelerine karşı deliller ile bunun gerçekliğinin olmadığı da bu çalışmada çeşitli vesileler ile ifade edilmiştir. Son bölümde yer verilen reenkarnasyon öykülerinin de mantıkî, tıbbî ve dini açıdan pek çok yönleri ile temelsiz/dayanaksız olduğu açıklanmıştır.

Son söz olarak; reenkarnasyon inancı dünya çapında yürütülen ve amacı insanlara düşündürmemek olan sistemli bir çalışmadır. Bu amaçla pek çok kitaplar yazılmış, filmler ve televizyon programları yapılmıştır. Bu bağlamda insanların zihinlerine şüphe tohumları ekilerek imanları zedelenmeye çalışılmaktadır ancak bu inancın dayanaksız olduğu Allah’ın da inâyetiyle çalışmamızda açık bir şekilde gösterilmiştir.

ÖZET

Reenkarnasyon; ruhun bedenden bedene geçerek tekrar tekrar dünyaya gelmesi ve bedenden bedene geçerek yaşadığı hayatlar ile tekâmül sürecini tamamlamasıdır. Gerçekliği olmayan reenkarnasyon inancının insanlara tanıtılması için sistemli bir çalışma yapılmaktadır. Bu bağlamda, filmler yapılmakta, kitaplar yazılmakta, seminer ve konferanslar verilmektedir. Bu çalışmanın amacı reenkarnasyon (tenasuh) inancının var olmadığını ve dinimizce de kabul edilmediğini ortaya koymaktır. Kur'an-ı Kerim'deki âyetler, Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in hadis-i şerifleri, sahabe efendilerimizin sözleri ve mutasavvıfların açıklamaları doğrultusunda reenkarnasyonun gerçekliğinin olmadığı gözler önüne serilmiştir. Ayrıca insanlara bu inancı gerçek olarak kabul etme konusunda en etkili olan reenkarnasyon öykülerinin mantıkî açıdan pek çok gerekçeler ortaya konularak doğruluğunun olmadığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Reenkarnasyon, ruh, tasavvuf, reenkarnasyon öyküleri.

ABSTRACT

Reincarnation means the rebirth of soul in a different body and the aim of this process is to complete the maturation of the soul itself. A systematic plan is being carried out about the introduction of Reincarnation idea to the people all around the world. In this respect, many books are written, some films are made and conferences or seminars are given. The purpose of this study is to prove that the belief of reincarnation does not exist and is not accepted by Islam, as well. For this goal, we have included “the verses in the Holly Quran, the hadiths of Our Prophet (peace be upon Him) and the explanations of the great Sufi people” in our study. In addition, Reincarnation stories, which influence people most in the way of accepting reincarnation as real, are analysed and they are refuted in terms of many logical aspects.

Key words: Reincarnation, soul, sufism, reincarnation stories

KAYNAKÇA

Abhedananda, Swami, *Reenkarnasyon*, Terc..Nur Yener, İstanbul: Okyanus Yay., 2007.

Aktaş, Muhammed Emin, *Modern Ruhçuluğun Yanılgısı Reenkarnasyon*, Bursa: Emin Yay., 2014.

Asımgil, Sevim, *Reenkarnasyon var mı?*, İstanbul: Gonca Yay.

Aşkar, Mustafa, *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, İstanbul: İz Yay., 2006.

..... Reenkarnasyon (Tenasüh) Meselesi ve Mutasavvıfların Bu Konuya Bakışlarının Değerlendirilmesi, *Tasavvuf Dergisi*, sayı no:3, Ankara, 2000.

Ateş, Süleyman, *İslâm Tasavvufu*, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1995.

Atkinson, William Walker, *Reincarnation and the Law of Karma*, California: Kessinger Publishing, 2014.

Baloğlu, Adnan Bülent, *İslam'a göre Tekrar Doğuş Reenkarnasyon*, Ankara: Kitabiyat Yay., 2001.

Bezgin, Ali, *Hatay'da Reenkarnasyon Memoratları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2011.

Boydaş, Vahdi, *Ruh Göçü (Reenkarnasyon)*, *Diyanet İlmi Dergi*, XXXI, 1995

Bulğen, Mehmet, *İslâm Dini Açısından Tenâsüh ve Reenkarnasyon*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, *sayı no: 40*, İstanbul: 2011.

Câmi, Mevlana Nureddin Abdurrahman ibn Ahmed, *Nefahâtü'l Üns Min Hadarâti'i Kuds*, Trc.:Kâmil Candoğan, İstanbul: Bedir Yay., 1971,

Cebeci, Suat, *Öğrenme ve Öğretme Süreçlerinde Dini İletişim*, İstanbul: İz Yay., 2003

Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Yay., 2009.

El-Cevziyye, İbn Kayyım, *Şeytanın Tuzakları*, Terc.:Ömer Temizel, Konya: Uysal Kitabevi, 1993.

..... *Kitabu'r-Ruh*, Terc.:Şaban Haklı, İstanbul: İz Yay., 2015.

Çaycı, Sadi, *Ruhçuluğa göre Kur'an Öğretisi*, Ruh ve Madde Yay., İstanbul: 1986

Çobanlı, Cem, *Yaşama Yeniden Başlamanın Yolu Reenkarnasyon*, İstanbul: Omega Yay.,

2005

Ebu'l-Leys Semerkandî, *Tenbihu'l Gâfilîn-Bostanu'l Arifîn*, Terc.: Ömer Faruk

Yılmaz, İstanbul: İpek Yay.

Eliaçık, Recep İhsan, *İhyadan İnşaya İslam Düşüncesi*, İstanbul: İnşa Yayınları,

2015

Fisher, Joe, *The Case of Reincarnation*, New York: Citadel Press, 1992.

Gazâlî, Ebu Hamid, *İhya-i Ulûm'id-Din*, Terc.: Ali Arslan, C.I-IV, İstanbul: Merve

Yay.

....., *Ahiret Hayatı*, Terc.: Hüseyin Okur, İstanbul, Semerkand Yay.,

2011.

....., *Kimya-i Saadet*, Terc.Hasan Dönmez, İstanbul: Hisar Yay.,

2011.

....., *Kimya-i Saadet*, Terc:A.Faruk Meyan, İstanbul: Bedir Yay.,

2011.

....., *Kur'an-ı Kerim'de Kıyâmet ve Âhiret*, Hüseyin Hilmi Işık

İstanbul: Salih Bilici Kitabevi Yay., 1976.

Geylânî, Abdulkadir, *Geylânî Külliyyatı*, Çev.:Mehmet Eren, İstanbul: Gelenek

Yay., 2012.

Güllüce, Veysel, *Kur'an Işığında Reenkarnasyon*, İstanbul: Rağbet Yay., 2004.

Günaltay, Şemseddin, *Felsefe-i Ülä*, İstanbul: İnsan Yay., 1994.

Haris El-Muhasibî, *Kitabu't Tevehhüm*, Terc.: Abdülaziz Hatip, İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 1995.

Hücvirî, Ali b. Osman Cüllâbî, *Keşful Mahcub*, Terc.: Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yay., 2010.

İbrahim Hakkı, Erzurumlu *Marifetname*, Trc.: Durali Yılmaz, İstanbul: Çelik Yay.

Kalyoncu, Hamdi, *Ölümsüzlük İhtiyacı*, İstanbul: Boğaziçi Yay., 2011.

Kelâbâzî, *Ta'arruf*, Terc. Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergah Yay., 2014.

Kemikçi, Bilal, *Tasavvuf Edebiyatında Hulûl ve İttihada dair bir risale*, Ankara: Tasavvuf Dergisi, 2001.

Mann, Alden Taylor, *Reenkarnasyon Yeniden Doğuş*, Ankara: HYB Yay., 1998.

Mevlâna Celaleddin-i Rûmî, *Mesnevî*, Süleyman Mehmed Nahifî, C. I-VI, İstanbul: Timaş Yay., 2010.

Mills, Antonia ve Slobodin Richard, *Amerindian Rebirth*, Toronto: University of Toronto Press, 1994.

Muhyiddin-i Arabî, *Şeytanın Hileleri - Seceret'ul Kevn*, İstanbul: Hidâyet Yay., 2008.

Nesefî, Azizüddin, *Tasavvufta İnsan Meselesi - İnsan-ı Kâmil*, İstanbul: Dergah Yay., 1990,

Osmanbey, Kemal, *Reenkarnasyon ve Telepati*, İstanbul: Kitsan Yay., 1995,

Popovic, Alexandre ve Veinstein, Gilles, *İslam Dünyasında Tarikatlar*, Terc.: Osman Türer, İstanbul: Sûf Yay., 2004.

Prophet, Elizabeth Clare, *The Missing Link in Christianity*, MT: Summit University Press, 1997.

Redhouse İngilizce-Türkçe Sözlük, **ed.Robert Avery** ve diğerleri, İstanbul: Sev Yayıncılık, 2003.

Senemoğlu, Nuray, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, Ankara: Pegem Akademi Yay., 2010.

Şems-i Tebrizi, *Makalat*, Terc.: Mehmed Nuri Gençosman, İstanbul: Ataç Yay., 2010.

Serrâc, Ebû Nasr, *el-Lumâ*, Terc.: H.Kamil Yılmaz, İstanbul: Erkam Yay., 2012.

Stevenson, Ian, *Twenty Cases Suggestive of Reincarnation*, Virginia: University of Virginia Press, 1974.

Es-Suyutî, Celâleddin, *Peygamberimizin Mucizeleri ve Büyük Özellikleri*, Cilt 01,
Terc.: Ömer Temizel, Ankara: Uysal Kitabevi, 1990.

..... *Kıyamet Alametleri*, Trc.: Mehdi Aydın, İstanbul: Ailem
Yay.

Sühreverdî, Şihabeddin, *Avârifü'l Meârif*, Terc.: Abdülvehhab Öztürk, İstanbul:
Saadet Yay., 2010.

Topbaş, Osman Nuri, *İmandan İhsana Tasavvuf*, İstanbul: Erkam Yay., 2014.

Tucker, Jim, *Life Before Life*, New York: St.Martin's Press, 2005.

Tamer, Furkan ve Altın, İsa, *Doktoruma Soruyorum*, İstanbul: Ascilepius Yay.

Taşkın, Tuna, *Ol dedi Oldu-2*, İstanbul: Şule Yay., 2011

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf İlmine dair Kuşeyrî Risalesi*, İstanbul: Dergah Yay.,
2012.

..... *Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel*
Kaynakları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay., XXX.dizi, sayı
no:3, 2005.

..... *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yay., 2001.

Yitik, Ali İhsan, *Hint Kökenli Dinlerde Karma İnancının Tenasüh inancıyla İlişkisi,*
İstanbul: Ruh ve Madde Yay., 1996.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18522> , Hayat Tabloları, 2013,
01/10/2014, <http://www.tuik.gov.tr/>, 01/05/2015

<http://www.trthaber.com/haber/gundem/avrupada-yuzde-21-turkiyede-10-binde-1-72919.html>, Avrupa’da yüzde 21, Türkiye’de, 10 binde 1, www.trthaber.com, 08.07.2015

https://tr.wikipedia.org/wiki/Din_halk%C4%B1n_afyonudur, Karl Marx’ın 1843
yılında kaleme aldığı Hegel’in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Katkı başlıklı yazısı,
<https://tr.wikipedia.org> , 25/06/2015

<http://www.ihvanforum.org/showthread.php?126362-Yunus-Emre-k%C3%A2fir-miydi/page2>, “Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm”
<http://www.ihvanforum.org>, 30/09/2015

<http://www.worldometers.info/world-population/>, “Güncel Dünya Nüfusu”,
<https://tr.wikiquote.org/wiki/Sokrates> , <https://tr.wikiquote.org>, 14/02/2015

http://www.yenisafak.com/yazarlar/faruk_beser/sokrat-peygamber-mi-sehit-mi-Beşer,Faruk,SokratesPeygambermiŞehitmi?
Beşer, Faruk, Sokrates Peygamber mi Şehit mi?, 10/01/2014,
<http://www.yenisafak.com>, 28/03/2015

<http://www.forbes.com/sites/paulrogers/2014/09/09/einstein-and-the-bees-should-you-worry/>, Rodgers, Paul, *Einstein and Bees. Should we worry?* 09/09/2014, www.forbes.com, 10/01/2015

<http://www.psikiyatri.org.tr/presses.aspx?press=315>, Özer, Şeref, Hipnoz ve Hipnoterapi, www.psikiyatri.org.tr, 27/02/2015.